

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויקרא

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
18:19	18:32	18:40	18:29	18:22	18:38	18:32	18:41	18:39	18:22	כניסת שבת
19:36	19:35	19:36	19:36	19:35	19:37	19:37	19:35	19:37	19:35	יציאת שבת
20:12	20:14	20:14	20:11	20:15	20:12	20:14	20:13	20:13	20:15	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנכחני דרשו

דף היומי: בבא בתרא ע - עו | משנ"ב: מסימן ר"ח סעיף י' עד סימן ר"ט סעיף ג' | מוסד: שם עולם פרק ג' עד פרק ד' היוצא מדברינו | קנין חכמה: שער העונה עד 'הרבה ענפים טובים'

יום המישי ג ניסן תשע"ז | פניני פרשת ויקרא | תקציר שבועי הדף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

רבי מיכאל היה איש קדוש ונורא, והיה רואה על פני הבחורים את כל מעשיהם, ע"כ הבחורים היו מגיעים כל בוקר אל התפילה כשכובעים שמוט על מצחם, כדי שלא יקרא על המצח את מעשיהם. בוקר אחד הוא ניגש אל בחור ואמר לו "זה לא יעזור לך שאתה מכסה את המצח"

מרחן בעל 'שבט הלוי' על כוחם של אנשים עם כוחות עצומים

אין לנו שיוך רק התורה הזאת

פעם סיפר רבינו על כוחו הגדול של הרה"ק רבי שימעליה זעליכובער בתורה, עד שבכל מקום ובכל עניין בכל התורה כולה, ידע בדיוק את ההלכה, מהקלות ועד החמורות. רבי שימעליה היה יכול להראות איך עושים קרבן מנחה במדויק, בכל פרטיה ודקדוקיה. והיה עושה הכל בפועל, כי הוא היה אדם עם גדלות אמיתית ונשגבה, והיה בקיא בכל חדרי התורה - נגלה ונסתר, עם עבודת ד' עצומה, והיו לו תלמידים גדולים מאד.

כל ההתנהלות, של רבי שימעליה היה מסתורין של קדושה ויגיעה עצמית. הוא היה משכים בשעה ב' או ג' לפנות בוקר, והיה עוסק בסתרי תורה. שעות ארוכות הקדיש לתפילה שהיתה ייחודית ונעלה, ובמשך רוב שעות היום ישב עטור בטלית ותפילין ועסק בתורה. כשהיה לומד לעצמו היה מסתובב שעות הלך ושוב, כשהוא אומר את דפי הגמרא ומפרשיה בעל פה ולא פתח כלל ספרים.

הוא היה נוסע לגדולי וצדיקי הדור על מנת להכירם ולקבל מהם. והם, משבאו עימו בשיג ושיח, חרדו והעריצוהו בצורה מופלגת. במזרח אירופה, נחשב רבי שימעליה לאדמו"ר פועל ישועות, שכל מילה שיצאה מפיו לא שבה ריקם, עד כדי כך הגיעה הערצת בני עירו זליחוב אליו, שהשיחו בו נפלאות כמו בצדיקים מדורות קודמים.

רבינו היה מספר, שפעם אחת בא איש מילדי העיר זליחוב לפני ראש הישיבה הגר"מ שפירא, לאיזה עניין פרטי. בתוך השיחה שאלו הגר"מ האם הוא הכיר את רבי שימעליה, שהיה בן עירו. היהודי השיב בחיוב והתפאר "הרי ר' שימעליה הוא הגאון הכי גדול

מרחן בעל 'שבט הלוי' זצ"ל

"עֲשִׂיתָ הָאֱפָה סֵלֶת" (ויקרא ה', י"א)

רבינו סיפר על כך ברבים, מעשה נורא בערוב ימיו, מתוך התרגשות מרובה. בהתחלה הקדים ואמר, שאין דרכו לספר סיפורים מהסוג הזה, וכל שכן ברבים, והתלבט וחכך בדעתו, אך לבסוף הכריע בדעתו לספר זאת ברבים, באומרו "למען ידעו דורות אחרונים כח התורה". הוא סיפר אודות הגאון רבי מיכאל פאפא זצוק"ל (אביו של הדיין מפאפא הגרמ"י הופמן זצ"ל שמנו"כ בירושת"), שהיה ראש ישיבה, וסבא של רבינו למד

אצלו. רבי מיכאל היה איש קדוש ונורא והיה רואה על פני הבחורים את כל מעשיהם, ע"כ הבחורים היו מגיעים כל בוקר אל התפילה כשכובעים [המצחיה - הייטל] שמוט על מצחם כדי שלא יקרא על המצח את מעשיהם.

אולם הבחורים לא ידעו שמי שיש לו רוח הקודש, לא ימנע בעד ראייתו הרוחנית כיסוי המצח, ובוקר אחד הוא ניגש אל בחור אחד ואמר לו: "זה לא

יעזור לך שאתה מכסה את המצח, אתמול בחדר הלינה שיחקת עם החברים משחק כעין משחק "מונופול", שמרוויחים בו בנינים [והזכיר רבינו את שם המשחק ואת צורת המשחק בהונגרית]. תדע לך, ששיחקת את מזלך, כי המזל שלך היה במשך החיים להרוויח כמה בניינים אמיתיים, ואתמול כבר הרווחת אותם בצורה מדומה". וסיים רבינו בהתרגשות, "ולמה אני מספר לכם את זה? כדי שתדעו מה זה כח התורה! וצריך לדעת זאת לדור אחרון!"

סיפר רבינו מעלילות הגמ"ח: "היה אברך ת"ח שלוזה סכום כסף ולא החזירו במשך תקופה ארוכה. כדי לרמוז לו להחזיר בדרך שלא תבייש אותו, כתבתי לו מכתב ובו 'שאלה' על דברי המשנה"

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על הגמ"ח שהיה ברשותו וסיפור על האריז"ל

האריז"ל הצביע על שטר בלא מיושן: "מהו השטר הזה?" "הו",
זכר העשיר, "זהו שטר חוב של יהודי שנפטר מזמן, כבר אין סיכוי
שהכסף יחזור אלי אי פעם".

"התואיל לתת לי את השטר במתנה?" שאל האריז"ל. העשיר
משך בכתפיו. "מדוע לא?" האריז"ל נטל את השטר וקרע אותו
לגזרים. "כעת לך לראות מה שלומו של החמור שלך", הפטיר.
העשיר יצא מן הטרקלין, וחזר המום. "החמור מת!
אינני מבין מה קרה לו! הוא היה בריא וחזק יותר
מכל בעלי החיים שברשותי!"

"דע לך", אמר לו האריז"ל, "שבחמור הזה התגלגלה
נשמתו של בעל חובך המנות. משמים חייבו אותו
לחזור לעולם הזה בגלגול כדי לפרוע לך את החובות.
עתה, משמחלת לו על החוב, באה מנוחה לנשמתו
המיוסרת והיא שבה ועלתה לגנזי מרומים".

תוכחת מוסתרת

"פעם", סיפר רבינו מעלילות הגמ"ח, "היה אברך
תלמיד חכם שלוזה סכום כסף ולא החזירו במשך
תקופה ארוכה. כדי לרמוז לו להחזיר בדרך שלא תבייש אותו,
כתבתי לו מכתב ובו 'שאלה' על דברי המשנה:

במסכת אבות פרק ב' משנה ט' מובאים כמה דברים שהם
דבר והיפוכו. 'דרך ישרה שידבק בה האדם' ולעומתה 'דרך רעה
שיתרחק ממנה האדם'. אחד הדברים הוא 'הרואה את הנולד',
והיפוכו - 'הלווה ואינו משלם'. נשאלת השאלה: מה עניין לווה
ואינו משלם לראיית הנולד?

כוונתי היתה לרמוז שהלווה ואינו משלם, אינו רואה את הנולד
שבעקבות כך לא יסכימו להלוות לו יותר... אותו אברך הבין את
הרמז ומיהר להשיב את החוב".

(מתוך 'רבי חיים')

"את הפקדון אשר הפקד" (ויקרא ה', כ"ג)

פרע את החובות מכספו הפרטי!

בתקופת לימודו בין כותלי "כולל חזון איש", ניהל רבינו גמ"ח
כספים לרווחת הציבור. בתקופה מסוימת העביר רבינו את הגמ"ח
לניהולו של בנו, מכיון שהוקשה עליו לנהל את הגמ"ח מפאת
חולשתו אז. בנוגע להלוואות שלא הושבו הדרך את בנו: "חובות
שנראה כי כבר לא יפרעו, חזר לגמ"ח מכספי
הפרטי. הרי כספים אלו הם כספי צדקה, ואני
אינני בעלים למחול עליהם".

רבינו אמר, כי כתוב באריז"ל שכאשר אדם
מת בלא לפרוע את חובותיו - לא רק הוא עתיד
לרדת בגלגול, אלא גם המלווה יתגלגל שוב לעולם
הזה כדי שהלווה יוכל להחזיר לו. לכן חשוב היה
לו שלא יישארו בגמ"ח שטרי חוב שלא נפרעו.

ינוח בשלום

בנוגע לכך סיפר רבינו: פעם התארח האריז"ל
בביתו של עשיר אחד. לפתע השמיע בקשה

מעוררת תמיהה: "ברצוני לצאת לראות את אורותיו של העשיר".
בעל הבית כבש את פליאתו, והורה לאורחו החשוב את הדרך אל
האורות. האריז"ל התבונן כה וכה, והצביע על אחד החמורים.
"התאות לתת לי חמור זה?" שאל.

"דווקא את החמור הזה?!" התפלא העשיר. "לא אוכל לתת
אותו. הוא עובד כמו כמה חמורים יחד, ואני מפיק ממנו רווחים
עצומים!" האריז"ל שתק וחזר לטרקלינו של העשיר. עתה הביע
את רצונו לראות את כל שטרי החוב של מארחו. העשיר הביא
ערימה מכובדת של שטרות. "זה שטר הלוואה של היהודי השכן",
החל להסביר, "זה שטר של פלוני הגביר מהעיר הסמוכה, שנקלע
לאחרונה לקשיים כלכליים".

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

ועולה יפה.
ולאחר שסיפר רבינו את הדברים המופלאים הללו על רבו, המשיך
ואמר בנועמו ומתיקותו: "הגאון הקדוש רבי שימעל'ע זעליכובער
זי"ע, היה רגיל לומר לנו - לתלמידיו, שלפני ביאת המשיח לא
יהיה כח אחר בעולם, זולת התורה ויגיעתה... רק כח התורה ויגיעת
התורה זה הכח היחיד שנוכל לעמוד בו..."

כיום, אנשים נתפסים לכל מיני 'סגולות' ועניינים. בהם עסוקים
משך שעות יומם. רבינו היה חוזר ושונה: "אל תעשו עסק מעניינים
טפלים, העיקר הוא יגיעת התורה ועמלה, שזה צריך להיות מתוך
יראת שמים טהורה", ובזה היה שלימותו של רבינו, שלמד ויגע כל
ימיו בתורה בקדושה וביראת שמים, ולכן היו דבריו נשמעים בשמים.
(מתוך 'ולא שבט הלוי בלבד')

בעולם". שאל אותו הרב: "האם בחנת את כל הגדולים בעולם?..."
השיב היהודי בחמימות, וסיפר שבזליחוב מקובל, שפעם אחת
בערב שבת, לא היה לר' שימעל'ה בשר לכבוד שבת, והוא יצר
אווז על פי ספר היצירה, "האם הרב שמע על עוד גאון שכזה?"
סיים היהודי בניצוח.

כששאל מישוהו את רבינו האם הסיפור הזה נכון, נענה ופסק
"אינני יודע האם הסיפור הזה נכון, אבל מעלתו של רבי שימעל'ה
היתה בדרגות הללו". רבינו גם העיד שבעצמו שמע פעם את
המשגיח מסתובב בחדרו ושונה בעל פה את ספר היצירה. סיפר
רבינו, שאמר לו רבו הגה"ק ר' שימעל'ה זעליכובער שפעם חלם
גימטריה נפלאה בענייני תורת הנסתר, ותיכף אחר החלום היה לו
ריכוז המח להתעורר תיכף ולערוך את החשבון אם הוא מדויק

לאחר מאמצים גדולים הצלחתי להשיג אדם, שהיה מוכן לתרום את 20,000 הדולרים הנותרים, אבל התנה את תרומתו בכך שעל מעיל הספר יהיה רקום רק השם שלו... ראש הישיבה לא ידע מה לעשות, הרי גם הרב פלאם תרם חצי מהספר, ואיך אפשר לכתוב רק את שמו של התורם השני

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על צדיקים נסתרים

תרם חצי מהספר, ואיך אפשר לכתוב רק את שמו של התורם השני. ניגש ראש הישיבה, בלב כבד, אל הרב פלאם, ושח לו את המעשה, שהצליח להשיג תורם, המְתַנֶּה את תרומתו כנ"ל. והרב פלאם, מנתר ממקומו, מרב שמחה והתלהבות, ובעינים יוקדות הוא אומר לראש הישיבה: "כזה תורם חיפשתי, אבל בדיוק כזה. שיכתבו רק את השם שלו על הספר. וכי אני זקוק לכבוד ולפרסום שמי על הספר תורה?!"---

כמה חיזוק יש במעשה זה! איזו עבדות ונאמנות מושלמת לבורא עולם נעוצה בויתור מראש על כל אקט של כבוד ופרסום! הרב פלאם שעבר את כל אימי השואה, ולא שאל במהלכה שום שאלות, נותר גם לאחריה באמונתו הזכה והטהורה, ועבד את בוראו בשמחה ובדביקות רבה.

התאמץ יותר

באחד משיעוריו ציין הגר"י זילברשטיין על שאלה שהתעוררה לאור המעשה הנ"ל. תורתו תורת אמת היא, ואיך מותר לכתוב שקר שכזה על גבי ספר התורה עצמו? הרי הגביר השני לא תרם את כל הספר, וכיצד אפשר לרקום רק את שמו על גבי המעיל?

"ונראה לי", אמר הרב, "שאפשר ליישב בדוחק, על פי מה שמביא רש"י על הפסוק (שמות ל"ז, א') 'ויעש בצלאל' - לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים נקראת על שמו. רש"י בא לתרץ את השאלה, כיצד זה שהתורה כתבה 'ויעש בצלאל', הרי היו עוד אנשים שעשו את המלאכה? ומתרץ, שכיון שבצלאל התאמץ יותר, לכן אפשר לכתוב את הכל על שמו. ואם כן גם במקרה שלנו, כיון שהגביר השני התאמץ יותר, שהרי לרב פלאם בהיותו גלמוד, היתה אפשרות נוחה יותר להוציא את הכסף, ובנוסף לכך - הרי אמרו חז"ל 'אין המלאכה נקראת אלא על שם גומרה', לכן אפשר לרקום על ספר התורה רק את שמו של הגביר השני" (ויעויין בחישובי חמד).

(מתוך 'ברכי נפשי')

"אדם פי יקריב מִקָּרְבָּן" (ויקרא א', ב')

צדיקים נסתרים מהלכים בעולמנו זה, ומקרבים עצמם לבוראם, וגורמים להשי"ת נחת רוח גדולה, אחד מהם היה הרב י. פלאם, שנפטר בשנת תשס"ח בבני ברק. הרב פלאם היה יהודי ערירי, שעבר את כל מאורעות השואה, עלה ארצה, ונותר בודד עד סוף ימיו. כמה משמחת העובדה שיהודי זה, שהיה עשיר גדול, ידע מה לעשות עם הכסף הרב שחננו הקב"ה.

הוא לכשעצמו לא היה זקוק למאומה, עד כדי כך שאת מעט הירקות שהיה נצרך לעצמו, היה קונה בשעות אחר הצהריים, אז נמכרים הירקות שנשארו מהבוקר, במחירים מוזלים. אבל כאשר היו מגיעים להתרים אותו למוסדות תורה וצדקה, היה פותח את ידו וליבו ללא גבול, ומחלק סכומי כסף גדולים במיוחד.

אחד מראשי הישיבה שהספידוהו בהלוויה, סיפר שכאשר יסד את ישיבתו, היה זקוק באופן דחוף לתרומה של ספר תורה. הוא ניגש לרב פלאם ושאל האם הוא מוכן לתרום ספר תורה לישיבה. הרב פלאם התעניין מה הוא המחיר המשוער, וכששמע שמדובר ב- 40,000 דולר, אמר שהוא מוכן לתת מחצית ממחיר זה, "ואת המחצית השנייה תיקח מתורם אחר", אמר לראש הישיבה (שהבין מתוך דבריו שבאם לא ימצא תורם נוסף, הוא יתרום את הכל).

התנאי

"והנה", מספר ראש הישיבה, "לאחר מאמצים גדולים, הצלחתי להשיג גביר נוסף, שהיה מוכן לתרום את 20,000 הדולרים הנותרים, אבל התנה את תרומתו בכך שעל מעילו של הספר יהיה רקום רק השם שלו..." ראש הישיבה לא ידע מה לעשות. הרי גם הרב פלאם

שיעורים מידע עדכונים 24

077-2613337 עכשיו בקו השיעורים של דרשו

כבר לאחר תחילת השכירות, התקשרה האישה אל המשכיר והתלוננה על מכה של עכברים בדירה... היהודי דנן לא ידע את נפשו, הוא משכיר את הדירה כל כך הרבה שנים, ומעולם לא שמע תלונה מעין זו!

רבי שלמה לוינשטיין שליט"א על כוחה של צדקה

החדירו לראשה רעיונות אחרים, הן גרמו לה להתייחס אל מבקשי הצדקה כאל 'פרזיטים', 'נצלנים', וכמובן, הסבירו כי אין כל מקום לעזור להם. בהתחלה, היא לא הושפעה, אט, אט חלחלו הדברים אל ליבה והיא קפצה את ידה וחדלה לתת צדקה. מאותו היום ואילך הופיעו העכברים!

כאשר העלה המשכיר את רעיון הצדקה, לפתע נדלקה נורה אדומה במוחה של הדיירת. היא שמה לב, שאמנם, העכברים הופיעו בדיוק כשהפסיקה לתת צדקה. היא החליטה אפוא לחזור לתת צדקה כמקודם, וראה זה פלא: העכברים נעלמו כלא היו!

אולם הסיפור לא נגמר כאן... שכן את מקומה של הדיירת הנוכחית תפסה דיירת אחרת, אשר לאחר תקופה קצרה התקשרה אל המשכיר, והתלונה הכל כך מוכרת בפייה, כן, יש עכברים בדירה... הפעם, המשכיר כבר היה בעל ניסיון, הוא ידע בדיוק כמה מועילה ההדברה העירונית, ולפיכך אפילו לא ניסה להתקשר ולבקש כי ישלחו מדביר לטפל

בבעיה. הוא המליץ מיד לדיירת להפריש סכום כסף לצדקה, תוך שהוא מספר לה את סיפורה של הדיירת הקודמת, וכמה צפוי: מיד לאחר שהפרישה הדיירת הנוכחית סכום לצדקה - נעלמו העכברים כאילו לא היו!

הנה לנו שני סיפורים אשר שניהם עוסקים באותה התרחשות בדיוק: עכברים שנעלמו כלא היו בעקבות מתן צדקה. הסיפור השלישי

- משלים את התמונה, בבחינת החוט המשולש לא במהרה ינתק, ומעשה שהיה כך היה:

את הסיפור אודות שתי הדיירות בדירה בתל אביב, סיפרתי באחד השיעורים שמסרתי בבני ברק, שיעור בו משתתפים בקביעות דתיים וחילוניים. באחד השבועות הבאים, לאחר השיעור, ניגש אלי יהודי וסיפר: הוא עצמו, משכיר דירה בבת ים, לאישה חילונית לגמרי, שבקושי מייחסת משמעות למוצאה היהודי. למחרת אותו יום בו סיפרתי את סיפור העכברים התקשרה אליו הדיירת, ולא יאומן, היא מספרת על מכה של עכברים בדירה, ומבקשת כי יפנה לעירייה בדחיפות ויבקש הדברה.

אולם הלה, שקישר מיידית בין הסיפור ששמע בליל אמש לבין פנייתה של הדיירת, לא מיהר להתקשר לעירייה. לפני כן, הוא בירר האם הדיירת הנכבדה מפרישה כסף לצדקה, ומשנענה בשלילה הבהיר כי לא יפנה לעירייה עד שתתקשר הדיירת לספר לו כי נתנה צדקה. ברגע הראשון, היא התקוממה, "למי בדיוק אתה רוצה שאתן צדקה כאן? כולם בסביבה אינשי דלא מעלינו" טענה, אולם הוא לא ויתר, ולבסוף, עלה בידו לשכנעה. הגברת התחייבה לתת צדקה, והוא התחייב להתקשר לעירייה, מיד לאחר שתתקשר ותספר לו שמילאה את הבטחתה.

ואמנם, למחרת היום התקשרה הדיירת להודות, כן... היא נתנה צדקה, והיא גם רוצה להודות על כך שדיבר עם העירייה, באמת העכברים נעלמו כלא היו!

הרי לנו כוחה של צדקה, ובפרט של מעשר - אפילו לסלק בעלי חיים שמאומה אינו עומד בפניהם!

(מתוך 'ומתוך האור', הגדה של פסח)

"כִּסְף שְׂקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאִשָּׁם" (ויקרא ה', ט"ו)

את הסיפור הבא שמעתי מידידי, רבי ניסים תשובה הי"ו, שהוא יהודי יקר המשכיר דירה בתל אביב בקומת קרקע, מזה שנים רבות. הדיירת האחרונה בבית היתה אישה חילונית גמורה ששכרה את הדירה לשנתיים. אולם הבעיות התחילו מוקדם יותר, כבר לאחר מספר חודשים מעת תחילת השכירות, התקשרה האישה אל המשכיר והתלוננה על מכה של עכברים בדירה...

היהודי דנן לא ידע את נפשו, הוא משכיר את הדירה כל כך הרבה שנים, ומעולם לא שמע תלונה מעין זו! אמנם הדיירה בקומת קרקע, אבל עכברים? מעולם לא פקדו אותה! אבל בכל אופן, הוא כמובן לא התווכח, אם הדיירת אומרת שיש עכברים - אז יש עכברים, והפתרון פשוט, מתקשרים לעירייה ומבקשים שיבצעו הדברה נגד עכברים בסביבה.

ובכן, הוא פנה לעירייה, ביקש לבצע הדברה, העירייה מילאה

את הבקשה ושלחה מדביר מקצועי להדביר בסביבה, אך למרבה ההפתעה - ההדברה לא הועילה כלל. חלפו מספר ימים ושוב הדיירת על הקו, והתלונה המוכרת בפייה: "יש עכברים!" לאחר שהדברה חוזרת לא השיגה תוצאה טובה יותר, ולאחר שבמשך מספר ימים נוכח המשכיר לראות בעיניו כיצד הדיירת מוציאה מדי יום ביומו מספר עכברים שנלכדו במלכודות

שהציבה בדירה - הוא הציע לה לבטל את חוזה השכירות מבלי שיחייב אותה בקנס כלשהו, אולם היא סרבה. היא העדיפה להישאר בדירה, להתמודד עם העכברים - ולהתלונן...

באחד הימים עלה בדעתו של המשכיר רעיון מקורי.

כשהתקשרה הדיירת בפעם הבאה להתלונן על העכברים, הוא אמר לה שבמקורות היהודיים (ירושלמי דמאי ד, א) מופיע סיפור אודות רבי פנחס בן יאיר, שבאו לפניו בני עיר אחת וסיפרו כי מכה של עכברים פוגעת ביבולם ומאימת עליהם בסכנת רעב. לאחר בירור שערך רבי פנחס בן יאיר, התברר לו כי בני אותה העיר אינם מעשרים את תבואתם, ועל כן יכולים העכברים לפגוע בה.

"אינני יודע אם זה יעזור, אבל בהחלט יכול להיות שאם תתחילי לתת צדקה - יסתלקו העכברים!" אמר המשכיר לדיירת, ומאותו יום ואילך שוב לא התקשרה בנושא זה...

המשכיר מצידו כמובן לא התקשר מיוזמתו לברר מה קורה, כל עוד הדיירת לא התקשרה להתלונן הוא העדיף לא להכניס את עצמו לצרות, ולא התקשר כלל. אולם, לאחר מספר חודשים התקשרה הדיירת ובקשה להעביר את השכירות לדיירת אחרת, כאשר באותה הזדמנות היא מספרת על השינוי שהתחולל בחייה בעקבות אותה שיחה במהלכה הציע המשכיר את רעיון הצדקה.

היא סיפרה שהיה לה סבא גדול, יהודי דתי, שחינך אותה תמיד שלא לסרב לבקשתו של יהודי. "אינך יכולה לדעת כמה מדורי גיהנום עבר אותו יהודי, עד שהרהיב עוז לפנות אליך ולבקש את עזרתך! לכן, אל תסרבי אף פעם! מה שיש לך - תניו!" היה הסבא אומר.

ואמנם, בעבר, כך היתה נוהגת הדיירת, עד שהגיעה לתל אביב. כאשר הגיעה לעיר הגדולה, היא הכירה חברות חדשות מהאוניברסיטה, והן

בלימוד סדר קדשים אנו מבינים מה הפסדנו בחורבן בית המקדש

הגאון הגדול רבי חיים פיינשטיין שליט"א בהכוונה מיוחדת על איך ללמוד סדר קדשים

הלומד יכול להתרגל לומר סברות וכך הוא עלול, לסטות לעיתים מהאמת. ללימוד סדר קדשים יש השפעה על דרך הלימוד של בן תורה היות והוא מרגיל את הלומד, ליישר את השכל. כשאדם מתרגל לומר כל העת סברות מליבו, לעיתים סוטים מהנקודה, סוטים מכוונת הגמרא, אולם בקדשים מתרגלים להיצמד למה שכתוב וכך מוציאים את ההסבר מתוך מה שכתוב ולא מסברות חיצוניות. דבר זה, נותן דרך בלימוד, להיצמד למה שכתוב ולנסות להבין את הדברים מן הכתוב ולא להסביר את הכתוב באמצעות סברות דיליה. הלימוד בקדשים מחנך איך ללמוד, זה מיישר את האדם, את החשיבה ומחנך איך לחדש מבלי לסטות מהקו אותו מטווה הגמרא."

"ישנה תועלת גדולה בלימוד רצוף של סדר

קדשים היות והדבר נותן רצף של לימוד

המעניק תמונה כללית על הדברים.

הלימוד בזבחים, אשר הינה מסכת

המהווה שורש לכל ענייני הקדשים,

כאשר הוא נעשה דף אחרי דף,

מסייע להקיף את כל העניין

ולהכיר את כל סוגי הקורבנות.

ישנן השפעות גומלין מפרק

אחד למשנהו ועל כן, כאשר

לומדים את כל המסכת ברצף,

הדבר נותן אפשרות להבין את

התמונה בכלליותה. לימוד זה צריך

להיעשות כפי שמקובל גם בנשים

נזיקין באופן של גמרא, רש"י ותוספות,

בצורה של פלפול. מי שעובר על כל המסכת

באופן זה, ירכוש ידיעה כללית בסדר קדשים ויהיה קרוב לסדר זה."

"אני ממליץ שלימוד סדר קדשים יעשה תוך התבוננות כאשר

בסופו של כל לימוד, ישאל הלומד את עצמו מה למדנו? מה ההבנה

בדברים? להשקיע בלימוד מחשבה שניה ושלישית. התורה הינה

סגורה וחתומה ועל מנת להבין אותה, יש צורך לפתוח אותה ולחשוב

כיצד מפענחים אותה. צריך לחשוב מה ההבדל בין הדינים ואז גם

יגיעו הקושיות ובעקבותיהן, החידושים. דבר זה אומנם נוגע לכל

הש"ס אולם כשמדובר בקדשים, כאשר אין הרבה ספרים לעיין

בהם, הדבר משמעותי יותר. דווקא זה שלא נכתבו ספרים רבים על

קדשים, מותיר ללומד בקעה רחבה להתגדר בה ולחדש חידושים.

דבר זה נותן עידוד ללומד היות ושייך לחדש רבות בקדשים ודלא

כמו בסדרים אחרים עליהם נכתב כה הרבה וישנו קושי לחדש."

"כשאנו לומדים קדשים, אנו מתחילים להבין מה הפסדנו מכך

שאין לנו בית המקדש. יש קינות בתשעה באב ובתפילת מוסף

של יום כיפור, בהם אנו מפרטים את כל מה שחסר לנו מאז

הוחרב בית המקדש. "לא זבח ולא מנחה וכו'". בקדשים לומדים

להבין מה באמת חסר לנו, מה עם ישראל הפסיד מחורבנו של

בית המקדש, מתחילים לתפוס במה מדובר, באיזה חיסרון עצום."

הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

עם תחילת הקריאה בחומש ויקרא וענייני הקרבנות אנו מביאים לתועלת הקוראים קטעים נבחרים מתוך שיחה מרתקת שניתנה ל'דרשו' ע"י הגאון הגדול רבי חיים פיינשטיין שליט"א לקראת תחילת לימוד סדר קדשים ב'דף היומי' במחזור הקודם.

"כאשר אנו ניגשים ללימוד סדר קדשים, אנו במילים אחרות ניגשים אל היכל ד'. לימוד סדר קדשים טומן בחובו קירבה מיוחדת לקב"ה היות והוא קירב את עם ישראל אליו באמצעות עבודת הקורבנות. זוהי קירבה וקדושה מיוחדים", מקדים הגר"ח פיינשטיין שליט"א ל'החינוך' בנוגע ללימוד סדר קדשים. "בתפילה כתוב 'ואישי ישראל ותפילתם מהרה באהבה תקבל ברצון', מדובר בקרבה מיוחדת הנעשית מאהבה אותה קירב הקב"ה את עם ישראל לחלק של העבודה. המשנה באבות אומרת "על שלושה דברים העולם עומד... על העבודה...", כלומר, אחד מהעמודים עליהם מושטת העולם הינו החלק של העבודה. במקביל ללימוד התורה ולעשיית חסד, מציבה המשנה את פעולת העבודה כזו המעמידה את העולם על מכוניו."

"ישנם סוגים שונים של קורבנות כאשר השפעותיהן והאופן בו הן פועלות, שונה. כך לדוגמה ניסוך המים בסוכות גורם לגשמים שירדו, העומר בפסח מביא לכך שתתברך התבואה ולחם הפנים יוצר שפע של פרנסה וסידורו באופן בו תמיד יהיה לחם על השולחן הטהור, פותח צינורות של השפעה בלתי פוסקת לעולם. מדובר בקירוב מיוחדת לו זכה עם ישראל והקב"ה בחר מכל העולם, במקום אחד שהוא שער השמיים ומשם תתקיים העבודה. אסור להקריב במקום אחר חוץ מבית המקדש, כי שם איווה ה' למושב לו. להגיע לבית המקדש ולהקריב קורבנות זוהי קרבה מיוחדת לקב"ה ולקב"ה יש רצון מיוחד בקורבנותיהם של ישראל."

התורה של כל דבר היא הפנימיות שלו. כאשר לומדים נושא מסוים, לומדים את פנימיותו ויורדים לשורשו. אם כן, לימוד סדר קדשים בו יש את כל שורשי עבודת ה', מדובר בהקרבת קורבנות ממש. כדי לחוש את התחושה המרוממת של הקרבת הקורבנות צריך הן לעסוק בלימוד קדשים בעצמותו והן יש לכל לומד להקדים הקדמה של התבוננות כדי להבין במה עוסקים. לימוד זה דורש טהרה מיוחדת כפי שכתוב שתינוק שאך מתחיל את תלמודו, מתחיל מלימוד הקורבנות כדי ש"יבואו טהורים ויתעסקו בטהרות", כלומר, זהו לימוד שטהרה מיוחדת הוא דורש. על מנת להפיק ממנו את המרב יש צורך בטהרת הנפש ובזיכוכה באמצעות לימוד מוסר והתבוננות מיוחדת."

"סדר קדשים מורכב מדרשות רבות של פסוקים. בעקבות כך, נוצר מצב בו ישנם לומדים החושבים שמדובר בדרשות ותו לא בהם לא ניתן לפלפל אולם אין הדבר כן, לימוד הדרשות בקדשים הינו חוכמה עמוקה וניתן לפלפל בהם הרבה ולהגדיר הגדרות דקות ומורכבות. יש הבדל גדול בין הלימוד בנשים נזיקין ללימוד קדשים. לימוד סדר קדשים מחייב את הלומד להיצמד לכתוב ולשאוב את ההגדרות מתוך מה שכתוב, זאת לעומת הלימוד בנשים נזיקין בהם

כשהיו ילדי צעירים, מרן לקח אותם לראות שאיבת מים שלנו כדי לחנכם ולהרגילם בחיבוב המצוות

מבדיקת חמץ ועד אפיית המצות • הנהגותיו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א בערב פסח

את אחד מבני הבית לשליח שימשיך לבדוק במקומו, ועומד על גבו כל הזמן.
ובשעת הברכה אומר, שמי שמסייע אח"כ לבדוק - יכוון לצאת בברכה.
• אור החשמל דולק כל זמן הבדיקה.
ואמר לי שטעמו, כדי שיוכל לבדוק טוב יותר.
• בודק היטב בכל הבית בחורים ובסדקים, ועל הקרקע בודק שלא יהיה כזית, ובכלים שלא יהא אפילו משהו.
• בבגדים המכובסים, אם קודם הכיבוס הוציאו את כיס הבגד, אינו בודקים.
בערימת בגדים מכובסים - לא בודק בין בגד לבגד.
• מקומות שריססו בנפט - לא בודק.

• כל סוגי הסבון מוכר לגוי מחשש ספק שמעורב בו.
ואעפ"י שאין ראוי לאכילת כלב, השיב לי מרן שחוששים לדעת הגר"א שהובאה בביה"ל סוף סי' שכ"ו ד"ה בשאר - שסיכה כשתיה. ואעפ"י שדעת החזו"א (עי' ד"א פ"ה משמיטה ס"ק מ"ט) דכל מה שהגר"א אוסר, הוא רק בדבר הנאכל,

מ"מ יש מקום להחמיר (כן שמעתי ממרן).
• ספרים שבביתו - כיון שמשמשים בהם במשך השנה, חושש שיש בהם חמץ, ולכן מוכר לגוי כל החמץ שבספרים, ועושה מחיצה, וכדלהלן.
ארונות שיש בהם ספרים למכירה, אף שהם חדשים - מוכרם לגוי. בנותן טעם לציין כאן מעשה שהיה אצל מרן, שפ"א נפלו בחוה"מ המחיצות ששמו על ארונות הספרים (בחדר שלא השתמשו בו), ונעל את החדר.
• ספר שמשמש בו באמצע השנה, ורוצה להשתמש בו לפסח, בודק דף אחר דף כל הספר, אבל ספרים חדשים שיצאו לאור ולא השתמש בהם עדיין אינו בודק.
• לא מקפיד לבדוק את הספרים הללו בליל י"ד לאור הנר, אלא בודק ללא נר ואפילו לפני אור ליל"ד, או בארבעה עשר ביום.
• את הארונות שמוכרים לגוי מסמנים (אפי' אחר חצות) ע"י חוט וכדו' מבחוץ לארון, וארונות ספרים (שהם בלי דלתות) - עושים להם מחיצה.
(מתוך 'אלא ד' אמות של הלכה בלבד')

• כשהיו ילדי צעירים מרן לקח אותם לראות שאיבת מים שלנו, לישת המצות, קטיפת סכך לסוכה ולקנות לולבים ואתרוגים, כדי לחנכם ולהרגילם בחיבוב המצוות.
וכן נהג אביו מרן הקהילות יעקב זצ"ל, וגם מזרז את הנכדים שיחיו שיבואו לראות ולהיות נוכחים בעסק המצוות.
• מים שלנו נוהג לשאוב מיד אחרי השקיעה.
• כשפותח את הברז אומר 'לשם מצת מצוה'.
• רוב החיטים שעושים מהם את המצות, הם מקצירת מכונה, אבל מעט מהם הם מחיטים שנקצרו ביד לשם מצת מצוה (המיועדים לכזית ולאפיקומן).
וחיטים אלו טוחן מעט בעצמו עד כדי שיזיע גופו.
• סדר צירוף וחיוב המצות בהפרשת החלה: בדרך כלל המצות

מגיעים מהמאפייה לביתו, כשהם מונחים כל ק"ג בשקית בפנ"ע, וכמה שקיות בארגז, ולכן, בקופסאות שיש בהם שלוש ק"ג ומחולקים לשלוש שקיות ניילון, שבכל שקית ק"ג דואגים שכל השלוש ק"ג יגעו אחת עם השניה, ולכן מגביה מכל שקית מצה אחת, ועל כל המצות המוגבהות מניח מצה נוספת לחבר את כולם יחד.

אבל קופסאות שיש בהם שני ק"ג, שאין בזה שיעור חלה לברכה, עושים כנ"ל: שכל המצות מכמה קופסאות יגעו אחת בשניה, וחוף מזה עושים גם צירוף כלי, היינו שמכסים אותן בסדין גדול. ורבינו נתן לאשתו הרבנית ע"ה להפריש מן החלה, באומרו: "זה מצוה שלה", ואחרי הסתלקותה, מפרישה אשת בנו שיבלחט"א המתגוררים עמו.
• קודם בדיקת חמץ, מדליק נר נוסף שישאר דלוק כל זמן הבדיקה, שאם יכבה הנר שמשמשים בו, לא יהיה הפסק אלא ידליקוהו מיד מהנר השני.
• נוהגין אצלו להטמין עשרה פתיתים, ועד שלא מוצא אותם - נזהר שלא לשות. וגם אח"כ מדבר רק מענייני הבדיקה או עונה לשאלות דחופות.
(ואמר לי מרן: "אצלנו נתתי לרבנית להחביא את הפירורים" [אחרי פטירתה מטמין אחד מבני הבית, ולמעשה דעתו שגם בעל הבית יכול להטמין הפתיתים], ועוד הוסיף שב"ה כל פעם מצאום בסוף ולא חלילה שאחד אבד).
• בשנים האחרונות, שקשה לו לבדוק את כל הבית בעצמו, ממנה

'כשטיפש זורק אבן לתוך בור' לא יוכלו כל החכמים להוציאה'

מדוע לא הסכים החזו"א להשתמש בכספו של הנדיב להדפסת ספריו?

הרב ישראל ליוש

הנדיב, שכפי הנראה לא העריך את גודל הזכות של הדפסת הספרים החשובים, הראה פנים כאילו אינו מרוצה כל כך מן ההצעה. החזון איש הבחין בכך, ומיד החזיר לו את כל הכסף.

או אז תפס הנדיב את טעותו, והפציר בחזון איש שיקח ממנו את הכסף בחזרה ויעשה בו כטוב בעיניו, אף להדפסת הספרים. אך כל שכנועיו עלו בתוהו, החזון איש עמד בסירובו לקבל את הכסף מידי הנדיב.

בצר לו פנה הנדיב אל רבי יחזקאל אברמסקי ושאל אותו: "איך אוכל בכל אופן לשכנע את החזון איש לקבל את הכסף?" ענה לו רבי יחזקאל: "כשטיפש זורק אבן לתוך בור, לא יוכלו כל החכמים להוציאה".

...

מסופר על רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שפעם לאחר השיעור, ביקש מתלמידו גפרור. התלמיד נתן לרבי שמואל את קופסת הגפרורים והלך.

הגפרור הראשון שהצית רבי שמואל - כבה מיד, מבלי שהספיק להשתמש בו. חשש רבי שמואל שמא הבחור נתן לו רשות להשתמש רק בגפרור אחד, וביקש שיחפשו את בעל הגפרורים ויבקשו ממנו

רשות להשתמש בגפרור נוסף.

...

הפתעה רבה ציפתה לסוחרים שבאו ליריד, שהתקיים בסמיכות לעיר ברדיטשב. תוך כדי שהיו נושאים ונותנים בענייני מסחר, ודנים בדרכים להגביר את המכירות, ראו את הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשב מגיע אל היריד.

לפלא היה הדבר בעיניהם, מה לו לרבי לוי יצחק וליריד, הרי זהו מקום מסחר בלבד, וענייני מסחר רחוקים ממנו כמטחוי קשת! כאשר קרב אליהם רבי לוי יצחק, שמעו אותו ממלמל לעצמו שוב ושוב: "אוי ואבוי, הסוחרים שכחו!" "מה שכחנו?" שאלו אותו הסוחרים בדאגה. ענה להם רבי לוי יצחק: "אתם דנים בכובד ראש בענייני המסחר, כיצד לנהוג באופן המועיל ביותר לריבוי הרווחים, אך שכחתם לדון בדבר הזהירות שיש לנהוג בשעת המסחר, כדי שחלילה וחס לא תכשלו בעוון החמור של גזל ואונאה!"

"נפש כי תחטא ומעלה מעל פה..." (ויקרא ה', כ"א)

איתא בגמ' (בבא בתרא דף פ"ח ע"ב): "א"ר לוי קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה, שזה הקדים חטא למעילה [דכתיב 'נפש כי תחטא ומעלה מעל בה'], וזה הקדים מעילה לחטא [דכתיב 'נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה']".

הסברא הפשוטה היא, שגזל גבוה חמור יותר מגזל הדיוט, שאז האדם מעיז פניו כלפי הקב"ה. אך ר' לוי לומד מפסוקי התורה, שאדרבה גזל הדיוט קשה יותר, והדברים צריכים ביאור! ביאר המהר"ל, שגזל מהותו הוצאת ממון מרשות הנגזל לרשות

הגזלן, והרי ממון בכל מקום שהוא נמצא הוא ברשותו של הקב"ה, לכן גזל גבוה, בהוצאתו מרשות גבוה, לא ייחשב גזל, אלא אם הוא נהנה מהממון הגזול, כי לעולם א"א להוציאו מרשותו של הקב"ה. ואילו בממון הדיוט - תיכף כאשר יוציאו מרשות הנגזל, כבר הוא גזול אותו, אפילו לפני שהוא נהנה מהממון הגזול.

העוסקים בממון והנושאים ונותנים עם חבריהם בעניינים כספיים, יוכלו

בנקל, בלא שימת לב, לעבור באיסורי גזל, כי כפי שנאמר בגזל הדיוט, אך ביציאת ממון מועט מרשות החבר, כבר עוברים באיסור גזל, וזו הסיבה שגדולי הדורות הקפידו על ממון זולתם בהקפדה יתירה כפי שיסופר בסיפורים הבאים.

כאשר עלה מרן החזון איש זצ"ל לארץ ישראל, ביקש מרן הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל ממרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שימצא נדיב שיחזיק בממונו את החזון איש. הגר"י אברמסקי מצא נדיב שהסכים בחפץ לב לשלוח מידי חודש בחודשו סכום הגון שיספיק למחייתו של החזון איש.

לאחר שלושה חודשים, הגיע הנדיב לארץ ישראל, הוא נכנס אל החזון איש והציג את עצמו בפניו.

אמר לו החזון איש: "הנה הכסף מונח כאן, לא השתמשתי בו כלל". ואז שאל החזו"א את הנדיב אם מסכים הוא, שידפיס בכסף זה את ספרי החזון איש'.

האם מותר למלוח קרבן ב"סוכר"?

הרב צבי וינברג

"יָקַל קָרְבָּנוּ מִנְחָתָהּ בְּמִלְחָה תְּמַלְחָה" (ויקרא ב', י"ג)

בשו"ת הלכות קטנות (סי' ר"ח) כ' שמותר למלוח את הקרבן ב"סוכר", משום שהוא נחשב כמלח גמור שמעמיד הדברים זמן רב, וכתבו בעלי הכימיה שבכל יש בהם מלח, ובקנה הסוכר שמביאים ממצרים קרוב לשורשו הוא מלוח.

ולפי"ז כ' הכף החיים (סי' קס"ז ס"ק ל"ז) שאם אין לו מלח יכול

לטבול את פרוסת המוציא בסוכר, אולם כ' דכיון שטעם הטיבול במלח הוא המתקת הדינים ואילו בסוכר אין דין לא בשמו ולא בטעמו, הלכך אין לטבול בסוכר, ועי' בשו"ת הר צבי (יו"ד סי' ס"ו) לגבי בשר שנמלח בסוכר ונתערב בבשר שנמלח במלח.

(קב ונקי)

"עדיין לא קרצפתי את הרצפה", זעקה בזעזוע בתו של כ"ק מרן האדמו"ר הראשון מלעלוב זיע"א, "זהסייד כמעט השתמש בסיד שנפל לו מחוץ לקערה, כדי לסייד את קירות ביתי לכבוד פסח. אוי לאוזניים שכך שומעות, אוי לעיניים שכך רואות!!"

שיחה מיוחדת עם רב קהילת 'קהל עדת ישורון' באשדוד, הגאון רבי שלמה יוסף חרז שליט"א על ההכנות לפסח בימים ההם בזמן הזה

יעקב א. לוסטיגמן

"אבל העיקר חסר מן הספר. יש לנו את כל החומרות, אנחנו משתמשים בהכשרים הכי מהודרים, אבל איבדנו את החרדה שהיתה פעם לאנשים לקראת פסח. איבדנו את ההכנות הקדחתניות שנעשו מתוך פחד אמיתי, שלא יישאר חלילה משהו חמץ בבית. זה לא עלה כמה מאות או אלפי שקלים, זה עלה בשבועות של עבודה מאומצת של ההורים והילדים כאחד.

"לא רחוק מאתנו, התגורר הגאון רבי אשר זעליג מרגליות זצוק"ל. אני זוכר שהיה לו ארגז אחד בלבד עם כלי הפסח. באותם זמנים, לא היו מערכות כלים נפרדות לפסח, כולם היו מכשירים לפחות חלק מהכלים של כל השנה ומשתמשים בהם בפסח. בארגז הזה היה גם מכתש מנחושת, ומדי שנה הוא היה נוסע לאזור סדום כדי לקנות בלוק של מלח טבעי, ואת המלח הוא היה טוחן לבדו ביראה ובחרדת קודש, שנחרטה לכל הילדים באזור עמוק בלב. המלח לא יצא טחון היטב, הוא לא היה הכי נקי, אבל הוא היה 'מלח של פסח'. אני זוכר את השנה הראשונה בה

הגאון רבי שלמה יוסף חרז שליט"א

יצא מלח ים כשר לפסח בהשגחה מהודרת, איזו שמחה היתה אז ברחוב, סוף סוף יהיה מלח נקי ואיכותי כשר לפסח. "אנחנו התגוררנו אז בדירת שני חדרים, כל הבית היה מתגייס לקראת פסח, היינו מסיידים ומנקים, מכשירים את המטבח. את הכיריים היו מגעילים בפיילה ענקית, ולאחר מכן מלבנים עם ברענר. העבודה לא נגמרה אף פעם, עבדנו קשה מאוד, אבל אני וכל בני גילי זוכרים את ההכנות לפסח כדבר חיובי וחוויתי. היתה שמחה של מצווה.

"אני זוכר שאבי מורי זצ"ל סיפר לי, שבשנות ילדותו בטבריה, לא היו מקררים, כמוכין, ומגז האוויר בפסח כבר היה די חם. כשיצא ליל הסדר במוצאי שבת, לא יכלו להכין את האוכל מראש לפני השבת, וכדי שיהיה בליל הסדר אוכל מבושל, היו צריכים להתחיל להכין את ליל הסדר רק אחרי צאת השבת. היו לוקחים עוף לשוחט, מורטים את הנוצות, מכשירים את העוף ומדיחים אותו, ורק לאחר מכן יכלו להתחיל לבשל אותו על גבי הפרימוס כדי שיהיה לשולחן עורך. כך גם עם הדגים שהחזיקו אותם חיים בתוך קערה עם מים עד מוצאי השבת, וכך גם עם יתר המאכלים המבושלים. אבא שלי היה מספר לי שהוא לא זוכר שמישהו התלונן על כך. אנשים הכינו את הסעודה לליל הסדר בשמחה ובנחת, וכולם הספיקו לאכול את האפיקומן לפני חצות הלילה.

"היום אנחנו אולי מחמירים, אפילו יותר משהחמרנו אז. את כלי החמץ אנחנו מוכרים לגוי, כיריים יש כמוכין מיוחדות לפסח, כל הכלים מיוחדים לפסח. אבל איבדנו את ההכנות המיוחדות לחג. היום עובדים קשה כדי שהבית יהיה נקי, צובעים את הבית

ההכנות לפסח כבר בעיצומן בכל בתי ישראל, ואיתן גם מתרבות הפניות לרבני הקהילות שבכל אתר ואתר, זה בכה וזה בכה. הצד השווה שבין השואלים הרבים, הוא שאת כולם מאחד ומייחד הרצון לציית להלכה הברורה, ולעשות רצון אביהם שבשמים.

בין הטלפונים הרבים, התפנה רב בית המדרש 'קהל עדת ישורון' באשדוד, הגאון רבי שלמה יוסף חרז שליט"א לשיחה קצרה ומלאת נוסטלגיה, עם מערכת 'לקראת שבת'. אלא שהנוסטלגיה הזאת וניחוח הפסח שהיא מביאה אתה, הופכת לבעלת משמעות רבה עבורנו, כשהגרש"י חרז מדבר על הדרך בה יש להעביר לילדינו את הזיכרונות מהפסחים הרבים שהיו ואינם עוד, בזמנים בהן הפרוטה לא היתה מצויה בכיס, והעבודה לקראת החג כרוכה היתה בהרבה מאוד מאמץ.

"זכורני בשנות ילדותי, שהתגוררה בשכונת אלינו הרבנית בת שבע ליפשיץ, בתו של כ"ק מרן אדמו"ר רבי שמעון נתן נטע (הראשון) מלעלוב זיע"א, פותח הגרש"י חרז את השיחה. "בין ילדי השכונה היתה עוברת מדי שנה הבשורה המרנינה על כך שהיא החלה בהכנות לפסח.

ההכנות הללו - מן המפורסמות היו. היא לא הותירה פירור של אבק שיש חשד קל כי אולי מקורו בפת לחם או במיני מאפה אחרים. בית קטן היה לה, והמטבח שלה היה בכלל בצד האחורי של הבניין, אבל ההכנות ארכו שבועות ארוכים, כולל החלפת ברז החמץ לברז מיוחד של פסח, ומלאכת ניקוי והכשרה שקשה לתארה במילים.

"פעם אחת שמענו אותה זועקת בזעזוע גדול, וכשהתאספנו לראות מה קרה, התברר שהסייד שהזמינה כדי לסייד את קירות הבית, כפי שנהגו רבים בירושלים לעשות מדי ערב פסח, עשה טעות חמורה מאוד. בשעה שערבב את הסיד, נפל גוש של סיד אל מחוץ לקערה, והוא הרים את הגוש כדי להחזירו לקערה ולערבב אותו עם שאר הסיד לפני שיתחיל במלאכת הסיד.

"עדיין לא קרצפתי את הרצפה", היא זעקה בזעזוע. "והסייד כמעט השתמש בסיד הזה כדי לסייד את קירות ביתי לכבוד פסח. אוי לאוזניים שכך שומעות, אוי לעיניים שכך רואות!"

הרב חרז מבהיר, כי בסיפור זה הוא מתכוון להביא מעט מניחוח ההכנות לקראת הפסח: "בזמננו אכשר דרא ב"ה, אפשר להיות מחמיר גדול מאוד בהכנות לפסח ובפסח עצמו, בלי שום קושי. משקיעים עוד מאה שקל וקונים את המצות הכי מהודרות. כמה אלפי שקלים ויש לך מערכת כלים נפרדת לפסח, למן הכיריים והפלטה החשמלית, ועד הכוסות והכפיות. אפשר להשתמש בחד פעמי שאין בו חשש של שרויה, ולקנות את מוצרי המזון בהכשרים הכי מהודרים, בעלות שווה לכל נפש.

ספסלי המנוחה ליד ציון הרשב"י במירון הצילו מאיסור גזל!!

ועל איזו מצוה התבטא החפץ חיים, שיש להתפלל שלא יזדקק לקיימה כל ימיו?

הרב בנימין גולד

"והשיב את הגזלה אשר גזל" (ויקרא ה', כ"ג)

עד כמה יש להזהר בענייני ממון הזולת, ובודאי מחשש איסור גזל, ידועים דברי החפץ חיים שהביא מה שמובא בספרים הקדושים,

שמי שגזל את חברו אפילו בשוה פרוטה, עתיד להתגלגל ולשוב לעולם הזה לפרוע את החוב, ואין נמחל עוונו עד שיקיים את "והשיב את הגזילה אשר גזל".

בספר חסידים (סי' תקצה), הביא להקשות על פסוק זה: אחר שאמרה התורה "והשיב את הגזילה", מדוע חזרה ואמרה "אשר גזל", פשוט שהציווי הוא להחזיר את הגזילה אשר גזל?

וביאר בספר חסידים כוונת הפסוק,

שאם הגזלן השיב את הגזילה ביום שגזל - די בכך, ואין צריך להוסיף עליה כלל, אבל אם לא החזיר מיד - אזי כשמחזיר, יש לו להוסיף כפי שהיה בעליה מרוויח מעת שחיסר ממנו את הגזילה ועד שהשיב לו אותה, וכמן כן על הגזלן לחשב את הצער שנגרם לנגזל ולפצותו על כך, כדי לצאת ידי שמים. על זה התורה אמרה "אשר גזל", שצריך להשיב את הגזילה "אשר גזל" עם כל חישובי הפסד הממון והצער שנתווספו אילו לא היה גוזלה.

עלינו להיזהר עד מאד, כי איך אפשר לחשב את כל החשבונות הללו?!

...

עצה נפלאה לכך, הובאה בקובץ קב ונקי (תשע"ד) בשם הגר"ח קנייבסקי, שיתקן אדם צרכי רבים כדי שרבים יהנו ממנו, ואולי

מחפץ חיים זצ"ל

אף אותו אחד או צאצאיו יהנו מכך, והוסיף בזה הגאון רבי יצחק זילברשטיין ("טובך יביעו", ויקרא) שעדיף שיתקין דברים גשמיים לצרכי הרבים, כדי שרבים יהנו מכך, ויתפלל לה' שהאנשים שחטא כנגדם ימחלו לו, ושיזמן אותם למקומות אלו ליהנות ממה שהתקין לרבים, ובכך שיהנו ממנו יכופר לו עוונו.

והוסיף (שם) שהיה עד למקרה כזה, שאדם התקין ספסלים למנוחה בציון הרשב"י, וראה שהתיישב עליהם אחד למנוחה, באומרו: "כמה טובה גדולה עשה האיש שהתקין ספסלים אלו", ובסוף התברר שאותו יהודי שהתקין הספסלים, חטא כלפי היהודי שנהנה מהם, וסיים, שרואים מכך השגחה פרטית איך הקב"ה מגלגל שיהודי יגיע לתיקון חטאו.

החפץ חיים היה מעסיק בשכר, אחד מבין תלמידי הישיבה שיעתיק את כתביו ומאמריו, כדי להכניס לדפוס. באחד מימי אלול, נחפז החפץ חיים כשכולו אחוז אימה וחרדה, אל התלמיד המעתיק את הכתבים, והחל זועק במר ליבו: "אוי לוי! איך אבוא ליום הדין כאשר נכשלתי בגזל דוקא על ידי חידושי תורתיו?"

התברר, שבעוד שחישוב שכר העבודה, נעשה לפי גיליונות של עשרים שורות, מצא גיליונות שנכתבו בהם עשרים ושתיים שורות. התלמיד כמובן השיב לו כי הוא מוחל על הפרש במחילה גמורה, אך החפץ חיים לא הסתפק בכך, שהרי חייב הוא לקיים מצות עשה של "והשיב את הגזילה", משהשיב התלמיד כי אינו יודע את מספר השורות המיותרות שכתב עבורו, חקר ובדק החפץ חיים עד שבריר את מספר השורות היתרות והחזיר למעתיק את הפרש, כשהוא שמח מאד על תיקון המעוות.

אמר התלמיד לחפץ חיים: "הנה זכה רבינו לקיים מצות "והשיב" שלא היתה מצויה בידו".

השיב החפץ חיים בהתרגשות: "מצוה זו - חובה על כל אחד ואחד להתפלל, שלא יזדקק לקיימה כל ימי חייו!"

<< המשך מעמוד קודם

בהכשרת העופות, האופן בו היו מעשרים את הפירות והירקות שקנו בשוק, ההליכה לרב עם העוף כדי לשאול אותו אם יש כאן שאלה של כשרות, או שאפשר להגדיר את העוף כ'חלק', כל אלו פעלו את פעולתם. הילדים ראו שההורים עסוקים במצוות, מזיעים ומתייגעים כדי לקיים את רצון ה'.

"בזמן הזה, אנחנו צריכים לחפות על החסר הזה עם יותר הסברים. לספר לילדים יותר, להסביר להם על החומרה של חמץ בפסח, להראות להם שאנחנו לא חוסכים בכסף כשמדובר על עניין של מצווה או של הידור בהלכה, ובעיקר להראות להם שאנחנו שמחים ומאושרים על הזכות שנפלה בחלקנו לקיים את מצוות הבורא. את העבודה שאנחנו כן עושים לקראת פסח, הטרחה שאנחנו עדיין טורחים למרות כל הטכנולוגיה והשפע שיש לנו היום, את הטרחה הזאת אנחנו צריכים לעשות בשמחה, שהילדים יפנימו ויספגו את האווירה, ויבינו שלקיים מצוות זאת זכות בשבילנו, ולא חס ושלום עול שאנחנו מחפשים להיפטר ממנו תמורת מאה שקלים נוספים".

בצבע איכותי כדי שיהיה יפה, החלק הזה, של הזהירות העצומה מהחמץ, וההשקעה האדירה שהשקיעה כל משפחה בנושא הזה - כבר כמעט לא קיים.

"זה בעצם לב לבו של ההבדל, בין החומרות שהיו נוהגות אז ובין החומרות הנוהגות כיום. החומרות שנהגו אז באו בעמל וביגיעה. עם הרבה מאוד זיעה של מצווה. זה עשה לילדים חריש עמוק בלב, חריש שלא התעמעם גם אחרי עשרות שנים, לילדים של היום אין את אותו חריש עמוק, וחבל על כך".

...

אז מה בעצם הפתרון לבעיה? כיצד יכולים גם אנו להשאיר חותם בלב ילדינו, לתת להם להבין את גודל חשיבותו של חג הפסח, להפנים את החרדה והפחד מ'משהו חמץ'?

הגרש"י חרז מסביר, שדווקא בחלק הזה, המלאכה היום קשה יותר משהיתה פעם: "בעבר, ההורים לא היו צריכים להסביר הרבה לילדים. הם הראו דוגמה אישית. הטרחה המרובה של ההורים

הגעתי למסקנה, כי בצורה כזאת לעולם לא יעלה העסק על דרך המלך, המאפיה תמשיך לצבור הפסדים, ובעליה יסתבכו יותר ויותר בסבך החובות. הודעתי לבעלי המאפיה שאיני רואה כל אפשרות להמשיך ולגלגל את ההלוואות

הרב שלמה לוריניץ על תשובתו המפתיעה של מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל

אולם בעלי המאפיה לא אמרו נואש. הגר"ב מנדלסון פנה אלי באופן אישי, ובקשני לחזור בי מהחלטתי, הוא הסביר כי אין כאן עניין כלכלי גרידא, יש לקחת גם את ההיבט הרוחני: מאפיה זו היא היחידה המספקת לחם כשר בכל הסביבה, ללא חשש טבל, ללא חשש תולעים וכו', ואם חס וחלילה תסגור את שעריה, התוצאה תהיה חמורה ביותר, לכן, יש להמשיך ולהפעיל את המאפיה למרות מצבה הכלכלי הקשה.

אמרתי לו, שאני חושש להמשיך וללוות כספים, כי לדעתי אין כל סיכוי שיוכלו אי פעם להחזיר את ההלוואות, אולם בכל זאת, איני רוצה להכריע בשאלה כבדת משקל זו. הצעתי לו, שנכנס יחד למרן, ומה שמרן יכריע - אני מוכן לקבל. הצעה זו התקבלה על דעתו של הרב בקוממיות, ונכנסנו לבית מרן כדי לשטוח בפניו את הנדון.

הגר"ב מנדלסון הסביר באריכות ובהתלהבות רבה את נחיצות המאפיה, והדגיש את האחריות הגדולה לדאוג לאספקת לחם כשר, לאלפי משפחות גם במחיר הפסד כלכלי, ואילו אני עניתי והצגתי את עמדותי בצורה תמציתית.

תשובתו של מרן מהווה אבן יסוד בהשקפה תורנית. וכה היו דבריו: "לחם כשר הוא אכן עניין גדול עד מאד. אך במה דברים אמורים? כשהלחם כשר מכל הבחינות... לחם כשר, שמוצרו בעזרת כסף טרף. אינו לחם כשר.

כאשר לוקחים הלוואה, תוך ידיעה שבדרך הטבע אין כל סיכוי להחזירה - אין זה אלא 'כסף טרף', וגם אם המדובר בקיום מצוה - לא זו הדרך..."

(מתוך 'במחיצתם' - הרב שלמה לוריניץ ז"ל)

"את הפקדון אשר הפקד" (ויקרא ה', כ"ג) חרדתו המתמדת של מרן (הגר"ז מבריסק) בענייני כשרות ידועה ומפורסמת, מה שידוע פחות היא העובדה שהישרות בענייני ממון היתה חשובה בעיניו לא פחות מהכשרות כפי שעולה בבירור מן הסיפור דלהלן.

במושב החרדי קוממיות שבדרום, פעלה מאפיה שסיפקה לחם לכל הסביבה, תחת השגחתו המהודרת של המרא דאתרא, הגר"ב מנדלסון. המאפיה הגיעה למחזור גדול, והיא סיפקה את צרכיהם של 5000 משפחות באזור אך אליה וקוץ בה; ככל שמחזור המכירות גדל, גדלו גם הגרעונות הכספיים...

בצר להם, פנו אלי בעלי המאפיה, וביקשו שאבוא לעזרתם על ידי השגת הלוואות מגמחים שונים, ואכן, מילאתי את מבוקשם ובמשך תקופה מסוימת, הייתי משיג עבורם הלוואות, וכאשר הגיע מועד הפרעון, שוב השגתי הלוואות ממקום אחר, וחוזר חלילה.

לאחר זמן מה ערכתי חישוב, והגעתי למסקנה, כי בצורה כזאת לעולם לא יעלה העסק על דרך המלך, המאפיה תמשיך לצבור הפסדים, ובעליה יסתבכו יותר ויותר בסבך החובות. מתוך הנחה זו, הודעתי לבעלי המאפיה שעם כל הרצון הטוב, איני רואה כל אפשרות להמשיך ולגלגל את ההלוואות.

כיצד יתכן שהחוטא בשוגג בזמן שביהמ"ק חרב, מתכפר לו ע"י תשובה, ואינו צריך להביא קרבן?

הרב צבי וינברג

"פֶּשַׁע בִּי תִחַטָּא בְשֹׁגְגָה" (ויקרא ד', ב')

הבית אלקים (שער התשובה פ"ב) הקשה: לכאורה תשובה מכפרת ומתקבלת, וא"כ מדוע בזמן שבית המקדש קיים, כל זמן שלא יביא החוטא את קרבנו הריהו מעוכב כפרה, ולפי"ז בזמן שאין ביהמ"ק קיים - לא תהיה לו כפרה עד שיבנה ביהמ"ק? והרי דבר זה לא יתכן, שהלא ידוע שהתשובה מכפרת בכל זמן?

וביאר שבאמת התשובה מקובלת לעולם, אלא שבזמן שבית המקדש היה קיים ושכינה שרויה למטה, היא מטהרת ומכשירה את לב האנשים, ועל כן החוטא אז - עווננו חמור יותר, מב' סיבות: א. שהיה לו סיוע לטהר את לבבו ולהתגבר על יצרו, והוא הקשה את לבו לילך אחר פיתויי היצר.

ב. מצד היותו מעיז פנים כנגד השכינה, שבהיותה גלויה ומפורסמת

- הוא כחוטא בפני השכינה ועווננו כבד יותר. ולכן מחומרת העוון, חייבה התורה מלקות ומיתת בית דין על המזיד, וקרבן על השוגג. אבל בזמן שביהמ"ק אינו קיים - אין העוון נחשב כה חמור כמו בזמן המקדש ולכן על הזדונות מתכפר לו ע"י יסורים, ועל השגגות שבזמן המקדש היה מחוייב עליהן קרבן, כעת מתכפר לו ע"י תשובה ומעט יסורים. בס' נתיבות שלום (לרבי יוסף שלום גלבר שליט"א, שבת - סי' כב סק"ב עמ' ע), כתב: "ומי שעושה מלאכה בשבת מתוך היסח הדעת כהרגלו בחול, וכגון שנכנס לחדר והדליק את האור מתוך היסח הדעת, נראה שהוא כשאר שוגג, דלרגע נתעלם ממנו שאסור לעשות כן, ונראה שזה ממש הציור של ר' ישמעאל שקרא והטה וכתב על פנקסו שיביא חטאת שמינה".

(קב ונקי)

מנהל הגמ"ח פנה אל הערב שימלא התחייבותו, שאל הלה את פי רבינו, אולי מכיון שהלווה הוכרז מטעם הרשויות כ"פושט רגל", יספוג גם הגמ"ח את הלוואתו כמקובל בבנקים במסגרת של "חובות אבודים"

מקבץ סיפורים מיוחדים של מגן ומחסה לנרדף על הגאון רבי יהודה צדקה זצוק"ל

"או עֲשֶׂק אֶת עַמִּיתוֹ" (ויקרא ה', כ"א)
פטרון לאומללים

מועד הפרעון לא היה בידו להחזיר את החוב. פנה איפוא, מנהל הגמ"ח אל הערב שימלא התחייבותו.

שאל הלה את פי רבינו, נשיא קופת הגמ"ח, אולי מכיון שהלווה הוכרז – מטעם הרשויות – כ"פושט רגל", יספוג גם הגמ"ח את הלוואתו כמקובל בבנקים במסגרת של "חובות אבודים".

השיבו רבינו בנחישות: "את החוב חייבים לפרוע... הרי קופת הגמ"ח צריכה להמשיך בפעולותיה... ובכלל, כמה זה מאה זולר בשביל אדם כמוך..."

ואכן למחרת עמד הערב ושילם את הסכום מכספו. בצהרי היום, פגש אותו רבינו ושאלו בחומרה: "סילקת את החוב או לא?" כשענה בחיוב, הכירו על פניו סימנים של קורת רוח, והושיט לאברך שהיה דל אמצעים שלושים זולר כהשתתפות בהוצאה. ניסה הלה לסרב

לקחת, אולם רבינו עמד על כך שיקבל, והגיד שהכסף אינו שלו. ראו אז שמדת הדין ומדת הרחמים פעלו אצלו בחדא מחתא.

עצה ישרה

"חייב אדם לחשוב מחשבות להעלות עצות הגונות ומתוקנות לחברו" אומר רבינו יונה גירונדי זלה"ה ב"שערי תשובה" (שער שלישי אות נ"ד), ועליו הכתוב אומר (משלי כז, ט): "ומתק רעהו מעצת

הגאון רבי יהודה צדקה זצוק"ל

נפש". אף אישיותו של רבינו יהודה זלה"ה התמתקה שבעתיים לכל יודעיו, בגלל השתדלותו תמיד למלא חיוב זה בתכלית ההידורים, כי אכן הוא שימש כתובת לרבים שנהנו ממנו עצה ותושיה, כדברי התנא רבי מאיר (בפרק קנין תורה) בכל העוסק בתורה לשמה, והיה מקדיש מחשבה והתבוננות – בכל מקרה ששאלו או שהיו זקוקים לעצתו – איך היא טובת השואל ומה לייעצו.

במועד מסויים קרה בירושלים עסק ביש שהיכה גלים. נוכל אחד הוליך שולל מספר ניכר של חתנים וכלות, כאשר פיתה אותם להפקיד אצלו את כספי הנדוניה שלהם, תמורת רווחים גדולים מאד. בסופו של דבר אימלל אותם בצורה קשה, כשהתברר, שהניחו מעותיהם על קרן-הצבי ולא יקבלו בחזרה אפילו פרוטה אחת.

יוצא מן הכלל, היה אחד מתלמידי "פורת יוסף", שאותו נוכל הציע לו ג"כ בתקופת אירוסיו שיפקיד אצלו את כספו, בהבטיחו, שתוך זמן קצר יצליח להכפיל ע"י הרווחים את הסכום שבידו – וכמובן ב"היתר עיסקא" כשר למהדרין – אבל הבחור לא רצה לעשות מעשה על דעת עצמו. כיון שבא לפני רבינו ושאל איך להתנהג, שקל בדעתו את כל צדדי הענין, ויאמר: "לבי אומר לי שלא כדאי לך..." הלך הבחור בעצת רבו והציל עצמו מהפסד ונזק. כשסיפר אח"כ את הדבר לחבריו, השתוממו כולם והתפלאו, מה

ראה רבינו לייעצו שיאסוף ידיו מן העיסקא שהציעו לו?

הלך מישהו ושאל אותו: "כלום צפה מראש את התוצאות?" השתמט וענה: "מה עולה בדעתך, אלא הרווח המוגזם שהנוכל הבטיח לא נראה בעיני..."

(מתוך הספר 'וזאת ליהודה')

בעת ובעונה אחת היה משים עצמו כאיוב בשעתו: אב ליתום, בעל לאלמנה, מגן ומחסה לכל נרדף ואיש מצוקה. אין מספר לטירחותיו אשר טרח, כדי לסעוד את האומללים האלה בצרתם. הרי סיפור מעשה אחד מני רבים: מעשה בבחור יתום שעמד לפני נשואיו, ושכר לעצמו דירה בדמי מפתח, אבל שכנים בבית באו – ימים ספורים לפני החתונה – בטענה שהם בני-מצרא וקודמים לו. דרשו, איפה, שיעזוב את המקום ויחפש לו דירה אחרת.

הבחור בא במיצר, מאין יבוא עזרו, איפה ימצא עד החתונה קורת גג לראשו? והנה נודע הדבר לרבינו זלה"ה, שלא חס על כבודו ועל זמנו, לא התחשב בחולשה הגופנית, אלא טרח בעצמו וכתת רגליו אל השכנים כשהוא נותן עליהם בקולו: "איך זה יתכן, שיהודים בני אברהם יצחק ויעקב, לא יתביישו להציק בצורה כזאת לחתן יתום ערב חופתו, איך אינם חוששים מפני מה שכתוב בתורה: "כל אלמנה ויתום לא תענון"? התביישו, יהודים, גורו לכם מפני חרב..." גער בהם ולא יסף. גער שלא כדרכו ובניגוד לטבעו. גער ויצא. למחרת באו האנשים אליו, אל חדרו בשיבה, אולי יסכים להקשיב טענותיהם, אולי ישתכנע ג"כ שהצדק עמהם, אך רבינו זלה"ה מאן לשמוע ונזף בהם קשות. כיון שראו השכנים גודל חרונו, נמלכו בדעתם וחזרו בהם מתביעתם, אף כי מלכתחילה לא רצו לוותר בשום פנים.

כי תראה ערום וכיסיתו

איש פלוני, עני בן טובים, היה מאוכלי שולחנו של רבינו זלה"ה במשך הרבה שנים. פעם בחורף ביום סגריר ראה מישהו את העני לובש מעיל חדש מכובד, איצטלא דרבנן, שלא היה מעולם בהישג-ידו לרכשו בדמים.

שאל אותו האיש, מהיכן השיג מעיל כ"כ יפה?

סח לו העני לתומו: "חכם יהודה פגש אותי ברחוב, וישאלני, מדוע יצאתי בקור כזה ללא מעיל? ענית לו: "אין לי מעיל...", וכהרף עין נכנס הביתה ופשט את מעילו ויתנהו ליו!"

אנכי אערבנו

בחור פלוני מתלמידי הישיבה עמד לפני נשואיו, והיה זקוק להלוואות בסכומים ניכרים, לצורך הוצאות החתונה, אך האנשים שפנה אליהם השתמשו מלהלוות לו באמתלאות שונות. בא הבחור לפני רבינו זלה"ה והגיד לו את צרתו. מיד נטל בידי שיקים אחדים מחשבונו הפרטי, וחתם את שמו עליהם, בהורותו לבחור שיתן אותם למלווים תמורת כספים...

עכשיו, כמובן מאליו, לא היססו יותר האנשים. הם הליו לחתן את הסכומים שהיו דרושים לו בנפש חפצה.

כך עלה בידו לחגוג את נשואיו בראש שקט, ובשעה טובה ומוצלחת, הודות לעזרה המחוכמת שהושיט לו רבינו.

מדת הדין והרחמים

מעשה ביהודי עני במצב דחוק, אשר לא השיגה ידו במה להכין לביתו צרכי פסח, ולקח 100 זולר הלוואה מקרן גמ"ח, על-מנת לפרוע את הסכום תוך שלושה חדשים. כנהוג, דרשו ממנו ערבות, והחתים את אחד ממכריו שיהיה ערב לתשלום. לבסוף, כשהגיע

עלינו למהר ולברך את הברכה מיד בתחילת החודש, כדי... לתקן במהירות את נשמותיהם של קרובינו, שאולי מגולגלים דווקא בעץ זה

ביצד קשורה הברכה לגלגולי נשמות? ברכת האילנות – לכל הפוסקים והדעות

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

ה"בן איש חי" סברו שמותר לברך על אילן ערלה. וראו בהרחבה בעניין בספרי "שלהי דקייטא".

הרואה בימי חודש ניסן אילני מאכל מבלבלים, מברך: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובים להנות בהם בני אדם". ברכה זו אנו מברכים רק פעם בשנה וכוללים בה את כל האילנות שבעולם, שנראה במהלך כל השנה.

מצוה הבאה לידך - אל תחמיצנה. לכן ראוי לברך את הברכה כבר בתחילת חודש ניסן. ומכיון שישנם פוסקים הסוברים, שלא ניתן לברך את הברכה בחודש אייר (או שבאייר מברכים אותה בלי "שם ומלכות"), לכן בוודאי עלינו להזדרז ולברכה בתחילת החודש, לבל נשכח לברך, וחלילה לא נברך את הברכה בזמנה, בחודש ניסן. מעיקר הדין, ניתן לברך את הברכה בשבת וביום טוב, ויש שנהגו, כמו הגאון האדר"ת, לברך עליה דווקא בשבת, כדי שהברכה תצטרף למאגר "מאה הברכות" היומי שלנו. וישנם האוסרים לברך את הברכה בשבת.

כשאנו רואים את הלבולב היטב גם בלילה - נוכל לברך את הברכה בלילה.

מעיקר ההלכה, ניתן לברך על ראיית אילן אחד, אך לכתחילה כדאי לברך על שני אילנות העומדים יחדיו, או על שדה ופרדס שמחוץ לעיר.

עלינו לברך על אילנות מאכל ולא על אילן סרק (ואם בירך בטעות על אילן סרק, יש הסוברים שיצא ידי הברכה, ולכן כדאי שישמע שוב את הברכה מחברו ויענה "אמן" על ברכתו).

מהו ה"לבולב" עליו מברכים? צריך שיהיו באילן פרחים, העשויים להצמיח ולהיהפך לפירות בהמשך גידולם. מעיקר הדין, מברכים גם כשיש באילן רק פרח אחד ויחיד, אך לכתחילה נהדר ונברך על אילנות הנאים במראיתם ומלאים בלבולב, ובראשם פרח כעין שושנה, אדומה או לבנה.

מותר לברך את הברכה על אילנות השייכים לאדם אחר, גם מבלי לבקש את רשותו, ובלבד שיעמוד מחוץ לחצר חברו, שלא ייגע באילנות ובוודאי שלא יקטוף אותם.

אנשים, וגם נשים, צריכים לברך את הברכה, וגם את הילדים נחנך למצוה זו, ככל מצוות "חינוך". גם אדם שלבלוב האילן והעלים גורמים לו לאלרגיה, מברך, מכיון שבסופו של דבר, למרות שכעת הפריחה מפריעה לו, עתיד הוא להנות מפירות האילן.

כשראה את האילנות המבלבלים ולא בירך, וראה אותם שוב ורוצה כעת לברך עליהם, אזי אם הפרחים עדיין קיימים - מברך עליהם כעת. ומכיון שיש בעניין מספר נידונים, לכן טוב ביותר אם יברך על האילנות בפעם הראשונה שרואה אותם בחודש ניסן. תפילת שחרית קודמת לברכת האילנות, וגם תפילת מנחה, מוסף ויתר התפילות הקבועות, כיון ש"תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם" והתפילות תדירות בה יותר מברכה זו.

אדם שיש לו סדר לימוד קבוע לאחר התפילה - לא יבטלנו, המשך בעמוד הבא <<<

לפני כ- 22 שנה, הגיע בחור מבני עדות המזרח, מהעיר טבריה, פנחס כהן שמו, כדי להיבחן בישיבת "קול תורה" ולהיכנס לשיעור א'. הבחור הטברייני התכוון רבות, ולמד היטב את פרק "מרובה", פרק העוסק בסוגיות למדניות של גניבה וגזילה, ייאוש ושינוי רשות, עדות ועוד. הבחור הצעיר שינן לעצמו את כל ה"קצות החושן" ו"נתיבות המשפט" על הסוגיות, כולל את ה"קובץ שיעורים" ו"שיעורי רבי שמואל", שהרי הולך לעבור הוא מבחן על פרק כה מסובך. הוא ישב בחדר - הרבנים בישיבה, ולחדר נכנס בסערה הגאון המופלא רבי שמעון משה דיסקין זצ"ל, בעל "משאת המלך". "איזה פרק למדתם?" התעניין הגרש"מ דיסקין. "פרק מרובה", השיב הבחור.

"תן לי הוכחה מהפרק שלמדת, שמותר לברך את ברכת האילנות על פירות ערלה", אמר הגרש"מ דיסקין, "אני נותן לך כמה דקות לחשוב. אני צריך להתקשר למישהו ומיד אני חוזר, כדי לשמוע מה יש לך לומר..."

שלוש דקות תמימות היו לידידי פנחס כהן (כיום אברך כולל תלמיד חכם, המתגורר בבני ברק) ובסיומם, כשהרב דיסקין נכנס שוב לחדר, היתה לו תשובה מרתקת: "הגמרא אומרת שה"צנועין" היו נוהגים לסמן את אילנות הערלה שלהם, כדי שאם יבואו גנבים וירצו לגנוב את הפירות, שיידעו הם שמדובר בפירות ערלה ושלא יאכלו אותם באיסור. לעומת מנהגם, סבר רבי שמעון בן גמליאל שאנו לא צריכים לדאוג לגנבים הרשעים, כיון ש"הלעיטוהו לרשע וימות". אך אם אסור לברך את ברכת האילנות על פירות ערלה, יתכן מאד שיעמדו אנשים טובים ליד האילנות, מבלי לגנוב אותם או להזיק להם, ויברכו על פירות הערלה את הברכה. אם כן, מדוע אמר רשב"ג שאין צורך לסמן את אילנות הערלה? אלא בהכרח שמותר לברך ברכת האילנות על עץ ערלה!..."

הגרש"מ דיסקין זצ"ל חיך חיוך גדול, הנהן בראשו והמבחן הסתיים. פנחס כהן התקבל מיד לישיבה.

את הראיה הזאת, להתיר לברך על פירות ערלה מהסוגיה של "צנועין", כבר כתב, שנים קודם לכן, הגאון מטשעבין זצ"ל, ובספר "הליכות שלמה" מסופר על מרן הגרש"ז אורבך זצ"ל שפעם שוחחו עימו על גדלותם של גדולי התורה בדורות הקודמים, שהביאו ראיות מכל רחבי הש"ס לסוגיות ונושאים שאינם קשורים לכאורה, הגיב הגרש"ז אורבך ואמר: "גם אנחנו הכרנו יהודי שכזה, שהביא תמיד ראיות מכל הש"ס כולו, לנושאים שלא היו נראים כלל וכלל קשורים, הלא הוא הגאון מטשעבין זצ"ל", ואז הביא הגרש"ז את הראיה הזאת, שהביא ה"טשעבינער רוב" לנושא ברכת האילנות על פירות ערלה, מסוגיה בפרק "מרובה"...

ומהי ההלכה? רבי עקיבא איגר זצ"ל מסתפק, האם אכן מותר לברך על אילן בשנות הערלה שבו. ה"חוות יאיר" סובר, שאסור לברך ואולם ה"דובב מישרים" הנ"ל, של הגאון מטשעבין, וגם

איש חי" זצוק"ל חרג ממנהג בגדד, כך לפי עדות נכדו חכם דוד זצ"ל, וקיבץ לעצמו מניין של תלמידי חכמים, שבירכו יחד איתו את הברכה בראש חודש ניסן.

וכך נהגו חכמי המקובלים וגדולי ירושלים, לברך את הברכה מיד בראש חודש ניסן, כפי שמעידים מספר מספרי התקופה, וכך נוהגים גם כיום בבתי הכנסיות בארצנו ובישיבות הקדושות. למרות שניתן לברך את הברכה על כל אילנות הפרי, הרי שמצאנו מספר ספרי מנהגים, הקוראים להעדיף עצים מסוימים ולברך עליהם דווקא.

הגאון החיד"א ז"ל כותב שבזמננו, מגולגלות הנשמות דווקא בעצי הבשמים ובעשבים, ולכן מן הראוי לברך על עצי בשמים. (וכבר העיר בספר "מעשה חמד" שיש לעיין האם החיד"א מדבר על עצי בשמים, שיש בהם פירות או סובר הוא כדעות שאין צריך לברך דווקא על עצי פרי).

באלג'יר (כפי שמעיד בספר "זה השולחן") הקפידו לברך דווקא על עץ רימונים, מכיוון שפרחי עץ הרימון הינם הפרחים היפים והמיוחדים ביותר, ומפני חביבות והידור הברכה הקפידו לברך דווקא על פרחים שובי לב אלו. בבגדד הקפידו שלא לברך על עץ התמר, כי חלק מעצי התמר אינם מניבים פירות ובגלל שעצי התמר גבוהים וקשה לראות את לבלובם ופריחתם. ויש שכתבו שלא לברך את הברכה על עץ חרובים,

באותה השנה שהעץ אינו מוציא פירות. בספר "שער העין" מספר המחבר, במכתב ששלח למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שישנם אנשים שלא הולכים במיוחד לראות ולברך את ברכת האילנות, משום שמרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א השיב לו במכתב את סיפור המעשה, וכך מעיד אחיינו של החזון איש, מרן הגר"ח שליט"א: "כך היה העובדה. הלכנו ברחוב יחד בימי ניסן וראיתי מרחוק אילנות מלבלין. ושאלתיו אם לברך, והשיב לי: "אם אתה רואה - תברך", ומזה הבנתי שהוא עצמו אינו מברך, כיוון שהיה כבד ראה ולא ראה את האילנות, וסבירא ליה שאין חיוב להשתדל לראות, כיוון שבגמרא נאמר "הרואה", ומי שאינו רואה - פטור..."

וכבר העירו שישנם ספרים שכתבו במפורש שישנו עניין ללכת ולראות אילנות, כדי לברך את הברכה, אך מו"ר הגר"ח קנייבסקי אמר שהחזון איש לא סבר כך, וכאמור.

רשב"י ז"ע כותב בספרו הזוהר הקדוש (בפרשת בלק) שבתקופת ניסן משוטטות להן הנשמות ויושבות על חומת גן העדן. הנשמות, כך לדברי הזוהר הקדוש, נראות כמו ציפורים המצפצפות ומשוררות להקב"ה, ומתפללות למען בני האדם היושבים בעולם הזה. זאת מפני שבימים אלו עסוקים בני האדם במצוות החג ובמעשים טובים. לאור דברי הזוהר הללו, ביאר הגאון רבי נתן גשטטר שליט"א, רב קרית אגו"י בבני ברק, כי משום כך אנו יוצאים בחודש ניסן לגינות ולפרדסים ומשבחים לאלוקינו על הבריות הטובות, הן הנשמות המתפללות על בני האדם, כשעל ידי ברכותיהם של ישראל מתעלות להם הנשמות וזוכות להיכנס לגן העדן.

ההקשר בין הנשמות לברכת האילנות מופיע כבר בספרי קבלה קדומים וגם הגאון ה"בן איש חי" כותב שברכת האילנות רומזת "על נשמות שמתדבקים באילנות", ולזה אומרים בברכה: "בריות

ובוודאי ששיעור של רבים אינו נדחה מפני ברכת האילנות. "ברוב עם הדרת מלך", וראוי לברך את הברכה במקלות עם. ואמנם, לדעת רוב הפוסקים מעלת "זריזים מקדימים למצוות" עדיפה, ולכן אם הציבור משתתף או מתכוון לברך את הברכה מאוחר יותר או ביום אחר, ראוי להזדרז ולברך את הברכה בהזדמנות הראשונה שלנו.

כשלושה אנשים עומדים יחדיו ומברכים את הברכה, נחשב הדבר ל"ברוב עם", וישנם שכתבו שראוי להשתדל ולברך את הברכה במנין עשרה, כדי לומר לאחריה פסוקים ומזמורים ו"קדיש דרבנן", ויתקנו בזה את הנשמות המגולגלות בעצים באותה העת. יברך את הברכה בשמחה, בכוונה ובקול רם, ויכוון לשבח ולפאר ליוצר האילנות ברוך הוא.

ב"סדר ברכות", שהובא באליה רבה, כתב: "ולעולם ירגיל אדם עצמו להזדרז במצוות, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק "ושמרתם על המצות" - 'אל תקרי מצות אלא מצוות, מצווה הבא לידיך - אל תחמיצנה'. בפרט בברכת האילנות כדאי להזדרז ולברכה במהירות, מ- 3 סיבות: א. בתחילת חודש ניסן הפרחים עדיין מצויים על האילנות, "ולא לאחר עד חול המועד של הפסח כאשר נהגו מרבית העם, שעל הרוב כבר נפלו הפרחים, ושלא ימצא כי אם הציצים, וכל שכן שלא לאחר יותר, אולי כבר גדלו הפירות ונכנס בספק ברכות האם יברך על הפרחים".

ב. סיבה נוספת, שכתבה מוה"ר הכהן ז"ל, היא, שהרי אף אדם לא יודע את עיתו ואלו מניעות ועיכובים יהיו מנת חלקו בהמשך החודש.

ג. וסיבה שלישית, המובאת בספר "ברכת האילנות" שהודפס בכלכותא שבהודו, היא שעלינו למחר ולברך את הברכה מיד בתחילת החודש, כדי... לתקן במהירות את נשמותיהם של קרובינו, שאולי מגולגלים דווקא בעץ זה, עליו אנו מברכים את הברכה.

ואלו דבריו: "ישתדל וימהר יחישה, לקיים מצוה זו בימי ניסן ביתר שאת, ולברך ברכה

זו בכוונה עצומה, לתקן את הנשמות המגולגלות בעצי השדה, שיזכו לעלות בהר ה' ולמצוא מנוחה, ויעלה בדעתו שאפשר שיש בעץ נשמות של מקורביו, המייחלים לחסדיו שיתקנם בברכתו ובתפילתו ויתעורר לתשובה כדי שלא יגרמו עוונותיו להתגלגל בדומם, צומח, חי ומדבר".

ושימו לב לדבר מעניין הכתוב שם בספר: שאם חס וחלילה ייגזר עלינו להתגלגל בעצים, אזי כשם שאנחנו משתדלים לתקן את נשמות האחרים, המגולגלים בעצים אלו, כך מן השמים יתנו לנו מידה כנגד מידה וימצאו ל"עץ שלנו", בו תתגלגל (חלילה וחס!!) נשמתנו, יהודים שיברכו על העץ את ברכת האילנות ויתקנו את נשמותינו שלנו המגולגלות בעץ (חס וחלילה...). והוא מסיים וכותב: "ולכן לא יתעצל במצוה זו, הקלה בעיני ההמון, כי לא ידעו מה רב טובה ומה רום גודלה!"

מנהג יהודי בגדד ומרוקו, ג'רבה וצפון אפריקה היה לברך את ברכת האילנות באחד מימי הפסח, מהסיבה שרק בפסח יכלו לכנס את כל הקהל ולברך יחדיו ברוב עם את הברכה. ואמנם מרן ה"בן

איזה ספר מניחים תחת מראשותיו של התינוק בשעה שקוראין לו את השם?

אהרן ישראל יחי', מספר: "זכור לי כשהייתי ילד, כ"ק אבי זצלה"ה "ספי לי כי תורא" (הלעיט אותי כמו שור) דינים והלכות פסוקות בתורת כהנים, יותר מבשאר חלקי הש"ס, אף בעודני רך שלא יכולתי להבין יותר מהלכות פסוקות.

ואולי היה זה מטעם מה ששמעתי מכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שאמר בשם זקני זצלה"ה מקוצק, שהלימוד בסדר קדשים מטהר את המחשבות, ובשם אדמו"ר הרי"ם מגור זצלה"ה אמר שללימוד סדר קדשים צריכין מחשבות טהורות". והוא הכריע ביניהם שלעומת שאדם לומד במחשבות טהורות, בה במדה הלימוד מטהר את המחשבות, ונקל לו טהרת המחשבה בכל פעם יותר.

ולפי"ז מובן שלהתחיל בלימוד תורת כהנים בעוד המחשבות לא טהורות, צריכין לעבודה יתירה להרחיק מעליו בכח כל מחשבת חוץ, ע"י צמצום כל חושיו בעיון ההלכה, וממילא מובן שהתינוקות שלא ידעו ממחשבות לא טהורות, הלימוד בתורת כהנים יאות לפניהם ביותר, ומשמר אותם שלא תיפגם מחשבתם.

”אדם כי יקריב מקם קרבן לה“ (ויקרא א', ב')

בויקרא רבה (ז, ג): "אמר רבי אסי מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים ואין מתחילין בבראשית, אלא שהתינוקות טהורין והקרבתם טהורין יבואו טהורין ויתעסקו בטהורין". וב"כלי יקר" כתב, שבעבור זה ה"א" של "ויקרא" קטנה, שבאה לרמז שהקטנים יתחילו כאן, ולימוד זה הוא בראש כמו ש"א" היא ראש לאותיות.

בספר חסידים (אות תתש"מ): "זה ספר תולדות אדם", מאן רמז כשמשימין הנער בערס וקורין לו שם - משימין ספר של תורת כהנים מראשותיו, וכשמגיע ללמוד שהוא בן חמש, מתחילין לו בספר ויקרא, "אדם כי יקריב מכס" - בכס חלקתי ולא באומות, שבהבל פיהם של תינוקות של בית רבן העולם מתקיים, כמו בזכות הקרבנות, "אל תגעו במשיחי" (דברי הימים א' טז, כב) - בשיחת התינוקות. בעל ה"שם משמאל" (פרשת מקץ - להתחלת חומש של בני

מלח סדומית - האם הוא מופק מים המלח, או מהמלח שה' המטיר על סדום?

שמופק מהים או מהאדמה, אלא מהמלח שהמטיר הקב"ה על סדום ועמורה. לגבי מה שכתב, שהקב"ה המטיר "מלח" על סדום, יש להעיר שבפסוק (בראשית יט, כד) מופיע שה' המטיר רק "גפרית ואש", ולא מוזכר מלח.

אולם בספר דברים (כט, כב) כתוב "גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה בה כל עשב כמהפכת סדום ועמרה אדמה וצביים אשר הפך

ה' באפו ובחמתו", נראה מפסוק זה, שהקב"ה המטיר על סדום גם מלח, (ועי' בחזקוני שם, שפירש על המלה "ומלח" - שנאמר "ותהי נציב מלח"). ובס' מאמרים ברפואה (לרבי רפאל מרדכי מלכי זצ"ל, חכם ורופא בירושלים אביו של רבי עזרא מלכי זצ"ל, עמי קמב) כתב: "שמעתי אומרים, שאשתו

של לוט היא קיימת עד היום והיא נציב מלח, וממנה מביאים מלח לירושלים עד היום הזה, וזהו מלח סדומית שמסמא את העיניים, ונראה דהיינו טעמא, לפי שאשתו של לוט כשהביטה מאחריה וראתה נעשית מלח, אף המלח עצמו היוצא ממנה יש לו אותו טבע ומסמא את העיניים או מזיק לחוש הראות."

”יָקַל קָרְבָנוּ מִנְחָתָהּ בְּמִלְחָה תִּמְלָחָה וְלֹא תִשְׁבֵּית מִלָּח“ (ויקרא ב', י"ג)

בגמ' מנחות (כא). מובא, שהמלח שהביאו לבית המקדש היה מלח סדומית, שנאמר "ולא תשבית מלח", תביא מלח שאינה שובתת [שמצויה בקיץ ובחורף, ומלח סדומית - הים משליכה לאגפיה - רש"י]. גם בגמ' (חולין קה:): מופיעה "מלח סדומית", כטעם לתקנת מים אחרונים, משום "מלח סדומית" המצויה באוכל, שסכנה היא לעיניים.

לגבי זיהוי המקום, שממנו מופקת "מלח סדומית", נראה מדברי המאירי שזה מים המלח הסמוך לסדום. שבגמרא שבת (קח:) מובא שהמים של ים המלח מרפאים את העיניים. ומקשה המאירי: הרי לגבי המלח היוצא מים המלח אמרו שמסמא את העיניים, ואיך אמרינן שמרפא את העיניים? ותירץ שהמים מרפאין אולם המלח מסמא, או שמרפאין את החולה ומסמאין את הבריא כדרך הרבה מהדברים הרפואיים. מבואר מדברי המאירי ש"מלח סדומית" היא מים המלח, (ועי' בס' מזהב ומפז ח"ב עמ' שני"ה שהרחיב בזה).

אולם מצאנו ב' ידיעות מעניינות לגבי זיהוי מלח סדומית, האחת בס' "שלטי הגבורים" (לרבי אברהם הרופא זצ"ל תלמיד המהר"ם מפאדווה - איטליא שס"ב, דף צו.) שכתב שמלח זה אינו מלח

האם ניתן להשיב גזילה ללא ידיעתו של הנגזל? קטן שגזל - האם חייב להשיב את הגזילה?

והאם יכול גזלן לשוב בתשובה כשאינו משיג את הנגזל?

הרב יעקב ברגמן

בפרשת השבוע נאמר הציווי להשבת גזילה: "וְהָיָה כִּי יִחְטָא וְאָשָׁם וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל". כל עוד החפץ הגזול קיים ביד הגזלן כצורתו, חייב להשיבו, ואינו נפטר בהשבת תמורתו. אולם, אם החפץ נקנה לגזלן באחד מ'קניני גזילה' (ראה שו"ע חו"מ שסא), אין חובה להשיב את החפץ עצמו, אלא את תמורתו. וכמובן, אם החפץ אבד או הושחת, גם כן חובה להשיב את תמורתו.

וכל עוד הגזלן חייב בהשבת החפץ, הריהו נחשב כ'שומר' של החפץ, וחייב בתשלומי החפץ גם במקרה שאבד ממנו באונס גמור. ואינו נפטר מאחריותו עליו עד שישוב לרשות בעליו, ויִדְעו בעליו שהשיבו. אולם, אם לא ידעו בעליו שהחפץ נגנב מהם, רשאי להשיבו למקום שממנו גנב.

ובמקרה שאינו משיב את החפץ עצמו אלא את תמורתו, ומתבייש להשיב בידיעתו של

הנגזל - רשאי 'להבליע' את סכום התמורה הדמים בחשבון אחר שיש לו עם הנגזל, או שיתן לאחר שיעשה כן, או יפקיד את הסכום בחשבון הבנק של הנגזל באופן שלא יצטרך להזדהות, וכדומה. הגזלן את הרבים ואינו יודע למי להשיב, יממן בתמורת הגזילה

דבר שיש בו צורך לרבים, וכגון התקנת עירוב מהודר בעיר בה התרחשה הגזילה. גזל הגוי - לדעת רוב הפוסקים אין מצוה להשיבו, אלא אם כן ההמנעות מהשבתו כרוכה בחילול ה'. קטן שגזל - צריך להשיב את החפץ לנגזל, אך במקרה שאין חובת השבה על החפץ אלא על תמורתו, פטור הקטן מלשלם אף לאחר שיגדיל; ויש אומרים שבידיני שמים' חייב לשלם כשיגדיל. והגזלן פחות משהו פרוטה, אף שעבר על איסור גזל - אינו חייב להשיב את הגזילה.

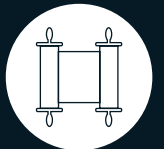
אף כשהשיב הגזלן את הגזילה, אין מחילתו שלמה עד שיפייס את הנגזל על הצער שגרם לו, וימחל לו. ולאידך גיסא, גזלן שחפץ לשוב בתשובה, ויודע מי הנגזל אך אינו מצליח להשיגו ולהשיב לו את הגזילה - יש שכתב כי אין הדבר מעכב

את מצות התשובה על חטא הגזילה, כיון שהוא נחשב כאנוס; ויגמור בלבו להשיב את הגזילה מיד כשימצא את הנגזל, וישוב בתשובה על חטאו.

[טוש"ע חו"מ שס, שסה, שסו ו-שסז; פתחי חושן גניבה וגזילה פרק ז']

- אלו יסודות לחינוך הקטנים יש בתחילת ספר ויקרא?
- מתי עלולה הקרבת קרבן להחשב אכזריות והשחתה?
- למה דווקא בהמה שהיא סמל החומריות נבחרה להיות קרבן לה?
- מהות עבודת הקרבנות, להקריב עצמו לעבודתו יתברך

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

<< המשך מעמוד 13

דרגות בזה אחר זה, כשהנשמות המגולגלות מהצומח יעלו היישר להתגלגל בן אדם, מבלי צורך להתגלגל בבעל חי. מסיבה זו, מסביר ה"בן איש חי", נוהגים חסידים ואנשי מעשה לברך ברכה זו במניין של עשרה יהודים, כדי שלאחר הברכה יוסיפו פסוקי תורה ויאמרו קדיש, כדי שלימוד התורה והקדיש יוסיפו בעלייתם של הנשמות וביורם, מן הצומח ולמעלה למעלה. יסודות קבליים אלו קשורים כמובן גם לנושא הארוך של ברכת האילנות בשבת, כאשר ישנם מחכמי הספרדים הכותבים שאין לברך ברכה זו בשבת מפאת ברור הניצוצות הקדושים העולים מברכה זו.

טובות ואילנות טובים", שיברכו עליהם בני אדם ומתקנים אותם. חכמי הקבלה מסבירים, כי אותם אלו המגולגלים בצומח יכולים לעלות ולהתגלגל מן הצומח אל החי דווקא בחדשי ניסן ואייר, סיון ותמוז (כשנשמה המגולגלת בדומם, עולה אל הדרגה הבאה, הצומח, בחדשים אב ואלול, תשרי וחשוון, ונשמה המגולגלת בחי מתגלגלת באדם בחדשי כסליו, טבת, שבט ואדר). כך שהראש לחודשי עליית הצומח הוא חודש ניסן, ולכן, כך כתבו חכמי הסוד, מברכים את ברכת האילנות דווקא בחודש ניסן, כדי לסייע לברורו של הצומח המתחיל בחודש זה, כשעל ידי ברכת האילנות וסודה יצליחו המברכים להעלות את הנשמות המגולגלות בשתי

"הנני מבקש מחילה ממרן על שהעזתי לומר עליו שלא היה בעל כשרון..."

גודל ענוותנותם של גדולי ישראל

הרב אהרן כהן

"ויקרא אל משה" (ויקרא א', א')

מפסוק זה לומד ה"בעל הטורים", שיש מעלה לאדם שמקטין את עצמו והולך בענווה, וכפי שכתב: א' ד"ויקרא" זעירא, שמשא לא רצה לכתוב אלא "ויקר" כדרך שנאמר בבלעם, כאילו לא נראה לו השם אלא במקרה, אמר לו הקב"ה להוסיף גם את האות "אלף" וכתבה קטנה.

הרמב"ן באגרת לבנו כותב: "וכאשר תנצל מן הכעס תעלה על לבך מידת הענווה שהיא מידה טובה מכל המידות הטובות שנאמר עקב ענוה יראת ה' וגו'". נוכל ללמוד מכאן כמה גדולה ועצומה היא מידת הענווה. מסופר על ת"ח אחד שהיה משגיח בישיבה. הלה הגיע לנאמן ביתו של מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א, הגאון רבי אליהו מן שליט"א ובקשה בפיו, הוא מאד רוצה להיכנס למרן ולבקש ממנו מחילה על שהעליב את מרן בפני תלמידיו. והיות ועכשיו חלה בנו הקטן בן השמונה במחלה מסוכנת, הוא חושש שבעקבות אותו אירוע נקלע לצרה זו, לכן הוא רוצה לפייס את מרן. הוסיף וביקש אותו משגיח, שר' אליהו מן ילך בעצמו ויספר למרן רבי חיים קנייבסקי, היות והוא מתבייש לגשת בעצמו ולספר את מה שקרה.

השיב לו הגאון רבי אליהו מן, שאינו יכול להציע דברים כאלו לפני מרן, אלא כדאי שיעלה את הדברים על הכתב והוא יכניס את זה לפניו, וכך יראה מרן את ההתנצלות. עשה המשגיח כדבריו והחל לכתוב את אשר על לבו: "לפני זמן רב דיברתי לפני הבחורים בישיבה, שהנני משמש כמשגיח שלהם, וכדי לזרזם שילמדו בהתמדה רבה, אמרתי להם שיקחו מוסר השכל

ממרן הגר"ח קנייבסקי שבצעירותו היה חלוש בכשרון, וכיום הינו גדול הדור, ועתה הנני מבקש מחילה ממרן, על שהעזתי לומר עליו שלא היה בעל כשרון".

כשראה מרן הגר"ח את הדברים, הגיב ואמר שאינו מסכים לסוף דבריו שעתה הוא בעל כשרון, כי גם היום איננו בעל כשרון, ואין לו על מה למחול, והוסיף מרן הגר"ח שאביו מרן הסטייפלר זצ"ל ראה פעם באיזה ספר, שהיה כתוב שם שהחזו"א בצעירותו לא היה בעל כשרון, והסטייפלר כתב והגיה בשולי הגיליון, "זהו שקר והוצאת שם רע!" הוסיף מרן הגר"ח ואמר ששם היה שקר, מצד מה שנכתב שלא היה בעל כשרון בצעירותו, וכאן הוא שקר, שהלא גם עכשיו איננו בעל כשרון.

מרן רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל

המשגיח ששמע את תגובתו של מרן הגר"ח, עדיין לא היה רגוע, שהרי מרן לא אמר שהוא מוחל לו על דבריו, אלא סה"כ כתב שאינו בעל כשרון כלל, ולכן הוא לא העליב אותו, וא"כ אין לו על מה למחול. היה המשגיח שרוי בעצב גדול, על שמרן הגר"ח לא אמר מפורשות שהוא מוחל לו. כשראה רבי אליהו מן את המשגיח בצער, החליט ללכת עם המכתב למורו של מרן הגר"ח קנייבסקי, הגאון הגדול מרן רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל.

כשעבר על המכתב, אמר לו מרן הגרמ"ל ליפקוביץ: "ר' חיים היה בעל כשרון גדול גם בנערותו, והיה אהוב על הכל!" הלך הגאון רבי אליהו מן למרן הגר"ח קנייבסקי וסיפר לו מה ששמע מפי מרן הגרמ"ל ליפקוביץ, מיד אמר לו מרן הגר"ח: "אני מוחל לו, ולילד יהיה בעז"ה רפואה שלימה!" וכך הוה.

איך אפשר לכבות אש שנדלקה ממכת ברק?

הרב צבי וינברג

"ונתנו בני אהרן כהן על המזבח" (ויקרא א', ז')

כתב רש"י: אע"פ שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט. וכ"כ הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"א): מצות עשה להיות אש יקודה על המזבח תמיד, שנאמר "אש תמיד תוקד על המזבח", אף על פי שהאש ירדה מן השמים מצוה להביא אש מן ההדיוט, שנאמר "ונתנו בני אהרן כהנים אש על המזבח". והנה בפירוש המשניות (שבת פ"א מ"א) כתב הרמב"ם: שכיון שמצוה להביא אש מן ההדיוט, היתה מדורה בבית המקדש במקום שנקרא "לשכת בית המוקד", ולשם היו מכניסים את העצים והיו מדליקים אותם במדורה, והיו מעלים את העצים על המזבח כשהם דלוקים. דבר נפלא כתב בס' יפה מראה (לרבי שמואל אשכנזי ז"ל אגדות

ירושלמי שביעית פ"ו אות ג') וז"ל: "ושמעתי כי כשתיפול אש מן השמים [ברק] ברעם ורעש, כמו שיקרה לפעמים ביום הגשם, אם יאחז באיזה דבר לא יוכל לכבותו אלא א"כ יביאו מאש הנמצא אצלנו ויניחו אצלו.

ואם אמת הדבר הזה, יש לבאר על פי זה את ענין הבאת אש מן ההדיוט למזבח, שהכוונה בזה שכדי שיראו כולם שהאש היורדת מן השמים על המזבח אינה ממין האש היורדת ביום הגשם, שהוא טבעי מבקיעת הענן כנודע, אלא היא אש מושגחת ומחודשת ומעולה מזה, ולכן מצוה להביא מן ההדיוט להניח אצלו כדי שיראו שאפילו שמביאים אש מבחוץ זה לא נכבה, ע"כ.

(קב ונקי)

למעלה מ-3,000 אברכים נרשמו למחזור השלישי של תוכנית 'קנין הלכה' מבית 'דרשו'

הלימודים יתחילו בר"ח אייר, והמבחן הראשון יתקיים בעז"ה בסוף חודש תשרי הבעל"ט

יכולים להשתתף בתוכנית מבלי שיקבלו מלגות, כש'דרשו' מעניק להם את כל הכלים הנדרשים להשתתפות בתוכנית, כולל שליחת חוברות 'מראי מקומות' ללא תשלום מדי חודש, שליחת הזמנות למבחנים החצי שנתיים, מתן ציונים על המבחנים וכמובן תעודה שתינתן למסיימים בהצלחה בסיום התוכנית".

במקביל לפתיחת המחזור השלישי של התוכנית, יעברו המצטיינים

מבין משתתפי המחזור השני, לשלב ב', שהצטרפות אליו מתאפשרת רק לנבחנים שעברו בהצלחה את השלב הראשון שנמשך כחמש וחצי שני, וקיבלו ציון גבוה מ-90 אחוזים ברוב המבחנים שנערכו עד כה. משתתפי המחזור הראשון שהעפילו לשלב ב', מסיימים את השתתפותם בתוכנית במבחן האחרון שיערכו בסוף חודש ניסן בעז"ה.

ב'דרשו' מזכירים את הדברים שאמר בהזדמנויות קודמות הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א, המלווה את התוכנית מאז הקמתה ומפקח

עליה לאורך השנים, לפיהם תוכנית 'קנין הלכה' חוללה מהפך של ממש בכוללי ההלכה, כשהנחילה את לימוד ההלכה העיוני לכלל הלומדים, באופן מסודר ובלמוד עקבי של סימן אחר סימן, תוך הימנעות מדילוגים על סימנים או סעיפים פחות מעשיים, כפי שהיה מקובל יותר בעבר: "לימוד הלכה בצורה מסודרת בלי דילוגים ובלי פשרות, זה המפתח לכך שהלומדים יקנו קנין גדול בהלכה, ויוכלו לזכור את הנלמד לאורך שנים בעז"ה", מסכם הגרמ"ש קליין שליט"א.

יעקב א. לוסיגמן

היקפים חסרי תקדים בהרשמה למחזור השלישי של תוכנית 'קנין הלכה' מבית 'דרשו': למעלה מ-3,000 אברכים הגישו בקשה להצטרף לתוכנית, כ-2,800 מתוכם בארץ הקודש, ומאות נוספים מעבר לים.

תוכנית 'קנין הלכה' יצאה לדרך לפני כ-11 שנים, בברכתם

ובהכוונתם של מרן בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, ויבלחט"א מרן הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א.

תוכנית 'קנין הלכה' של דרשו גרמה למהפך של ממש בכוללי ההלכה, כשהנחילה את התוכנית ללימוד ההלכה העיוני לכלל הלומדים.

הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א, הוא זה המלווה את התוכנית מאז הקמתה ומפקח עליה לאורך השנים, מתווה את דרכה ומכריע בכל שאלה שמתעוררת לגבי תכני הלימוד, סדרי הלימוד אופי השאלות, חוברות ה'מראי מקומות' שיצא שמן לשם ולתהילה בכל היכלי התורה ועוד.

משתתפי המחזור השלישי בתוכנית 'קנין הלכה', יתחילו בלימוד הלכות שבת בר"ח אייר בעז"ה, ויתכנסו לעריכת המבחן הראשון בסוף חודש תשרי הבעל"ט. המבחנים הבאים ייערכו אי"ה בהפרש של חצי שנה, בסוף החודשים ניסן ותשרי.

ב'דרשו' מציינים כי היקף ההרשמה לתוכנית הכה את התחזיות האופטימיות ביותר: "אמנם לא כל הנרשמים יוכלו להצטרף למסלול המלגות בתוכנית, אך עם זאת, לומדים המעוניינים בכך

איזה דמיון יש בין חלונות ישיבת וואלוזין לחלונות בית הכנסת לדרמן?

הרב צבי וינברג

וידועה הקפדתו של מרן הסטייפלר זצ"ל על דברים שיש בהם צורת שתי וערב, אף שאין הכוונה בהם לשם ע"ז, כמובא בספרי תולדותיו והנהגותיו.

וראה בס' ארחות רבינו (ח"ג עמ' פז אות סב) שסיפר הגרמ"ק קניבסקי שליט"א שאביו הסטייפלר זצוק"ל אמר בשם הגאון הגר"ח ואלוזינר זצ"ל שביהכ"נ שיש בו איזו צורה שדומה לשתי וערב, התפלה אינה עולה בה.

ובביהמ"ד של ואלוזין המסגרות של החלונות היו עשויים בשפוע כדי שלא יראו כשתי וערב וכן בביהכ"נ לדרמן לא היו פסי החלונות מכוונים. [ראה תמונות מצורפות]

(קב ונקי)

האוכל דבש בידי - האם צריך ליטול ידיים?

רדיית דבש בשבת • דבש דבורים או קני סוכר • נטילת ידיים לדבר הטבול בדבש או בסוכר

חלקו רבי אליעזר וחכמים על כוורת דבורים, אם נחשבת מחובר כמו קרקע או לא.

רבי אליעזר דורש מפסוק, שנאמר על יהונתן בן שאול המלך, שטבל מטהו ביערת הדבש, הרי שהמקרא משהו את הדבש ליער, והתולש דבש בשבת חייב חטאת כדין קוצר, וחכמים סברו שאינה

חכמים. והכל מיושב גם הטעם של חכמים וגם ביאור הפסוק. דין מאכל שטיבולו במשקה כאשר אוכל דבש בידי - נחלקו הפוסקים אם צריך נטילת ידיים משום דבר שטיבולו במשקה, ודבש דבורים הוא אחד משבעה משקים, לשיטות שהאוכל דבש בידי - צריך נטילת ידיים משום דבר שטיבולו במשקה, ודבש דבורים הוא אחד משבעה משקים, לשיטות שהאוכל דבש צריך נטילה - יובן למה יהונתן טבל את מטהו והכניס דבש לפיו ולא לקח בידי, כיוון שאם יקח בידי יתחייב נטילה, לכן טבל את מטהו.

אך כל זה כאמור, לפי שיטת רבי אליעזר שפירש את הדבש של יהונתן בדבש דבורים. אך לפי חכמים שפירשו בקני סוכר כבר ביאר המשנה ברורה (סי' קנ"ח סקי"ד) שמרקחת המטוגנת בסוכר - אין צריכה נטילה, שדין סוכר כדין מי פירות, שאינם משבעה משקים וא"צ נטילה, וכל זה נראה בכוונת הפמ"ג סוף סי' תע"ג ועי"ש היטב.

ענה נבאר ההלכות היוצאות למעשה:
א. רדיית דבש בשבת

הרודה דבש בשבת - אינו חייב חטאת, אבל אסור מדרבנן, וכן פסקו הרמב"ם והשו"ע.

ב. נטילת ידיים למאכל הטבול בדבש

האוכל מאכל הטבול בדבש דבורים - צריך לנטילת ידיים. בטנים ושקדים המצופים בדבש קרוש - א"צ נטילה, שכשהדבש קרוש נחשב אוכל, משנ"ב (סי' קנ"ח סקי"ד).

ג. האוכל דבש אם צריך נטילה

האוכל דבש באצבעו - שיטת הט"ז שצריך נטילה, והמג"א חולק, והמשנ"ב סי' קנ"ח בשעה"צ ס"ק ל"ג צדד להקל שאינו צריך נטילה.

ד. מאכל הטבול בסוכר א"צ נטילה

האוכל מרקחת בסוכר - א"צ נטילה, כיון שדינו כמו פירות ולא כמשקה.

כקרקע, אבל אסור לרדות ממנה דבש בשבת מדרבנן, שנראה כתולש, וכן פסקו הרמב"ם (פכ"א מהל' שבת ה') והשו"ע (סי' שכ"א סי"ג), ולא נתבאר בגמ' כיצד פירשו חכמים את הפסוק.

הנה רש"י בשמואל א' פי"ד פי' יערת הדבש שתרגום קני סוף יערא, ויערת הדבש זהו קני סוכר שיש בהם מתיקות, וע"ז נאמר בשיר השירים אכלתי יערי עם דבשי שזהו קני סוכר.

במבט ראשון, יש להתפלא שרש"י מפרש אחרת מהמבואר בסוגיא, שמדובר בדבש דבורים.

אך מצאנו לפרי מגדים (סוף סימן תע"ג), שהמתיק את הסוגיא יותר מדבש, וביאר שרבי אליעזר פי' את הפסוק בדבש דבורים, לפיכך דרש, שדבש בכוורת דינו כקרקע, אכן חכמים פירשו את הפסוק בקני סוכר, ורש"י בשמואל פי' ע"פ ההלכה שנפסק כמו

חבל על כל יום!

הצטרף לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'

חייג עכשיו: 02-560-9000

ערב פסח לאחר חצות היום נזכרת שעדיין לא נטלת ציפורניים, מה עושים?

האם מותר להפעיל מכונת כביסה לפני חצות היום בער"פ בידיעה שפעולתה תסתיים רק אחה"צ ומה לגבי צחצוח נעליים לאחר חצות • קובץ הלכות מצויות לערב פסח

הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

ערב פסח איסור מלאכה

משום שעל זה אין קפידה, ואין צריך לשאלו כלל. (שו"ת שיבת ציון סימן י', ובעל שבט הלוי זצ"ל).

מכירת יין לעכו"ם

• אלו שיש להם יין שאינו כשר לפסח, או שיש חשש שהשתמשו בו באמצע השנה ולא נזהרו בו מחמץ, דמוכרו לעכו"ם, אינו נחשב ליין נסך, אע"פ שיש בו בעלות עכו"ם, היות שבפועל היה מונח ברשות ישראל, וראה שעכו"ם לא נגע בו כלל במשך ימי הפסח, וכמבואר במשנה (ע"ז ס"א). המטהר יינו של עכו"ם וכו'.

מכר חמצו לגוי ומצאו בפסח

• המוצא חמץ בפסח, מבואר בשו"ע (ס' תמ"ו א'), ביו"ט כופה עליו כלי, ובחוקה"מ שורפו, אולם אם מכרו כל חמצו לגוי כנהוג, ומצאו בפסח, היות שאין זה שלו רק של העכו"ם, לא ישרפנו היות שזהו של עכו"ם, רק יניחנו בתוך הארון יחד עם שאר דברי החמץ שמכרו לעכו"ם (בעל "שבט הלוי" זצ"ל), ויש סוברים שראוי לשרפו ולא לסמוך על המכירה, שאולי חסר בסמיכות דעת במכירה, ומצד חשש גזל עכו"ם יש להסדיר עמו ולהתפשר ע"י הרב המוכר (הגר"נ קרליץ שליט"א).

חבילת חמץ שהגיעה בדואר

• שאלה: בר"ח אייר קיבל חבילה מבית חרושת (לאחר ששלח להם מוצר פגום), והתברר שהחבילה היתה מונחת ברשות הדואר במשך שלושה שבועות, האם נאסר תוכן החבילה משום חמץ של יהודי שעבר עליו הפסח?

תשובה: עלינו לברר שלושה דברים:

- א. מי נחשב הבעלים על החמץ בפסח?
- ב. האם הבעלים מכרו את החמץ?
- ג. האם מועילה המכירה של הבעלים?

א. אדם השולח חבילה בדואר כל זמן שלא הגיעה לכתובת המקבל עדיין השולח נחשב לבעליה, היות שהמקבל לא עשה בו שום קנין, ועוד, אם נאבד בדואר השולח צריך לשלוח חבילה שנייה.
ב. לפ"ז מכיון שבית החרושת הוא הבעלים של החמץ, עליו למכור את החמץ. ובנד"ד התברר שעשה מכירת חמץ, ונעשתה על ידי בד"ץ ירושלים כדת וכדין, ועוד הוסיפו בשטר שהמכירה חלה על כל החמץ שיש להם בין ברשותם, בין באויר, בין על הים, ובכל מקום שהוא, וא"כ הרי זה חמץ של גוי שעבר עליו הפסח ומותר לאכלו.
ג. יש לדון האם מהני מכירתם או שמא זה נחשב כמו אינו ברשותו, כיון שהדואר לא היו מחזירים את החמץ לשולח (וכעין שמצינו גזל ולא נתייאשו הבעלים, שניהם אינם יכולים להקדש, זה משום שאינו שלו וזה משום שאינו ברשותו), ומסתבר שכיון שהדואר הם שלוחים של השולח (ולא מחזירים להם משום שזה סדר עבודתם ושליחותם), עדיין נחשב הדואר לשומר של השולח, וקי"ל יד שומר כיד בעלים, ויכול הבעלים למכור את החמץ שמונח ביד הדואר (הגר"נ קרליץ שליט"א).

(מים חיים)

• בערב פסח אחר חצות, אסור לעשות מלאכה, מפני שזה זמן שחיטת קרבן הפסח, וביום שמביאים קרבן הוא כיום טוב, ואפילו בזמן הזה שאין קרבן, האיסור במקומו עומד (שו"ע סי' תס"ח ומשנ"ב).

• כל מלאכה שמותר לעשותה בחול המועד, כגון דבר האבד או שעושה מעשה הדיוט ולא מעשה אומן, ועושה לצורך המועד, או לצורך ילדים קטנים וכד', מותר לעשותו בערב פסח.

תספורת

• אסור להסתפר לאחר חצות, והאיסור הוא בין על גילוח הראש ובין על גילוח הפנים. ורק ע"י עכו"ם אפשר להקל (משנ"ב שם).

כביסה

• אסור לכבס בגדים לאחר חצות, וע"י עכו"ם מותר. להפעיל מכונת כביסה זמן קצר לפני חצות היום, מותר, אף על פי שהמכונה תמשיך ותכבס לאחר חצות, מאחר שאת מלאכת הכיבוס אין עושה האדם עצמו (אחרונים).

נטילת ציפורניים וצחצוח נעליים

• שכח ליטול צפרניו קודם חצות, יש להקל ולהתיר לו ליטלם, אפילו ע"י עצמו, או ע"י אחר בחינם. וכן עדיף לצחצח מנעליו לפני חצות (לחשוש לאלו השיטות שמחמירין בזה בחוקה"מ) ואם לא עשה כן לפני חצות, יכול לצחצח לאחר חצות היות שהרבה מקילין לצחצח בחוקה"מ.

גיהוץ

• מותר לגהץ בגדים לצורך החג לאחר חצות אבל אסור לעשות בהם קיפולים חדשים (כמו בחוקה"מ. וע"י משנ"ב סי' תקמ"א ס"ק ט', וע"ע אורחות רבנו ח"ב עמ' נ"ו).

תיקון בגדים

• מותר בערב פסח לתפור ולתקן בגדים שנקרעו וכן כפתורים שנפלו, ואפילו מעשה אומן, ואפילו לצורך חברו, בתנאי שיעשה את המלאכה בחינם (משנ"ב סי' תס"ח סק"ח).

כתיבה

• מותר לכתוב חידושי תורה. וכן מי שצריך לכתוב בחוקה"מ, כגון לכתוב צ'קים או הפקדה לבנק (באופן המותר בחוקה"מ) ולא הספיק להכין מקודם, עדיף שיכתוב בערב פסח אחר חצות, מאשר בחול המועד.

• מכירה וקניה - לצורך המועד מותר.

ביעור חמץ

הדר בדירה שכורה

• אדם הגר בדירה שכורה אפילו אם יש סעיף מפורש בחוזה שלא ישכיר את הדירה או חלק ממנה לאדם אחר בלא ידיעתו, מ"מ יכול השוכר להשכיר חדר שלם לעכו"ם למשך ימי הפסח,

ההגרלה הגדולה של ארגון 'אחינו'

50.000 ש"ח ומתנה מיידית בשווי 1.700 ש"ח

לדוגמא:

מתנה בשווי 1.700 ש"ח
 מסלול מס' 10

בתרומה נ"ס 46 ש"ח לחודש 24X חודשים סה"כ 1.104 ש"ח
מקבלים מתנה בשווי 1.702 ש"ח

סט 'משנה ברורה' מהודר, 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו', ספר 'חפץ חיים', 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים, קערת ליל הסדר מְקַפָּף בשילוב עץ, גביע יוקרתי מְקַפָּף, כף הגשה לעוגה מְקַפָּף, 15 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח
 מסלול מס' 1

בתרומה נ"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח
מקבלים מתנה בשווי 320 ש"ח

סט 'משנה ברורה' מהודר בהוצאת 'דרשו', כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מאות צעירים זוכים להצטרף לספסלי הלימודים בהיכלה של תורה ע"י ארגון 'אחינו', הן בפעילות של קירוב רחוקים והן בפעילות נרחבת בקירוב קרובים. ארגון 'אחינו' בשיתוף עם ארגון 'דרשו' מזמינים אותך, להיות שותף בזיכוי הרבים ובזכויות לדורי דורות.

בתרומתך לארגון 'אחינו' הנך זוכה להיות שותף בפעילות הקודש, זוכה מיידית במתנות של ספרי 'דרשו' שכבשו את עולם התורה, ובמתנות נוספות.

מתנה בשווי 1.207 ש"ח
 מסלול מס' 9

בתרומה נ"ס 40 ש"ח לחודש 20X חודשים סה"כ 800 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
 קערת ליל הסדר מְקַפָּף בשילוב עץ
 10 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 1.207 ש"ח

מתנה בשווי 1.182 ש"ח
 מסלול מס' 8

בתרומה נ"ס 39 ש"ח לחודש 20X חודשים סה"כ 780 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 ספר 'דרש דוד מועדים'-פסח
 קערת ליל הסדר מְקַפָּף בשילוב עץ
 10 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 1.182 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
 מסלול מס' 7

בתרומה נ"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים סה"כ 700 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 הספר החדש 'מועד לדוד'
 גביע יוקרתי מְקַפָּף
 כף הגשה לעוגה מְקַפָּף
 סכין לחלות מְקַפָּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
 מסלול מס' 6

בתרומה נ"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 486 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 גביע יוקרתי מְקַפָּף
 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
 מסלול מס' 5

בתרומה נ"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 450 ש"ח
מקבלים:
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 גביע יוקרתי מְקַפָּף
 כף הגשה לעוגה מְקַפָּף
 סכין לחלות מְקַפָּף
 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 594 ש"ח

מתנה בשווי 533 ש"ח
 מסלול מס' 4

בתרומה נ"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 הספר החדש 'מועד לדוד'
 כף הגשה לעוגה מְקַפָּף
 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 533 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח
 מסלול מס' 3

בתרומה נ"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 ספר 'חפץ חיים'
 'דרש דוד מועדים' 2 כרכים
 סכין לחלות מְקַפָּף
 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 514 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח
 מסלול מס' 2

בתרומה נ"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 ספר 'חפץ חיים'
 הספר החדש 'מועד לדוד'
 סכין לחלות מְקַפָּף
 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 508 ש"ח

להשתתפות בהגרלה מוקד 'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

שמחת יום טוב מושלמת

- מדוע בזמן הזה שמקדשים החודש על פי חשבון, עושים יום טוב שני?
- כיצד מברכים בו, בזמן שברור שאינו יו"ט? והאם יו"ט שני הוא תקנת חכמים או מנהג?

מזעד לדוד^{ספר}

מאמרים, חידושים וביאורים, בסוגיות המועדים, מאירי עינים ומשובבי נפש, המעניקים שמחת יום טוב מושלמת, עיון למדני בשפה ברורה ונעימה.

מאת רבי דוד הופשטטר שליט"א

עכשיו בחנויות הספרים
להזמנות - 02-5609000 | הפצה ראשית - ספרי אור החיים

הרה"ג אליהו חיים פנחסי שליט"א
מחבר הספר "הכשרות למעשה"

כשרות המוצרים לפסח

מוצרי נייר

מוצרי נייר [מפיונים, נייר מגבת וכדומה] - יש בהם חשש חמץ, משום שמכילים בדרך כלל עמילן שמקורו לא ידוע, ולכן נייר הבא במגע עם אוכל חם או רטוב, יש להקפיד לקנותו עם הכשר לפסח, ואף שיש מקילים מפני שלכאורה החמץ נפסל מאכילת כלב, מכל מקום אפשר שאין החמץ עצמו נפסל, אלא שעכשיו, כשהוא בתוך הנייר, אינו ראוי לאכילת כלב.

כלים חד פעמיים

כלי פלסטיק חד פעמיים [צלחות, סכו"ם וכדומה] - אין בהם חשש חמץ, אך בכל זאת היות ומשתמשים בהם למאכל, ראוי לקנותם עם הכשר לפסח, שבזה ידוע בבירור שהקפידו במקום הייצור ובעת האריזה שלא יכנס לתוכם חמץ, וכן הדין, שיש להחמיר בכוסות נייר המשמשים לשתיה חמה. וכן הדין בכוסות חד פעמי העשויות מ"קלקר".

כפפות חד פעמיות - לטקס

כפפות חד פעמיות - ברובן יש עמילן שמקורו לא ידוע. ולכן אם נוגעים עם הכפפות בדברי מאכל, יש לרכוש כשר לפסח.

מוצרי ניילון

שקיות אוכל ומפות שולחן - נכון לקנותם עם הכשר לפסח, מחמת חשש חמץ בשעת האריזה. וכן, לעיתים מוסיפים בהם עמילן שיש בו חשש חמץ.

משחת שיניים

משחת שיניים ומי פה - מעיקר הדין אינם צריכים כשרות לפסח, היות ואף אם מעורב בהם חמץ כגון סורביטול, הרי הוא נפסל מאכילת כלב. מכל מקום, הוראת הפוסקים להחמיר לכתחילה לקנותם עם הכשר מיוחד לפסח, היות וכל שימוש ע"י הכנסתם לפה, וישנם סוגי משחות שאינם בגדר "פסול מאכילת כלב", לכן טוב להחמיר.

חומר כביסה

חומרי כביסה למיניהם [מלבין, מרכך] - אין צריך להקפיד שיהיו נקיים מחשש חמץ. וכן הדין לעניין חומרי ניקוי לרצפה.

לקראת שבת מלכתא

ניתן להשיג את העלון 'לקראת שבת' בגירסה המודפסת, במוקדים ברחבי הארץ כדלהלן:

ירושלים

- גל פז' - רח' מלכי ישראל 5 גאולה.
- ישיבת מיר בבנין המרכזי - רח' בית ישראל 3.
- פיצוחי כהן - רח' חזון איש 28 רמת שלמה.
- משרד 'דרשו' - רח' הקבלן 45 הר נוף.

בני ברק

- גל פז' רח' רבי עקיבא 88.
- היימייש מרכז הסלולר ב"ב:
- רח' חזו"א 23.
- רח' ירושלים 22.
- רח' עזרא 32.
- ספרי 'אור החיים' - רח' נחמיה 28.
- פוטו ציון - רח' רבי עקיבא 144.

בית שמש

- ספרי 'אור החיים' - רח' נחל ניצנים 3.
- ישיבת "תורת חיים" - רח' אור שמח 17.

ביתר

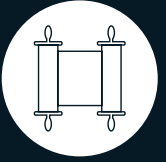
- ביהמ"ד קארלין - רח' פחד יצחק 5 גבעה B.
- שטיבלאך אלאמין - רח' נדבורנא

קרית ספר

- מקווה אבני נזר - רח' אבני נזר 18.
- ישיבת 'אחינו' לצעירים - רח' נודע ביהודה 40.
- חנות 'הכל בו לשבת' - רח' מסילת יוסף 7.
- רח' שערי תשובה 4 (ישיבה).

אלעד

- ישיבת הר"ן - רח' יהודה הנשיא 9.
- ביהכ"ס מאור שרגא - רח' אבן גבירול 24.

האם ברכת ה'שְׁנִיץֵל' היא תמיד 'שהכל'? האם יש מאכל נוסף שברכתו 'מזונות' מלבד חמשת מיני דגן ואורז? ומה מברכים על מאפה העשוי מקמח חיטה ומקורנפלור?

ברכה על תערובת משני מינים

- תערובת של שני מאכלים שברכתם שונה, ואחד מהם הוא מחמשת מיני דגן - חטה, שעורה, שובלת שועל, כוסמין ושיפון - ברכתה 'מזונות'. דין זה אמור רק כאשר הדגן נועד למאכל או לנתינת טעם בתערובת; אך אם הוא משמש רק כחומר מייצב וכדומה - דינו ככל המינים.
- 'שְׁנִיץֵל' המצופה בקמח מצה או בפירורי לחם - ברכתו 'שהכל'; ברם, כאשר הציפוי עשוי כשכבה עבה בעלת נפח או טעם משמעותיים - יש שהורו להפריד מעט מהציפוי ולברך עליו 'מזונות', ויש שהורו לפטור את הציפוי בברכת 'מזונות' על מאכל אחר.

ברכה על גרגרי דגן

- אין חשיבות למיני דגן אלא כשהם נאכלים בצורתם החשובה, כלומר, מאפה או תבשיל. אך הכוסס גרגרי דגן הראויים לאכילה בעודם שלמים, שלא נחתכו ולא נטחנו - מברך 'האדמה'.
- גרגרי דגן שנחתכו והתבשלו, או גרגרים שלמים שנמעכו היטב בבישול, או שנדבקו (מעט) יחד על ידי הבישול, כמצוי בגריסים שב'חמין' - ברכתם 'מזונות'.
- גרגרי דגן שצורתם או טעמם השתנו באמצעות חום ואדי חום - נחלקו הפוסקים אם ברכתם 'מזונות', 'האדמה', או 'שהכל'.

ברכת האורז

- האורז, ברכתו 'מזונות'. ויש שחוששים שמא האורז שבימינו אינו האורז שעליו דיברו חז"ל, ולכן נוהגים שלא לאוכלו אלא בתוך סעודת פת, או לפטורו בברכות על מאכלים אחרים.
- כאמור, ברכת האורז היא 'מזונות', אולם אינו חשוב כחמשת מיני דגן, ולכן ברכתו האחרונה אינה 'על המחיה', אלא 'בורא נפשות'. וכן אם אפו ממנו לחם, אין מברכים עליו 'המוציא' וברכת המזון.
- יש אומרים שברכת האורז 'מזונות' אף כשהגרגרים שלמים, אך לדעת ראשונים רבים, וכן פסק הרמ"א, אין ברכתו 'מזונות' אלא כשנמעך על ידי הבישול.
- לדעת כמה ראשונים, וכן פסק בשולחן ערוך, מלבד חמשת מיני דגן ואורז אין מין נוסף שברכתו 'מזונות'. אולם, לדעת ראשונים רבים, ישנם מינים נוספים המזינים כמיני דגן וברכתם 'מזונות'.
- מאפה המיוצר מקמח שאינו מחמשת מיני דגן, כגון קמח תירס (- קורנפלור) וקמח תפוחי אדמה - ברכתם 'שהכל'. ואף פת העשויה מקמחים אלו, ברכתה 'שהכל'.
- תפוח אדמה ברכתו 'האדמה'. ויש שנהגו לברך עליו 'שהכל'. ויש מפוסקי זמננו שכתב שלמעשה אין לחשוש כלל למנהג זה, ויש לברך על תפוחי אדמה 'האדמה'.

ברכה אחרונה על עוגות ותערובות שונות

- מאכל מקמח דגן המעורב בקמח אחר - אין לברך עליו ברכת המזון ועל המחיה אלא כאשר הכמות היחסית של הדגן, מתוך הכמות הכוללת שאכל בכדי אכילת פרס, היא 'כזית'.
- יש שכתבו כי הכלל האמור אינו חל רק על תערובת שני קמחים, אלא בכל תערובת שהיא של מיני דגן עם מינים אחרים, ולכתחילה יש להחמיר כדבריהם; וכן הורו פוסקי זמננו, שיש להחמיר בדבר. וכשיש חלקים בתערובת שאינם מקשה אחת עם הדגן, כמצוי בעוגות שונות עם מילוי, וכן במקרה שחלקי התערובת לא נאפו ולא התבשלו יחד, לכל הדעות אין לברך 'על המחיה' אלא באופן ה"ל.

האם מותר לשתות מיץ שהצטבר בתחתית צלחת של סלט פירות?

והאם מותר להניח פרוסת לימון בכוס תה?

הרב משה גרין

מאליו. ונחלקו הפוסקים בנוגע לפירות הדר בזמננו, אם דינם כזיתים וענבים, או כשאר פירות.

אולם, מיץ שיצא מסלט פירות והצטבר בתחתית הצלחת שבה מונח הסלט, מותר לשתותו בכל אופן, כיון שהוא נחשב כחלק מהסלט ודינו כאוכל. ויש שהורה שאם נותרה כמות 'חשובה' של מיץ לאחר גמר אכילת הסלט, אינו נחשב כאוכל אלא כמשקה, ודינו כנ"ל.

ואם הניח פרוסת לימון בכוס תה (בכלי שלישי) ויצא ממנה מיץ והתערב בתה, כיון שהמשקה מתערב בדבר אחר מיד עם צאתו מהפרי, לא נאסר; אך כמובן, אסור לסחוט את הלימון 'בידים'.

[שו"ע שכ, א, ומשנ"ב א, ג ר"ו; ביאורים ומוספים דרשו, 2 4; חזו"א

או"ח נב, יט; ארחות שבת ד, כו-ל, ובהערות]

סחיטת פירות אסורה בשבת כתולדה של מלאכת 'דש'. יש שהסחיטה אסורה מן התורה, ויש שאסורה מדרבנן. וגזרו חכמינו ז"ל שלא לשתות משקה שיצא מהפרי בשבת עצמה, אף אם הפרי נסחט מאליו ולא בידי אדם, מחשש שאם יהיה מותר בשתייה, יכשלו בסחיטתו 'בידים' על מנת לשתותו.

וחילקו חז"ל בין סוגים שונים של פירות: זיתים וענבים, אשר רובם מיועדים לסחיטה, לייצור שמן ויין, אסור בכל אופן לשתות את המיץ היוצא מהם. ופירות שרובם מיועדים לאכילה - אם הביאם לביתו על מנת לסוחטם, או שהביאם לביתו ללא כוונה ברורה - אסור לשתות את המשקה היוצא מהם, אך אם הביאם לביתו על מנת לאוכלם, מותר לשתות את המשקה היוצא מהם

קוביות קרח: כל מה שצריך לדעת ולהזהר בשימוש בקרח בשבת

כהמשך לדינים שהובאו מדיני סוחט מובא פרק זה של הפשרת קרח בשבת

הרב יצחק פוליטנסקי

ריסוק איגלו או שלוק

כאשר מוצץ משקה איגלו או שקית שתיה כשהם קפואים, יזהר שלא לרסקם כדי שיהפכו לנוזלים, אלא מוצץ כהרגלו, אך יכול בתוך כדי מציצה לרסק בשינוי כדרך אכילתו והדבר מותר.

קרח שנמס מאליו

לכתחילה לא יניח קרח או משקה קפוא בתוך כלי ריק וישתה את הנוזלים שיצאו ממנו, אך במקום הצורך יש לסמוך על המקילים שהתירו בכך.

קוביות קרח בתוך שתיה

מותר לתת קוביות קרח בתוך משקה כדי לקררו ואין בכך כל איסור כשהקרח נמס מאליו לתוך הנוזלים, כיון שמעט הקרח שנמס כל רגע מתבטל בתוך הנוזל שכבר קיים בכלי ומותר.

קירור ויסקי בכלי עם קרח

הרוצה לקרר משקה ע"י נתינתו בכלי עם קוביות קרח, ישם לכתחילה מעט מים בכלי לפני שנותן בו את הקרח ואז יהיה מותר לכתחילה כיון שהקרח מתבטל במים שבכלי.

(התקציר הובא מספרים ומקורות שונים, אך אין לפסוק ממנו הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

ריסוק קרח

כשמוציא קרח מהמקפיא כדי לקרר משקה או אוכל בנתינתו, צריך להזהר שלא לרסקו בידיים או בכלי כדי למהר הפשרתו, ובטעם איסור זה נחלקו הראשונים, לדעת חלק מהראשונים איסור זה נכלל בגזירה שאסרו חכמים על סחיטת פירות, שבדומה לפירות כאשר מוציא בסחיטתו נוזלים

מהפרי המוצק העומד למשקה, הדבר אסור, כך גם כאשר מרסק קרח קפוא כדי להוציא ממנו נוזלים עובר על איסור סוחט. אך לדעת ראשונים אחרים פעולה זו אסורה ודומה למלאכה משום שמוליד מים בשבת כיון שע"י ריסוק הקרח הוא מוליד ויוצר מים, ויש שכתבו שבפעולה זו המים אסורים משום נולד.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון ר"ג
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למספרות קליין על האישור לשימוש בתמונה

סיפורי חז"ל

גוי אחד אמר פעם לרבי אלעזר, יותר משחיבב הקדוש ברוך הוא את משה רבכם חיבב הוא את בלעם, שהנה כתוב בתורתכם שכאשר רצה ה' לדבר עם משה שלח וקרא לו לבוא אל המשכן כמו שכתוב ויקרא אל משה וידבר ה' אליו וכו" אך כאשר רצה לדבר עם בלעם נאמר ויבא אלקים אל בלעם ולא קרא לו לבוא כדי שלא להטריד את בלעם. ומכאן מוכח שאת בלעם אהב יותר. השיב לו רבי אלעזר בדרך משל מצורע אחד הגיע לארמון המלך ומצא את השער נעול. הקיש בחזקה על השער כדי שיפתחו לו כשאמרו למלך שהמצורע רוצה להיכנס לארמון, סירב המלך להכניסו מחמת צרעתו, ואמר המלך שאם ישלח שליח שיסלקו, הדבר יקומם אותו ויתפרץ בכח ואז עלול להדביק את בנו בצרעת, ולכן קם המלך מביסאו וניגש לשער הארמון וצעק על המצורע שיסתלק משם כדי שלא ידביק את בנו. המצורע מיהר להימלט מן המקום. לאחר זמן מסוים הגיע ידידו של המלך אל הארמון ודפק על השער. וכששמע המלך שידידו עומד בחוץ ודופק על השער, קרא לו המלך מתוך הארמון בקול חיבה שיכנס לארמון, ולא שלח המלך שליח שיקרא לו אלא הוא בכבודו ובעצמו קרא לו כדי להראות לו את חיבתו אליו. והנמשל, אומר רבי אלעזר לאותו גוי, בלעם דומה היה לאותו מצורע שדפק על שער הארמון ורצה להיכנס פנימה ולכן השי"ת הלך בעצמו לשער הארמון כדי למנוע אותו מלהיכנס פנימה שלא יטמא את הארמון. לעומת זאת משה רבנו קרא לו ה' להיכנס פנימה אל אהל מועד. רק לידיד אהוב קורא מלכו של עולם בשמו ומזמינו להיכנס אל תוך ארמונו. (וזה פרשת בלק)

פרשת השבוע

פרוטות של גזל עלול להיווצר מלאך חבלה שבכוחו להפוך על פניהן את כל חומותיה של פטרבורג.

על כל קרבנך תקריב מלח

(ב' – י"ג)

מסופר על הגה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א שהיה מורה לטפח ילדים מוכשרים ומחוננים, שלא כמו ההרגל של המון העם המשקיעים רק בילדים שאינם מוצלחים. והיה אומר, שילד מוכשר צריך רב מעולה וחרیف יותר כדי ללמדו תורה. והיה נותן טעם לשבח ענין זה, שהרי כתוב בתורה "על כל קרבנך תקריב מלח" ובתוספתא שנינו שגם אם המנחה היא מלח, צריך להקריב איתה תוספת מלח. מכאן יש ללמוד, היה אומר רבי שלמה זלמן, שגם כשמדובר במלח, בילד ממולח ומוכשר, גם הוא צריך תוספת מלח, דהיינו עידוד והדרכה אמיתית בלימוד, וללמדו ברמה גבוהה יותר לפי כשרונותיו הברוכים.

אדם כי יקריב מכם (א' – ב')
אומר רש"י: אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו אף אתם לא תקריבו מן הגזל.

מסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שפעם בעת שהותו באסיפה גדולה בפטרבורג, נזקק בשעת לילה מאוחרת לנייר כתיבה. מאחר והחנויות היו סגורות באותה שעה. ניגש אל אדמו"ר מפורסם ששהה אף הוא באותו מלון, וביקש ממנו כמה גיליונות נייר לכתיבה. האדמו"ר נענה בחפץ לב. וכשביקש ה"חפץ חיים" לשלם לו תמורתם. חיך האדמו"ר וסירב לקבל מידו את התשלום. מיד השיב לו ה"חפץ חיים" את הנייר. ובשום אופן לא הסכים ליטלו, עד שניאות האדמו"ר לקבל את תמורתו, כמה פרוטות. העיר אחד הנוכחים בהשתוממות, הרי ידוע לך רבי שלשתי פרוטות אין ערך של ממש. השיב ה"חפץ חיים": משתי

צמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:36 ת"א: 7:38 ר"ת: 8:16

פרשת ויקרא

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:22 ת"א: 6:38

שהחליט לעזוב את העיר, ומה גרם לו לשנות את החלטתו. ה"מגלה עמוקות" הביט בהם בעיני הטובות, חיך חיוך אבהי ופתח את פיו: "לא אוכל לספר לכם למה רציתי לעזוב בתחילה, מטעם הכמוס עמדי, אבל למה החלטתי להישאר - אספר לכם: ביום האחרון לשהותי בעיר, שעות ספורות לפני מסיבת הפרידה המתוכננת דפקו אצלי בדלת שני בעלי דין, תובע ונתבע. התובע היה העשיר הגדול ר' יעקב, שתבע את ר' מוישה התלמיד חכם. "מיהרתי אומנם להתארגן כדי לצאת מהעיר, אבל השניים בהדירו לי שמדובר בדיון דחוף מאוד בנושא שאינו סובל דיחוי. הם חייבים שאדון את הדין שלהם לפני שאצא מהעיר, כי מי יודע כמה זמן יעבור עד שימצאו רב חדש שידון ביניהם.

ר' מוישה הינו אברך תלמיד חכם, בעל משפחה ברוכה שהיה עומד ברחוב מידי יום ומוכר כעכים בעגלתו. בוקר אחד, עבר ברחוב ר' יעקב העשיר בכרכרתו המפוארת, ושמע את קריאותיו הקצובות של ר' מוישה, המזמינות את הקונים לבוא ולקנות מכעכיו. עצר ר' יעקב את הכרכרה ומיהר לגשת לר' מוישה: "אמור לי, ר' מוישה, כמה שעות ביום הנך עומד כך ומוכר במקום ללכת ללמוד תורה?" "שלוש שעות", ענה האברך בצער. "זכמה אתה מרוויח בחודש?" ממשיך העשיר לשאול. ר' משה נקב בסכום המגיע ל-2,000 שקל, ולפעמים 2,200 שקל לחודש". "אם תסגור את חנותך ותשוב ללמוד - אשלם לך סכום שיגיע ל-7,000 שקל בכל חודש", מבטיח העשיר. האברך הדל פוקח זוג עיניים גדולות ותמהות: "תשלם לי? מדוע?" "אני רוצה לעשות איתך עסקת "יששכר וזבולון", ענה הגביר, "תלמד תורה יום שלם במנוחת הנפש ונתחלק בזכויות.

"ר' מוישה, מסכים לעסקה בחפץ לב, וסוגר את דוכנו אחר כבוד. כל אותו חודש הוא יושב בבית המדרש ולומד במנוחה ובשמחה. הגיע ראש חודש, שליח דופק על דלתו ומושיט לו את המעטפה שמכילה, כמסוכם, 7,000 שקל. למחרת, שב ר' מוישה, התלמיד חכם, עם העגלה לקרן הרחובות וממשיך בממכר הכעכים כבימים ימימה. עובר שם ר' יעקב העשיר ומתפלל מה קורה כאן?? הרי עשינו הסכם? הוא ממחר לרדת מן העגלה וקורא לידידו: "ר' מוישה! מה קרה לך? האם לא שלמו לך את ההתחייבות?" "בודאי שילמו לי", עונה האברך. "אז למה הפסקת את ההסכם?" תוהה העשיר. "כי אני לא מעוניין!" פוסק ר' מוישה.

בזכות מי נשאר ה"מגלה עמוקות" בקראקא

לפני כ-400 שנה, זכתה העיר קראקוב שבפולין, שכיחן בה אחד הרבנים המפורסמים ביותר בעולם היהודי: הגאון הקדוש רבי נתן נטע שפירא זיע"א. רבנו היה ידוע כצדיק וקדוש שזכה לרוח הקודש, עסק רבות בתורת הקבלה ובחכמת הנסתר, והיה גאון עצום גם בתורת הנגלה. הוא חיבר את ספרו "מגלה עמוקות", שנלמד עד היום על ידי תלמידי חכמים מופלגים, כי לא כל אחד מסוגל להבין את הפירושים העמוקים שלו, המתבססים על ידע נרחב בכל חלקי התורה הקדושה.

ביום בהיר אחד זימן הגאון לביתו את ראש הקהל, של הקהילה. "אני מודיע בזאת שהחלטתי להתפטר מתפקידי", אומר הרב לראש הקהל שנבהל עד עמקי נשמתו: "מה קרה?" הוא מבקש לדעת, אבל הרב מסרב לענות לו: "בעוד שלושה ימים אני יוצא מכאן, ולא יעזרו ניסיונות שכנוע כאלו ואחרים". ראש הקהל יצא מביתו של הרב בפנים נפולות ומיהר לבשר את הבשורה המרה. אבל כבוד ירד על העיר, גדולי תלמידי החכמים ניסו לדבר עם הרב ולשכנע אותו, אבל הרב לא הסכים לשמוע על כך. הוא עוזב את העיר ויהי מזה.

בצר להם החלו היהודים תושבי העיר להיערך למסיבת פרידה ראווה. הם כולם אוהבים ומעריכים מאוד את הרב, קשה להם להיפרד ממנו, אבל לפחות הם רוצים להיפרד כראוי, עם מסיבה שתבטא היטב את הכבוד הגדול שהם רוחשים לרבם הנערץ. עברו יומיים, וההכנות למסיבה הפכו קדחתניות. עוד רגע אמור הרב להיכנס ולשבת עם בני עדתו למסיבת הפרידה, שמיד לאחריה הוא יעלה על עגלה הרתומה לסוס, ויצא מהעיר יחד עם בני משפחתו ועם מעט הבגדים והכלים שצברו בתרמיליהם. רגע לפני המסיבה קורא הרב לראש הקהל ומודיע לו: "התחרטתי. אני לא עוזב את העיר". ראש הקהל אפילו לא עצר כדי לשאול מדוע. הוא יצא החוצה בשמחה ובצהלה, והחל לצעוק בקולי קולות: "הרב נשאר איתנו. הרב נישאר איתנו. הוא לא עוזב. איזה יופי!". מסיבת הפרידה הפכה לחגיגה ספונטנית ומתפרצת של תושבי קראקוב, אשר לא ידעו את נפשם מרוב שמחה על הבשורה המשמחת.

רק לאחר שנרגעו הרוחות פנו כמה מנכבדי הקהל, תלמידי החכמים והרבנים של העיר, וביקשו לשמוע מרבים, מה קרה

צניעות ונחישות

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו'

תקריבו את קרבנכם

המגיד הקדוש מדובנא זיע"א, הסביר זאת על פי משל: רועה צאן שכח את תרמילו, וכשהציק לו הרעב נטש את צאנו והשביע נפשו בסעודה דשנה במסעדה. כשחזר למרעה ולא מצא את צאנו, שאל את אנשי המקום עליהם. וסיפרו לו שצאנו פרצו את הגדר ונכנסו לגן מרהיב העין של שר העיר, רמסו שושנים וקלקלו את הגן. וכשנודע הדבר לשר ציוה לכלאם אצלו. עמד הרועה תוהה ואובד עצות, עד שניגש אליו אחד מוקני העיר ואמר לו, כי ידוע לו שלפני מספר שנים קרה מקרה מעין זה ואותו הרועה שחכם היה, קנה עוגה מפוארת והגישה דורון לפני השר והתנצל על המקרה. נאות לו השר ושחרר את צאנו. כאשר שמע זאת הרועה, מצא הרעיון חן בעיניו ואף הוא עשה כמעשה קודמו וקנה עוגה מפוארת לשר. אך לרוע מזלו לא מצא את השר במקומו. אלא נודע לו שזה עתה נסע השר לעיר אחרת. לא איבד הרועה את עשתונותיו, הניח את העוגה על שלחן השר, פתח את דיר הצאן ולקח את צאנו. כשחזר השר למקומו, קרא לו ושאלו, באיזה רשות פתחת את הדיר ולקחת את הצאן? השיב לו הרועה, שעשה כמעשה הרועה שקדם לו. אמר לו השר שוטה שבעולם, וכי חסר לי כסף ואני צריך את העוגה שלך? אלא אותו רועה התרפס לפני וקבלתי התנצלותו. והעוגה באה רק כאות לכניעתו לפני. אך אתה לא עשית כן וראוי להענישך.

והנמשל אין הקדוש ברוך הוא רוצה את גוף הקרבן, אלא את חרטת המקריב והכנעת לבו כמעשה הרועה הראשון דוקא.

"אבל היתה לנו עסקה, אי אפשר להפר הסכמים!" צועק ר' יעקב, "בוא נמהר לרב לפני שהוא עוזב!" "הגיעו אלי שני בעלי הדינים והשמיעו את טענותיהם", ממשיך הגאון הגדול לספר את הסיפור. "שאלתי את ר' מוישה: "למה הפסקת את ההסכם? אני מכיר אותך, אתה הרי רוצה ללמוד." "זה נכון, רבי", עונה האברך, "אני אכן רוצה ללמוד, אבל העסקה הזאת היתה טעות". "מה? אתה רוצה תוספת?" נזעק ר' יעקב, "למה לא אמרתי לי שאתה רוצה יותר כסף? אשלים לך בשמחה." "לא רוצה תוספות!" פוסק האברך.

ואמר: "כאשר מכרתי את הכעכים, הייתי קם מידי לילה לאמירת תיקון חצות, ואחר כך ישבתי ללמוד עד התפילה. כאשר חזרתי הביתה מתפילת ותיקון, ניגשו כל בנות המשפחה למלאכה המורכבת של טחינת החיטים לקמח. מאחר והיתה זו מלאכה קשה ומסובכת, היו אשתי והבנות נושאות תפילה, להצלחת הטחינה, זו מתפללת ובוכה, וזו אומרת פרקי תהילים. "סיימו לטחון את הקמח, עכשיו צריך לשאת תפילה על מלאכת הניפוי, שחלילה לא תיפול תקלה תחת ידינו ולא יגיעו תולעים או חרקים קטנים אל תוך הכעכים חלילה וחס, כי הרי אסור לאכול חרקים, ושוב, זו עומדת בפינה זו וזו בפינה אחרת, כולן מתפללות מעומק הלב ומתחננות לאבא שבשמים שהמלאכה תתבצע בצורה טובה, שהאוכל יהיה כשר וטעים. עכשיו צריך לשאת תפילה שתצליח הלישה, שהבצק יהיה רך וטוב, ולאחר מכן תפילה שהכעכים יצאו טובים, טעימים ומספיק פריכים, וכך על כל פעולה ופעולה תפילות ודמעות, כשגם אני מצטרף לתפילות. "קירות הבית ספגו תפילות, והילדים ספגו את החינוך, שכאן בבית לא מבצעים שום פעולה ללא תפילה! "ועכשיו, חודש שלם עבר עלינו בבית ללא התפילות הלוהטות של אפיית הכעכים, הרגשנו חסר בבית, ועל זה - קשה היה לי לוותר, מוטב לי לוותר על משכורת שמנה מאשר על קירבת אלוקים. אין לי על מי לסמוך, לא על אף עשיר ונדיב, אלא רק על הריבונו של עולם!" "לאחר ששמעתי את דבריו של ר' מוישה", סיים ה"מגלה עמוקות" את דבריו, "התרגשתי מאוד ואמרתי לעצמי: אם בקראקוב מתגוררים כאלו יהודים יקרים - אני נשאר כאן!!"

צ'ין אדם לחברו

ענוותנותו של החיד"א

מסופר על הגה"ק החיד"א זיע"א, שהיה רגיל להריח טבק, בכל עת ובכל זמן קופסת אבק הטבק לא זוה מידו כל היום וגם בלילה, היה נעדר משנתו משעה לשעה, נוטל את ידיו ומריח מן הטבק וחוזר לישון. פעם בהיותו בדרך מסעיו כשד"ר שליח דרבנן מארץ הקודש בצרפת, שבת שבתו בביתו של אחד הגבירים, ולן אצל גביר שני כי כך היה המנהג, שהיו קונים בתרומה גדולה לטובת ארץ ישראל את הזכות שהשליח השד"ר יסעד או ילון אצל מישהו, ושנים זכו בו, אותה שבת אחד לסעודה ואחד ללינה. הימים מות החורף היו, שלגים ורוחות עזים השתוללו וסערו בחוץ. וכשניעור הרב כדרכו באמצע הלילה לשאוף טבק, חיפש וחיפש ולא מצא את קופסתו. בתוך כך נזכר כי שכח והשאיר קופסתו במקום הסעודה בבית הגביר השני. מיד התלבש בוריוות והלך למקום שסעד שם ודפק בשער. ירדו בני הבית לראות מי הדופק ונתחלחלו חיל ורעדה בראותם כי מרן החיד"א בכבודו ובעצמו בא באמצע הלילה ובמוג אויר כזה. הרב הרגיעם באמרו שרק שכח משהו באולם הסעודה, נכנס ונטל את קופסת הטבק, ומיהר וחזר לבית מלונו.

משהגיע לאכסניה שלו ושכב על משכבו נתן לעצמו דין וחשבון, מה עשה, בשביל קופסת טבק העיר משנתם את בני ביתו של הגביר, ואף את משרתי הבית שבדאי היו עייפים ויגיעים מעבודתם במשך היום ומתוקה שנת העובד. מיד נתמלא כל לבו חרטה וצער גדול על המעשה

אשר עשה, הניח את קופסת הטבק הצדה ושוב לא נגע בה והדיר עצמו מן הריח, וכל הלילה נדדה שנתו מעיניו בשל רגשי נוחם ומוסר כליות. למחרת בשבת בבקר צוה הרב להכריז בעיר שידרוש בבית הכנסת הגדול אחרי קריאת התורה וכל בני העיר יתאספו לשם.

כשסיימו קריאת התורה, עלה הרב על הבימה ובקול ספוג דמעות סיפר לקהל כל אותו מעשה שהיה לו עם קופסת הטבק. והמשיך ואמר רבותי גם מקודם ידעתי גם ידעתי מיעוט ערכי הדל אדם מועט לעולם, אך מתוך מכשול הטבק שקרה לי נוכחתי כי חדל אישים הנני, שלא יכולתי למשול בעצמי ולשלוט על רצוני אפילו שעה קלה. רבותי במטותא מכם אם יש את נפשכם לחלק כבוד לארץ הקודש, אינני רשאי למנוע, אבל לי לשמי עיניכם הרואות כי אינני כדאי וראוי לכבוד. הריני מבקש סליחה ומחילה, סיים מרן החיד"א מכל העובדים בבתי שני הגבירים ומבעלי הבתים, שהעויתי בהם פנים להפריע מנוחתם. ולשם תשובת המשקל הנני נודר בזה נדר גדול לאלקי ישראל, על דעת המקום ברוך הוא ועל דעת הקהל הקדוש הזה, שמהיום והלאה לא אוסיף לשאוף טבק כל עיקר מעתה ועד עולם. וה' הטוב יכפר בעדי. בשמעם את הדברים האלה געו כל העם בבכיה. ואמרו שמעולם לא נשמעה דרשה שתעורר להרהורי תשובה בכל הלבבות כדרשה זו שדרש מרן החיד"א באותה השבת.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ה' ניסן

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא ב"ר שמואל (אוהב ישראל - תקפ"ה)
הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלאזוב ב"ר דוד מדינוב (צבי לצדיק - תרפ"ד)

יום ראשון ו' ניסן

רבי חיים אבואלעפיא ב"ר יעקב (אב"ד טבריה - תק"ב)

הרה"ק רבי אהרן ב"ר שמואל יעקב ראטה (שומרי אמונים - תש"ו)

יום שני ז' ניסן

הרה"ק רבי יצחק מדראביטש ב"ר יוסף (תלמיד הבעש"ט - תק"ד)

הרה"ק רבי ישכר דוב מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק מכפר ספרין (תקצ"ב)

יום שלישי ח' ניסן

רבי ר' אליה שפירא ב"ר בנימין וואלף (אליהו רבה - תע"ב)

הרה"ק רבי מרדכי מנעשחיו ב"ר דוב בער (תק"ס)

יום רביעי ט' ניסן

הרה"ק רבי יעקב צבי יאלעס מדינוב ב"ר נפתלי (תלמיד החוזה - מלא הרועים - תקפ"ה)

הגה"צ ר' אריה ב"ר בנימין ביינוש לוי (תשכ"ט)

הרה"ק רבי חיים מאיר ב"ר ישראל מזויזניצא (תשל"ב)

יום חמישי י' ניסן

מרים הנביאה בת עמרם (ב"א תפ"ו)

יום שישי י"א ניסן

רבינו משה בן נחמן רמב"ן (ה"א כ"ט)

הרה"ק רבי ישעיהו ב"ר אברהם הורוויץ (שלי"ה - ש"צ)

זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

פרפראות

מסופר על הגה"צ רבי אריה לוי זיע"א (יומא דהילולא ט' ניסן) שהיה רגיל לבוא הרבה אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א. ובכל פעם לא התאפק ונשק את ידי הרבי. אף שידוע שהרבי היה מתנגד לכך, לא יכול היה לשלוט בעצמו ולהימנע מכך, ואמר: מחמת רוב אהבה ליהודי הזה אני מוכרח לעשות כך.

לע"נ הרה"ק רבי חיים מאיר ב"ר ישראל מזויזניצא זיע"א נלב"ע ט' ניסן תשל"ב

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

שבת טיש

ויקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ויקרא אלימשה וידבר ה' אליו (א, א) - בגימטריה ראש חודש ניסן, כמובא ב'ספרי זוטא' שביים זה דבר ה' למשה. (מגנות)

אדם בייקריב מכם (א, ב) - בגימטריה דלא יקריב מריהגול, כפי שפרש רש"י. (שם)

ונתנו בני אהרן הכהן אש עליהמוצה (א, ז) - מפרש רש"י, אף-על-פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מריהגדיוט. ורמז לזה, שאם תודי כמנן תבת אש שהיא 301 מהתבות מריהשמים שהן 485, תקבל 184, כמנן התבות ומצוה בהדיוט. (שם)

אשה ריהיניחה לה' (א, ט) - אמרו חז"ל נאמר בעלת בהמה אשה ריהיניחה וכן בעלת העוף, לומר לה אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכון לבו לשמים. ורמז לזה, שתבת 'גם' באה לרבות ואף' באה למעט, והרי ביניהן נמצאת תבת 'לב', שהיא מופיעה אחר אף' ולפני 'גם', לומר לה שבין הממעט - אף' ובין המרבה - גם', יכון לבו לשמים. (הפלא"ה)

אשר נשיא יחטא (ה, כב) - ראשי תבות אני, החטא הרובץ לפתחו של נשיא ומנהיג, היא האנוה והגבהות, הרגשת האני. (נטע שעשועים)

ושלם אתו בראשו והמשתיו יספ עליו (ה, כד) - רמז יש פאן לדברי חז"ל, תני רב תחליפא כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאת שבתות, והוצאת יום-טוב, והוצאת בניו לתלמוד תורה, ובמדרש הוסיפו גם הוצאת ראשי חודשים, שאם פחת פותחין לו, ואם הוסיף מוסיפים לו. ושלם אתו - הינו מה שהוא משלם ומוציא הוצאות, ידע פי בראשו - בראש השנה כבר קצבו בשבילו מזונותיו ולא יוציא יציאה מרבה, אולם והמשתיו - נוסריקון וחוץ מהוצאות שבת תורה יום-טוב וראש-חודש, זה יספ עליו, והקב"ה יוסיף לו. (אוצרות התורה)

איל תמים מריהצאן (ה, כה) - איל נוסריקון לאהבה אהבה, תמים מריהצאן בגימטריה תשובה אהבה, כיון שישונו מאהבה יתהפכו הודנות לזכיות, וזה באור התבות ואת-אשמו יביא לה', שאם החטאים עצמם יביא מתנה לה' בזכיות, ומעו יצא מתוק. (שלחן מלכים)

ספורים בפרשה

יקריב אתו לרצנו לפני ה' (א, א)

פעם נסע יהודי הקדוש מפשיסחא עם תלמידיו, ועל אם הדרך ראו נכרי אחד מוביל עגלה מלאה בשחת. והנה התהפכה לפתע העגלה, והגוי החל לזעק אליהם שביבאו לסייע לו, אלא שהעגלה הייתה כבדה מאד והתלמידים לא הצליחו להרימה. התרגו הנכרי וצעק בשפתו הפולנית: "יכולים אתם להרים, אלא שאינכם רוצים". פנה יהודי לתלמידיו ואמר: "שומעים אתם מה שהערל אומר? הרי בדבריו יש מוסר השכל בעבורנו, לדעת כי יכולים אנו לרומם את עצמנו אל הקב"ה, אלא שאיננו רוצים..."

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם (ד, א)

כך באר רבי ירחם הגדול ממינסק את-הפסוק: אף אם חטאו של המנהיג אינו אלא לאשמת העם, שהעם מאשים אותו בדבר שלא חטא, למרות זאת והקריב על-חטאתו אשר חטא" משום והייתם נקים מה ומישאל.

אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אלקיו אשר לא-תעשינה (ה, כב)

אחד מחסידיו רבי משה מקוסוב, הפציר בו פעם להתחיל להתפלל לפני התבה בקביעות כמנהג אדמו"רים אחרים, ועל-ידי כך ינהרו חסידים רבים אליו ויחסו בצל כנפיו. נענה הרבי ואמר: "בפרשת ויקרא נאמר אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אלקיו אשר לא-תעשינה". ורמז יש פאן לנשיאים ורועי ישראל שלא יעשו דברים שגוראים כמצוה, ובאמת יש בכך משום חטא וגאווה. והרי יכול רבי ומנהיג בישאל לחטא? הרי אם יעשה עברה של ממש, יחדלו החסידים לבוא אליו ויאבד בכך את מקור פרנסתו... אלא מאי? הפונה שיעשה את אחת המצוות אשר לא-תעשינה, דהינו שיתחיל לעשות דבר שלא נהג לעשות בו, רק בשביל אנוה ויהירות. הרי שהדבר נקרא אצלו כחטא, והוא מצוה לשמור עצמו ממצוות כאלו..."

והשיב את-הגולל אשר גולל (ה, כג)

בליל הסדר האחרון לימי חייו של רבי מרדכי ליב וינקלר ממאד בעל "לבושי מרדכי", נטל ממנו אחד ממשמשויו את האפיקומן בהקבא, פנהגו בכמה קהלות בישאל, ובקש עליו תמורה. בליל הסדר הראשון לא נענה והרב אמר לו בחיוד: "הרי נאמר בתורה והשיב את-הגולל אשר גולל". אך למחרת, בליל יום-טוב שני של גליות, שוב נטל המשמש את האפיקומן ודרש לקבל ברכה מרבו. נענה הרב ואמר: "כל עוד שיהיה ביכולתי, אבוא לעזר לך". עברו כעשר שנים, ובעצומה של השואה האיקמה נלקח האיש למחנה עבודה והתלבט אם להביא את משפחתו אליו או שהוא יצטרף אליהם במקום מגוריו. בלילה האה את רבו בתלום, והוא הורה לו להצטרף להמלט ולהצטרף אל משפחתו, ואמנם זכה לנס, ובכלם שרדו ונצלו בחיים.

ושלם אתו בראשו (ה, כד)

פעם, שלח יהודי מטרסטינה מכתב עם שאלה אל ה"חפץ חיים", וצרח אל המכתב לתשובה בול-דאר במחיר שבע פרוטות. מסבות מסומות לא השיב ה"חפץ חיים" לשאלתו, ולאחר כעשרים שנה כשפגש את האיש בעיר ביאליסטוק, החזיר לו שבע פרוטות ואמר: "הרי עוזיני בעל-חובך בשל הבול ששלחת אלי פעם", והתנצל בפניו על שלא ענה בשעתו על מכתבו.

היה היה

חטאת הקהל הוא

המעשה הנכון, שהגיעי את העולם היהודי בלו, ארע בבקר יום ששי, ערב שבת קדש פרתש ויקרא שנת תרכ"ד. אל בית־הכנסת הגדול שבעיר בוקרשט בירת רומניה, הגיעה פלגה של שוטרים חמשים מטעם המשלח הרומני. וכידיהם צו מעצר פנגד הרב הראשי. היה זה המלבי"ם, רבי מאיר ליבוש ב"ר יחיאל מיכל ויסר, שנודע כאחד מגדולי חכמי הדורות וחבוריו נודעו לשם ולתהלה, והיה שריו באותה שעה באמצע תפלת שחרית. השוטרים הטילו מצור על האזור בלו, לכל יוכלו מעריציו של הרב לבוא לעזרתו, והמתח היה גדול. העיר בלה המתה לשמע דבר האסון, ואל המקום נהרו מאות ואלפי יהודים, שעמדו ומרו בכבי, אולם השוטרים לא חסו ולא חמלו על הנאספים, הכו את העומדים לכל יפריעו אותם בדרבם, וגרוו אריהם את המלבי"ם שעוד לא הספיק אפלו לסיים את התפלה ולהשיב את נפשו במעט מזון ומשקה. באחד הפושעים המסכנים, השלח המלבי"ם אל עגלת המאסר, כאשר משני צדי יושבים חילים חמשים וחרכם שלופה בידם.

המאסר היה שיא שפלותם של משפילי בוקרשט, בה בהן המלבי"ם קרב ראשי החל משנת תרי"ח, ובכך נסתם הגולל על הנסיון לשקם את המצב הרוחני בעיר הגדולה ולהחזירה לימיה האחרים. בתקופה הראשונה להגעת המלבי"ם לבוקרשט, דמו משפילי העיר, ובראשם הסופר והרופא הפוחדו יוליו באראש, פי המלבי"ם יהיה קרוב לדעותיהם הפסולות, שכן בקיאותו בתכמת הדקדוק ובמקצועות רבים היתה לשם־דבר, אלא שלמעשה התאכזבו קשות. המלבי"ם עמד בגאון וללא פשרות פנגד המשפילים מהרסי הדת, ובקנאות שמר על מסרת ישראל על כל פריטיה ודקדוקיה. עוד לא עברה שנה תמימה מאז התקבל המלבי"ם לרבנות בוקרשט, והמשפילים פבר החלו להסית את יהודי העיר נגדו, והעליכו עליו עלילות שוא בפני השלטונות. בסעדת הפורים הראשונה שלו בבוקרשט, שגרו אליו משפילי העיר במשולח מנות, מגש מקסה במפה לבנה, ובז דברי מאפה בצורת 'דבר־אחר'. המסבים בביתו של הרב נחרדו אל מול המקנה, אולם המלבי"ם נותר בשלכותו. הוא נטל תמונה מרשימה מדמות דיוקנו, הניחה באותו מגש ושגרה אל המשפילים, בצרוף פתק קטן: "אתם שלחתם אלי דיוקנו שלכם, אף אני משיב ושלח אליכם את דיוקני שלי..."

מאכבי דמים היו לו למלבי"ם עם משפילי העיר, בתחום החנוד, השבת וכשרות השיטה. הכלל לא הרפו ממנו והציקו לו בכל צעד ושעל, והוסיפו לו צער וכאב על מסכת יסוריו הפרטיים שלו זהה אותו מיום ליתו ועד־פטירתו. מבקשי נפשו לא בחלו בשום אמצעי, וטענו בפני השלטונות פי הרב היהודי מבקש להחזיר את יהודי בוקרשט אל ימי־הבינים החשוכים, וכי הוא איש קנאי ופנסי וחסר השכלה פללית. בלחצם של המשפילים, הסבימו השלטונות לפרסם מכור חדש לבחירת רב 'אזור ומתקדם' במקומו של המלבי"ם, והוא פטר מתפקידו, בעיר קמה קול זעקה, ולצדו של המלבי"ם נעמדו רבים מתושבי העיר החרדים לדבריה, והללו אף פרסמו מכתבים בעתוני הימים ההם, להודיע בשער בת־רבים כי המלבי"ם הנו רבה של בוקרשט והרועה הרוחני של היהודים שבה, וכיון שכן אין להתחרות על־מקומו. ללא מורא, החליטו חברי הקהלה העצמאית בעיר למנות עליהם את המלבי"ם כאב־בית דין ראשי, והמשלח החליטה להעלים עין מקדו ולהפסיק להתערב בענייניה הפנימיים של הקהלה היהודית בעיר. אולם הרשעים פים נגרש פי השקט לא יוכל, ולאחר מספר שנים עלה בידם להטיל גזרת גרוש על המלבי"ם, וכאמור הוא נעצר בבית־הכנסת הגדול וגרש אל מחוץ לגבול רומניה, מעבר לנהר הדנובה. העולם היהודי געש ורעש לשמע דבר הנבלה, צדיקי הדור נחלצו לעזרתו של גאון־ישראל, ואף גדולי השתדלנים בהם השר ר' משה מונטיפיורי נחלצו לעזרתו, אולם לשוא היה כלי־העמל. המלבי"ם עבר לכהן בערים אחרות, אך סאת יסוריו לא תמה, עד אשר נסתלק על אס־הדרך בעיר קני, שבע יסורים ורגז. רק לאחר פטירתו, התנחמו בני בוקרשט על התנהגותם, ולבם הפה אותם על מעשיהם הנלוזים, אולם את הנעשה אין להשיב.

אולם הקב"ה קנא את כבוד־התורה, ושלם לרשעים את גמולם בראשם, ללמדך פמה צריך להזהר בגחלתם של־חכמים שלא תבנה, שנשיכתך נשיכת שועל, ועקיפתך עקיפת עקרב, וליחשתך לחישת שרף, וכל דבריהם בגחלי־אש. ראש המשפילים שהסית במשך שנים נגד המלבי"ם, מת בסמוך לגרושו, כשהוא איש צעיר לימים. וגם שאר המשפילים שנתנו יד לגרושו, לא נקו מענש, וכלם נפגעו ונענשו קשות, עד שבלם ראו בכך יד־יהוה. ולא רק מבני ברית נענשו, אלא גם ראשי השלטונות קבלו את־גמולם. ראש המשלח הרומני, שחתם על הפקדה המופתירה, הוסר מתפקידו הרם לאחר שנה, בדיוק ביום השנה לגרושו של המלבי"ם, ואף הנסיד המלכותי שלא נקא אצבע להצלת המלבי"ם, גרש ממסאו המלכותי. וספר המקביל רבי אשר זליגי מרגליות, פי בשנת תרע"ד בקר בעיר בוקרשט, ובאכסניה בה שהה, פגש את אחד מבני העיר, שהיה נראה כאדם עשיר אך התנהג כאחד השוטרים. לאחר שתמה על־פך בפני פעל האכסניה, ספר לו הלה פי האיש הוא מ'כבד' המלבי"ם, והינו סבו היה אחד מרודפיו הגדולים, והוא נזק מקללתו של המלבי"ם והסתובב בחצות העיר בשגעון וטרוף־דעת. ואף בכבדו זה דבקה הקללה, ומדי שנה במשך חדשים ימים הוא נהפך לאדם מבלבל ועושה מעשי שגעון, ומפאן דבק בו הכנוי 'כבד המלבי"ם'...

מאורות

הרב אברהם יהושע השיל מאפטא זצ"ל
ליום ההולאה ה'ניסן תקפ"ה

מתלמידי הרבי ר' אלימלך מליז'נסק, זקן צדיקי דורו, שמו נשא לתהלה עלישם ספרו 'אוהב ישראל', שהיתה מדתו לאהב כלי־אחד מישראל פבנו, עד שאמר על־עצמו שבמדה זו יוכל להתפאר אפלו לפני בית־דין של־מעלה. פעם חק מביתו רופא רשע ועוכר ישראל, וכשנשפך דיו על מכתב שכתב, והמלים 'אוהב ישראל' נמחקו, הבין שזה בגלל רחוק הרופא. שלמרות חטאיו הגרוע והודי, פעם התבטא, שאת התאר 'אוהב ישראל' אפשר להעניק רק לקב"ה, שכן גם הגדול באהבת ישראל אינו אוהב את גדול הצדיקים כפי שהקב"ה אוהב את גדול הרשעים. שמש פרננות בכמה קהלות בישראל, וסמן נתנו להו: 'מלכותה קאי"ם' - קלבסוב אפטא, אמ, מזיבו, והתפרסם על־שם אפטא. בצעירותו עד הגיעו לגיל ל"ו שנים, היה מסגף עצמו וענה בצום נפשו. פעם חלה אנושות עד שהגיע עד שער־מות, וכשעמד לדין טענו כנגדו מדוע לא אכל מאכלים שונים כדי לתקנם ולהעלותם, ואמרו שאת יקבל על־עצמו להפסיק צומותיו, ותרפא מחליו, והבטיחו לו שהאכילה לא תזיק לו, ומאז אכל יותר משאר בני־אדם כדי לתקן את המאכלים, ולא הזיק לו מאומה. אמרו משמו, שיום הלולת הצדיק הוא פעין יום חתנתו, וכשם שהגו לת דורות ררשה בזמן התנהג, כך נותן הקב"ה מתנה טובה לצדיקים ביום הלולתם, להשפיע על ישראל בני חיי ומזוני וריחי. לפני פטירתו אמר, שמי שידליק נר לטובת משנתו, יעשה לו טובה בשמים.

יוסי דעת

במסכת במנחות מובא, שמכ שגם בשור הגדול ובעוף הקטן נאמר "אשר ריח ניחוח" או למדים שאחד המורה אחד הממעיט, ובלבד שיוכחו לכו לשמים: אחת הדרכים לכוננת הלב לשמים, הוא מנהג אמירת "לשם יחוד" לפני עשיית מצווה, מנהג שנוצר בעקבות פרסום הקבלה, וכעדות רבי אליעזר פלעקלש התחשב בשנת ש' בערך. המקור הראשון הוא ב"ראשית חכמה" שכותב "צריך קודם שיעשה הייחוד ההוא, יאמר בפיו ויוציא בשפתיו 'דבר זה או מצווה זו, אני עושה לך השכינה עם קוב"ה', הולך לתפילת שחרית יאמר 'הריני הולך ללך השכינה עם קוב"ה', וכיוצא לשאר התפילה והמצוות". התפילה מובאת בכתבי רבי חיים ויטאל, ונקבעה לראשונה בסידור התפילה "שערי ציון" של רבי נתן נטע הנובר בעל 'נון מצולה' על גזירות ת"ח ות"ט. בעקבותיו הלכו מדפיסי סידורים אחרים, והדבר עורר פולמוס גדול. ראשון מהעוררים היה הרב חת"א איר' שכותב ש"לא נאמרו הדברים רק לתלמידי חכמים מופלגים", וכותב שם בעווה שהוא בעצמו אינו מבין את רמז התפילה ואינו יודע אם בעלי הקבלה אחרים מבינים אותה לאשורה. גדול המתנגדים לתפילה היתה ה'נודע ביהודה', שכותב כנגדה דברים חריפים ולידעתי זה רעה חולה בדורנו... ועל הדור היתום הזה אני אומר 'שירים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ חסידים יכשלו במ', על משקל הפסוק 'וצדיקים ילכו במ פשעים' ופשוטו כפי'. מספרים, כי במהדורה השנייה של השו"ת 'נודע ביהודה', ניוחדו החסידים את המדפיסים לשנות את הנוסח ולהחזירו לנוסח הפסוק, וכשראה זאת המחבר אמר: "אני הכבתי את הפרושים לחסידים, אך הם הכו את החסידים לפושעים"... הסיפור נחמד אבל כנראה לא נכון, שכן לא נמצאה שום מהדורה כזו של השו"ת וכולום הנוסח הוא 'חסידים'. ה'באר מים חיים' כתב תשובה ארוכה להצדיק את אמירת 'לשם יחוד' וכבר פתח כן מנהג, מסופר, כי רבי אהרן מבעלזא לא אמר פעם לשם יחוד ביום פטירת הנודע ביהודה, י"ז באייר.

נפש בי תחטא ומעלה מעל בה'

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵחָל מוֹעֵד (א, כ) - טעם שהצדק לוּמַר אֵלָיו, שלא תאמר שלא קנע ה' קולו משמוע לזולת משה אלא בענין ישראל, אבל כשידבר באהל מועד לא יקנע שמיעת הדבור מהמוזדמנים שם שהם משרתי כהני ה', לזה אמר אֵלָיו מֵאֵחָל מוֹעֵד שפאלו בגשמת משה לאהל מועד ולא יהיו שם אלא כהני ה', לא היה נשמע הדבור אלא למשה; ויבדק רמז ירמז שיאמר משה לישראל שם באהל מועד כל אשר יצוהו ה', לזה סמך מֵאֵחָל מוֹעֵד לַאֲמֹר, פרוש משם יאמר הוא לישראל, ויש בזה טיב טעם כדי שיהיה אימת הדבור על שומעיו לפני המלך המזדמנן כדי שיהיה אימת הדבור אותו ביותר כשיאמר הדברים לפניו ויתברך שלא יזכיר ולא הוסיף על דבריו. עוד ירמז עליו ה' הַדָּבָר אֵלָיו מֵאֵחָל מוֹעֵד פְּרוּשׁ, שלא השיגו לדבר ה' אֵלָיו אלא לצד שמהל ה' על עון העגל ושכן באהל מועד לאות ולמופת, אבל אם לא היתה המחילה לישראל הרמוזה באהל מועד, לא היה ה' מדבר אֵלָיו, ואמר לו שיאמר דבר זה לישראל, והוא אומר לַאֲמֹר. וְתִמְצָא שְׁאִמְרוּ שִׁם בְּתוֹרַת בְּהֵימִס לַאֲמֹר - אֲמֹר לְהֵם דְּבָרֵי בְּבוֹשִׁים, בְּשִׁבְלֵכֶם מִדְּבַר עַמִּי וְכוּ' עדיפאן והוא מכוון לפרושנו. עוד אמרו רז"ל יכול היה מדרב עמו לצרף עצמו, תלמוד לומר לַאֲמֹר בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל הִיָּה מִדְּבַר עַמִּי וְלֹא בְּשִׁבְלֵי עַצְמוֹ... כי תבת לַאֲמֹר מעוט היא, למעט שלא היה דבורו למשה זולת בשביל ישראל פרוש לדבר להם, מפאן אתה למד שלא דבר ה' עם משה אלא דברי תורה שמסר לישראל, והוא מאמר התנא משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, הא למדת שכל מה שקבל כשר, ומפאן אתה למד שלא הודיעו ה' סוד שלא למדו את ישראל, והושעו ישראל למשה בידיעה, אלא שהוא למד מפי הגבורה וישראל מפי איש:

דְּבָרֵי הַיָּמִים

בשבת יקודש פרשת ויקרא שנת ת"ו, התכנסה בעיר ירוסלאב, במהלך תקופת היריד המסחרי שהתקיים בה, אסיפה חשובה של גדולי הדור, בראשות ה"תוספות יום טוב", ואז הכריזו בנוכחות קהל נאספים גדול, שאין לקנות את משרת הרבנות בכסף, תקנה קדומה שכבר נקבעה בשנת ש"ג ביריד קרעמניץ שבולובלין, עלתה חתמו שלושים גאוני הדור ההוא בהם בעל הלבושים, המהרש"ל, הכלי יקר, הסמ"ע, המהר"ם מלובלין, המהרש"א, השל"ה הקדוש ועוד, ועתה הוחלט לחוקה שוב. "ההוכרז ביום שבת יקודש פרשת ויקרא בקיבוץ גדול עם רב ועצום מירושל, ונכתב בספר פנקס הארצות מן הרצעים ישיבות והרבנים, שיהיה חוק ואיל יעבור, להכריזו מדי שנה בשנה בדבר הרבנות, שלא לקנות הרבנות משר העיר כאשר נעשה מאז ומקדם", כפי שכותב התו"ט בעצמו בספרו 'מגילת איבה', והוא מוסיף: "ועלידי זה גרמתי לי שונאים רבים, עד אשר עשו לי שטנה וכסבורים היו לדחות אותי מן הרבנות". בדבריו הוא מרמז על העלילה השפלה שהלשינו כנגדו שונאים בפני השלטונות, והללו הטילו עליו צו גירוש מלודומיר בה שימש ברבנות, אולם יהודי העיר הצליחו לבטל את הצו. "ועד ארבע ארצות", שהוקם בשנת ר"פ והתקיים במשך 244 שנים עד שנת תקכ"ה, העניק סמכות לגדולי הדור להנהיג את קהילות ישראל ברחבי פולין וארצותיה, לייצגם בפני השלטונות ולתקן את הפרצות. ראשי הוועד תיקנו תקנות רבות, ובהן תקנה זו שלא לקנות את הרבנות בכסף לאחר שהדבר גרם למחלוקות קשות. ובפנקס הקהילה בלובב נכתב, שבשעה שהוציאו את רבה של העיר רבי חיים רייצעס לשריפה גרעם שבועות תפ"ח, לאחר עלילה שפלה, אמר שמתו נגרים לו על שרכש את השררה בכסף.

שלחי חרף תכב"ט. אל בית-מדרשו של המגיד ממוזריטש, נכנס יהודי בשנות העמידה, ועל פניו ארשת אבל ותוגה. מעיניו זלגו דמעות שלישי, והיה נגר בי אסון נורא ארע לו זה מקרוב. "רבינו" צוח בקול נשבר, "הצילו את נפש בני משומד! הן, אברך צעיר ומקשר, נתפס ברשתו של הפקר הנוצרי, שלטש עליו עין פאשר עמד על פשרונותיו הרוכים. אט-אט התקרב אליו, נכנס עמו לשיחות בעניני אמונות ודעות, ובחלקלקות לשונו הצליח לצוד את-נפשו ולנבב את-לבו. בני משפחתו של האברך לא ראו בעיני-יפה את התרועעותו עם הכמר הנוצרי, אף לא שערו בנפשם עד כמה חמור הדבר. ורק פאשר ביום בהיר, ארז הלה את-חפציו ועבר להתגזר בבית הכמר, מתוך מטרה מצהרת פי בדעתו להמיר את-דתו, רחמנא לצלן, נפקחו עיניהם. אולם כבר היה מאחר מדי, וכל תחנוניהם בפני האברך לכל יעזב מקורו מים חיים לחצב בארות בארות נשברים, עלו פתחו. את כל זאת ספר האב השבור באוני המגיד, ולבו נשבר בקרבו לשמע האסון הגבוה. "היתכן? אברך תלמיד-חכם, נפל ברשת הפטורא-אחרא?! קרא המגיד, ובדבקות עצומה החל לומר דברי תורה על הפסוק שבפרשת ויקרא: "נפש בי תחטא ומעלה מעל בה", פשהו מקשר את הנאמר בפסוק עם המקרה העגום של נפש האברך שחטאה ומעלה מעל בה' אלקים חיים, והאריך בדבריו זמן-מה. לאחר שפסם, הורה המגיד לכנס מנין מתלמידיו המבחרים, לאמירת תהלים כל הלילה להצלת האברך, ונמנה עליהם רבי שניאור זלמן מלאדי בעל 'התניא'. השחר עלה, ולפתע נפתחה הדלת ובפתח הופיע האברך המדובר. הלה לא אמר מאומה, ואף אחד גם לא הטרירו בשאלות, אולם הנס הליו פאשר שבו בנים לגבולם והשיב לב אבות על-בנים, הרעיש את כלם. התברר, פי באישון לילה, בעוד תלמידיו הגדולים של המגיד מתחננים ומעיתירים למענו, חש האברך לפתע בגלי חרטה גדולים, ובקש להמלט מביתו של הפקר. אלא שהדלת היתה נעולה על מסגר וגרית, אין יוצא ואין בא. רוחו של האברך היתה סוערת עליו, והוא כה נחם על מעשיו הרעים, עד שהחליט לקפץ מעל החלון הגבוה, אף אם יעלה לו הדבר בחייו. אולם מן-השמים חמלו עליו, ובשעה שקפץ מבעד לחלון, הגיעה רוח סערה שנגשתה למרחקים, והוא נחת על הקרקע הרפה בשלום. משם אצה לו הדרך לבית-מדרשו של המגיד, ושם שהה ימים אחדים, פאשר במהלכם השפיע עליו המגיד מהודו, עד שלבו התהפף עליו לטובה והוא הפך להיות אברך פשר וירא שמים מרבים.

עברו שנים ארוכות, והספור חזר על-עצמו בצורה דומה. הפעם ארע הדבר עם אברך צעיר שהתגזר בענין קטנה בסמוך בליאז'נה, מקום מגוריו של בעל התניא, שם עמדה אכסנית דרכים שהיתה שיכת לאלקנה יהודיה, וזה שתי בנות. הבת הגדולה נשאה פאשר הגיעה לפרקה, לבחור צעיר שהיה למדן מפלג ובעל פשרונות נפלאים, וכמעשהו של הראשון כך מעשהו של השני, גם הוא היה בעל-צאונה גדול ואף הוא החל להתרועע עם הכמר הנוצרי שהתגזר בעירה. הלה הצליח אף הוא ללכד אותו בחלקת לשונו, עד שעלה בידו לשכנעו להפגש עם ראש הפקרים שהתגזר בעיר ויטפסק הגדולה. ימים אחדים שהה האברך בויטפסק, בשיבולתם זכה לכבוד מלכים שהוסיפו גאון לנאותו, וארס הכפירה פעפע בקרבו. פאשר שב לביתו ובני המקום לא העניקו לו את הכבוד הראוי לו לפי דעתו, זמלה ההחלטה בלבו לעבר להתגזר בבית הכמר הראשי בויטפסק, ובפשע היה בינו לבין נטישת עמו והשכלת דתו אחר גוו. בצד לזו, פנו האלקנה ושתי בנוותיה אל בעל התניא, ובדמעות שלישי ספרו לו את ספורן העגום. המתין רבי שניאור זלמן עד שכלו את דבריהן, ולאחר מכן אמר: "פמעשה הזה ממש, ארע לי בגינותי תלמיד אצל מורי ורבי המגיד ממוזריטש עליו השלום, ואף שם בקש צעיר יהודי להמיר דתו. וכאשר בא אביו למזריטש, פתח המגיד ואמר דברי תורה על הפסוק 'נפש בי תחטא ומעלה מעל בה'". ומיד החל בעל התניא לחזר אחר הדברים שאמר המגיד בשעתו. כשפסם, הבינו תלמידיו של בעל התניא מה לעשות, ומיד פתחו מנין לאמירת תהלים כל אותו הלילה. ושוב, חזר הספור על-עצמו בארץ פלא, ועם אשמרת הבקר הופיע במקום אברך צעיר, שהצטרף אף הוא עם בניסתו לאמירת התהלים מתוך דמעות שלישי. שבע ימים שהה החתן בליאז'נה, ולאחר מכן חזר לביתו כבירה חדשה ומטהרת, ושם נרפא לו.

שוב עברו שנים ארוכות, ואל רבי מנחם מנדל מבוהוש, נינו של הצדיק רבי שלום יוסף בנו בכורו של ה'סבא קדישא' רבי ישראל מרוז'ין, הגיע יהודי כאוב ושובר, וספר בקאב על בנו שמתגזר בעיר קישינב ובדעתו להשתמד. רחמנא לצלן. לשמע הדברים, נרעש הרבי עד עמקי נשמתו, והחליט לצאת לדרך ולשבות בעיר קישינב כדי לנסות להשיב את-לבו של הנו לבאיו שבשמים. הנסיעה היתה קשה וארפה בתנאי הימים ההם, ובדרך התקלקל הרקב כמה פעמים. אולם הרבי לא אמר נואש ואמר למליו, פי נגר עד כמה הפטורא-אחרא משתדלת להלחם בו ולהפריע לו להציל נפש מישראל. פאשר ראה פי אין אפשרות להמשיך את הדרך בניסיעה נרכב, בקש הרבי לשכור סוס ועגלה ועליה עשה את שארית הדרך, עד שהגיע לעיר קישינב. בשהותו שם ספר את הספור שארע עם זקנו המגיד ממוזריטש, פמספר לעיל, ועל השפעתו להשיב לב אובר בתשובה. בליל שבת-יקודש, בשעת אמירת הקדוש, עברו פניו של הרבי כלפי-אש, והיה נגר פי עבודתו זו קשורה בהחזרת אותה נשמה נדחת לכור-מחצבתה. השבת עברה על הנוכחים בהרגשה עלאית, ועם צאת השבת הגיע הנו לחפש את אביו, והודיע פי הוא מתחרט על מעשיו, ונעשה בעל-תשובה גמור. ♦

משפח

מדיני הקרבת הקרבנות אנו למדים כמה חשוב לשמר על כבוד הזולת, שכן צווי קידוש יש על מנחת עני שעליו נאמר "ונפש ביי-תקריב קרבן מנחה", והקב"ה אומר עליו ששחשב כאלו הקריב נפשו. ובשעה שמקריב עוף נצטוו בהגן שלא ישפע בנפיו. "גדי שיהיה המזבח שבע ומהדר בקרבנו של עני", להעניק לו חשיבות על שהוא זוכה להקריב קרבן, על-אף שהוא קרבן דל.

בימיו של רבי שמואל הלוי קלין בעל "מחצית השקל", הורה הראב"ד בעירו הלכה למעשה בדיני אסור והתר, אולם פסקו היה מנגד להוראתו של רבנו הג"ח שכתב להפך מפי' בספרו "בית חדש". הלך אחד הלמדנים הפנטרנים שבקעיר, שמזה זמן היתה עינו צרה בראב"ד העיר, וחולל מהומה גדולה בנגדו על-כך שהוא פוסק הלכה נגד עמוד ההוראה בישראל, ותבע לפטרו מתפקידו. ה"מחצית השקל" לא התערב במחלוקת, שכן חס על כבודו של הראב"ד, וכאשר נכנס אליו אותו למדן וצווח: "מדוע הנך נושא פנים לאותו דין שנכשל בדבר הלכה? וכי מי לנו גדול מרבנו הג"ח?! לא השיב לו רבי שמואל דבר, ורשם לו על פתקה את השורה הלזו: "גם הב"ח אין לו חלק לעולם הבא". נדהם הלה לפשר הדבר והעיר בלה המתה לשמע תשובתו של ה"מחצית השקל", עד שהוא באר את הדברים ואמר: "הב"ח נוטריקון ה'מתפבד בקלון חברו'..."

רבי נחום זאב זיו, בן ה'סבא' מקלם, היה בעל פה מפיץ מרגליות ונאומיו היו מזהירים ומרתקים. פעם השתתף באספה חשובה בעיר וילנא, ולפי התכנית היה אמור לשאת דברים לאחר אחד הרבנים החשובים, אולם פשהגיע תורו סרב לעלות אל הדוכן ולשאת את נאומו, ולא הועילו כל ההפצרות. לאחר מכן, בשתמהו מלויי בקניו על-כך, הסביר: "האזנתי לדברי הרב שקדם לי, ובשראיתי שנאמרו לא היה מבריק והצבור לא הטה אליו און, אמרתי לבני שאם אדבר אחריו ונאומי יעלה יפה, נמצאתי פוגע בכבודו ומתפבד בקלוננו, ולכן ותרתי על הדרשה שהכנתי".

פעם נכנס ה'חדושי הרי"מ' לבית-מדרשו כדי לומר קדיש בצבור, שכן באותו יום חל יום השנה של אחד מאבותיו. לאחר התפלה נכנס לחדרו, ובקש מאחד הגבאים בשם ר' יעקב פרומו, שיסגר את הדלת אחריו, שכן בדרך כלל היו נוהגים אורחים חשובים להכנס אל הרבי לאחר התפלה בימי יארצית שונים, והיו מתועדים עמו בדברי תורה וספורי חסידים. נסה הגבאי לעמד על-המשמר ובקש לסגר את-הדלת, אולם כמה כמה חסידים ותיקים נדחקו ונכנסו פנימה. ובעוד הלה מתאמץ לעצר בעד הנכנסים, הגיע לשם אברך צעיר ועולי-ימים, שדחפויתו של הגבאי לא הוטבו בעיניו, והוא החל לכחות בו בתקף על-כך שהוא מסרב להכניס את החסידים המבקשים להתועד עם רבם, ואף נאבק עמו שלא יעלה בידו לסגר את הדלת. חמתו של הגבאי בערה בו, עד שלא שלט ברוחו והכה את האברך על לחיו, דחפו החוצה בחזקה וסגר את הדלת בעדו. היום פנה והקריב, והגיע זמן תפלת המנחה. פנה הרבי אל אותו גבאי ובקש ממנו להביא תשעה אנשים נוספים מבית-המדרש לחדרו, כדי שיוכל להתפלל בצבור, והלה חזר לאחר זמן-מה עם שמונה מתפללים. הביט בו הרבי בתמהון ואמר: "ביצע יש פאן מנין? התפלא הגבאי ואמר: "הבאתי עמי שמונה אנשים, ויחד עמדי הרינו תשעה, ובצרוף הרבי הרינו עשרה בדין". בטל הרבי את-דבריו ואמר: "אבל אני רואה פאן הרי רק שמונה אנשים ולא תשעה?!". נהלה הגבאי לשמע הדברים, כי הבין כי הרבי מתפונן לרמוז לו דבר-מה ושתק, והנה פנה הרבי שוב ואמר: "כנראה שאתה מבנים את עצמך בחשבון ומבקש להצטרף למנין, אולם איך אני יכול לצרף אותך כאשר הבית היום יהודי על-לחיו? נסה הגבאי להתנצל וטען שהדבר ברור שלא עשה פן אלא לכבודו של הרבי, אולם הרבי הרים עליו את כולו בהקפדה ואמר: "וכי זהו רצוני שיכונ איש יהודי בעבורי? ובפרט לאברך פן-תורה שאתה בודאי יודע כי הם חביבים עלי ממש בבני?!".

פעם נודע לחזון אי"ש, כי הערוב באתה הערים שבצפון הארץ אינו פשר לכתחלה, והחליט שישי לתקנו לתועלת הצבור. אולם הוא נמנע מלכצע את התקון, מפני שלא רצה לפגע בכבודו של המרא דאתרא שם, ולכן המתין בשתיקה זמן רב, וכאשר נודע לו שהלה יצא למדינת הים, הדרדור ונסע לשם ותקן את השעות תקון, ומיד לאחר מכן שב לבני-ברק בלי שידעו על-כך דבר.

רבי שלמה זלמן אוירבך בנד פעם לסדר קדושין לבני זוג מעולי תימן, אולם בשעה שעמד תחת החפה נלה לו מישוה מהנוכחים, כי אחד העדים משתתף לכת מסירת שהיתה בתמן, שאין רוח חכמים נוחה הימנה ואין גניה פשרים לשמש בעדי קדושין. הזמן היה קצר, שכן החפה היתה נטויה וכל הקהל המתין לסדור הקדושין, והיה צריך למצא מוצא של כבוד כדי שלא להלפין את פני העד ברבים, ומאידך הרי לא נתן להשתמש בו לעדות. גרב פקחותו, מצא רבי שלמה זלמן מיד פתרון מבריק לענין. הוא פנה אל העד ואמר: "ישלי בקשה ממך, הואיל ומעודי לא שמשתי בעד בשום חתנה, רוצה אני לשמש הפעם בעד ואני מבקש להתחלף עמך בתפקידים. אתה תסדר את הקדושין במקומי ואני אשמש פיעד במקומך". הלה סרב בתחלה לעשות פן, וטען שאין זה לפי כבודו של הרב, אולם רבי שלמה זלמן הפציר בו רבות עד שהלה נעתר לכך, והכל בא על מקומו בשלום, מבלי שהצבור ישים לב לענין ומבלי לפגע בכבודו של אותו אדם.

מטעים

ואם מו'העוף עלה קרבנו לה' (א. כ. ד.)

בטעמי דזנא תביר, לרמוז לדברי חז"ל במנחות, נאמר בעלת בהמה אשה ריחניחוח וכן בעלת העוף, לומר לה אהד המרבה ואהד הממעט ובלבד שיכונ לבו לשמים. ולכן באים טעמים אלו בעלת העוף, לרמוז שעלת העוף אותה מקריב העני נמצאת בדרגת תביר שלבו נכנע לשמים. (תורה שמיני)

והקטיר בהגן את-אזכרתה (ב. כ. ב.)

קדיד למצא צרוף טעמים פוה, של קדמא ואולא ואחריו פשטא, ויש פאן רמוז למהו, שגם כאשר בא אליו עני עם מנחה פשוטה, כפי שפרש רש"י שהכונה באו בקרבן עני, לא יתעצל בהקריבו את קרבנו, אלא יקדים וילך בזריזות להקריב. (תר תמיד)

או בנבלת חיה טמאה (ג. ה. א.)

דרשו חז"ל או בנבלת חיה טמאה - אפלו פיזת ממנה, או בנבלת בהמה טמאה - אפלו קרנה ושיקרה. וטעמי המקרא מרמזים לזה, שהתבות בנבלת חיה טמאה מטעמות בטעמי קדמא ואולא רביע, ותבת טמאה מוסבת אפוא על המלה בנבלת, לומר שצריך שיעור מסיים כדי לטמא פיזת לפחות. ואילו התבות או בנבלת בהמה טמאה מטעמות בטעמי פשטא וקף קטן, ותבת טמאה מחברת עם בהמה, כדי לרמוז שהבהמה כלה מטמאה, לרבות קרנה ושיקרה. (תולת אבא)

מדגש

על חסוק 'והיה כייחטא ואשם' מפרש רש"י: כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה ולדעת ולהתודות כייחטא ואשם". הנסח אינו מובן, ואף רבי אליהו מורחיו מתחבט בכך, וכותב שהוא מקרא קצר וכוונתו כאלו אמר 'והיה כי יודה שקטא ואשם'. מסבה זה כתב רבי אפרים זלמן מרגליות, כי שתי טעיות סופר נפלו פאן. ראשית יש לתקן ולומר 'חטא ואשם' בלשון עבר, ולא 'כי יחטא ואשם' בלשון המקרא שהוא לשון עתיד, ושנית יש לתקן 'ובדעתו ולהתודות' במקום 'ולדעת ולהתודות', והטעות נוצרה מפי' שהמעתיקים טעו ונטלו את הו'א' שבסוף תבת ודעתו וקרבנה אל התבה שפלאחיה, ובמקום 'ובדעתו' להתודות' יצא 'ובדעת ולהתודות' ותקנו מדעתם 'ולדעת'. והוסיפו על-כך שלכן נאמר 'והיה' לשון שמחה, כי שמחה היא שהתעורר מעצמו לשוב עוד בחייו.

ממלה

רבי ברוך מגורליץ, ישב פעם והזכיר את דברי המדרש בגרשתנו שאמרו 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת - נבלה טובה הימנו', ואמרו: "הכונה היא לאותם רבנים ומורי הוראה שמעניקים הכשרים על בשר בעד בצע גסף, ואינם מספקים פראוי שהכל יהיה בתכלית הכשרות, ומכשילים את הבריות באכילת נבלות וטרפות. ובכך גרועים הם מן הנבלה, שכן הנבלה עצמה אפשר להכשיל בה רק היכן שהיא נמצאת, אבל אותם רבנים וישבים בעירם ומצודתם פרושה מרחוק, ונמצא אפוא שמכשילים את הבריות גם במקומות אחרים, ולכן הנבלה טובה מהם..."

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו" - מי שמועל מעל בה' ואינו מקפיד להיות זהיר בעניינים שבין אדם למקום, אז תדע עליו בברור שהוא גם מכחש בעמיתו, ואל תאמין בו גם בעניינים שבין אדם לחברו... (ה'שמח משה)

פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא | תשע"ז

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמַר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן

פְּרִשְׁת עֵינֶיךָ חֲמֹד

יִצְחָק אֲרִיאֵל ע"י בֵּית הַפְּסָקוֹת שְׂכֵנֵי עֵין חַנָּה - אֲבִשְׂרֵת צִיוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא - עֲנוּה

"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם" (ויקרא א, ב)

באפשרותינו להביא יותר קורבנות, על כן מבקש דוד המלך ע"ה, שתתקבל תפילתו במקום קרבן ומנחה.

ועוד מוסיף דוד המלך ואומר שכיום, "זְבַחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה לֵב נְשַׁבֵּר וְנִדְבָה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה" (תהלים נא, יט).

מאחר שמטרתם של הקרבנות הינה להביא את האדם לידי ענווה- הרי שמי שליבו ורוחו שבורים ונדכים, רצוי הוא לפני הקב"ה, כאילו הוא הביא קרבן והקריבו על גבי המזבח.

ומניין אם כן אנו למדים, שמטרת הקרבן הינה בנוסף גם כדי להביא את האדם לידי ענווה?

על כך אומר דוד המלך ע"ה "הִיטִיבָה בְּרָצוֹנְךָ אֶת צִיוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם" (תהלים נא, כ).

כלומר, מאחר שלעתיד לבא כאשר יבנו בעז"ה חומות ירושלים, וכבר תיעקר העבודה זרה מן העולם והאלילים כרות יכרתו, יחפוץ ה' בעולה ובפריים.

ואם כן, בוודאי שמטרת הקרבנות להגיע לידי שפלות אחרת, לא הייתה בה כל תועלת לעתיד לבא, שכבר העבודה זרה נעקרה מן העולם.

על מהותם של הקרבנות, ועל הפעולה, אשר הם אמורים לפעול בלב האדם- כבר האריכו רבותינו. מהם הסוברים, כי עניינם של הקרבנות הינו להפגין את כפירתנו באילי העמים, בצאן ובבקר להם סגדו עמי קדם.

ומהם סוברים כי מטרת הקרבנות היא דווקא ללמדנו ענווה ולהביאנו לחזרה בתשובה, כאשר ניתן אל ליבנו להבין, כי כל מה שנעשה לקרבן שלנו- היה ראוי שיעשה לנו בעוונותינו, אלא שהיושב בשמים ריחם עלינו ואפשר לנו להביא קרבן כפרה על מעשינו.

הוכחה לדעה השניה מצינו אצל דוד המלך ע"ה בתהלים: "ה' שָׁפְתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהַלְתֶּךָ. כִּי לֹא תִחַפֵּץ זָבַח וְאִתְּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה. זְבַחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה, לֵב נְשַׁבֵּר וְנִדְבָה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה. הִיטִיבָה בְּרָצוֹנְךָ אֶת צִיוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם. אֲזַךְ תִּחַפֵּץ זְבַחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכִלְיִל, אֲזַךְ יַעֲלוּ עַל מִזְבְּחֶךָ פְּרִים" (תהלים נא, יז-כא).

דוד המלך מקדים לתפילתו, כי מבקש הוא שיפתח ה' שפתיו ויאפשר לו להגיד תהלתו בפיו. "כִּי לֹא תִחַפֵּץ זָבַח וְאִתְּנָה" (תהלים נא, יח).

כלומר, מאחר שכיום אין אנו יכולים להביא קרבנותינו לפניו יתברך - מאחר ולצערנו הרב חרב בית-מקדש, ואין

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
ענית בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה ארז מזרחי וב"ב
נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
נטלי בת יונית
קסירא אפרים וב"ב
י.מ.ש כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
עמית בת טובה
חגית בת גילה
נתנאל בן גילה
אילן בן ג'יליט
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי
גילה בת אקבאל - בריאות ואריכות ימים
אסתר בת סוליקה
אורן בן אסתר
יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה
אקבאל בת נוספארין שירה שילת בת אורלי
תמר פורטוגה בת מיסה רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
שלו בן מזל פחמה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה
ענית בת רחל ברכה
רינת רחל בת עפרה
רחל ברכה בת פדילה דליה
רונית בת סבריה
יצחק בן חנון
כל עם ישראל

01/04/2017		ה ניסן תשע"ז	
פרשת ויקרא			
הפטרה: "עם זו" - ישעיה מ"ג			
ר"ת	יציאה	כניסה	י"ם
20:21	19:35	18:23	
20:17	19:33	18:40	ת"א
20:20	19:35	18:40	חיפה
20:20	19:34	18:42	ב"ש

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	--	--

שואל ומשיב בהלכה – מוצרים לפסח

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

על אלו מוצרים יש להקפיד עם כשרות לפסח?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: !

נייר סופג- וכן מפיונים יש בהם חשש חמץ. ולכן נייר הבא במגע עם אוכל חם או רטוב, מורים להקפיד לקנות עם הכשר לפסח. **הערה:** היות והנייר עשוי כולו 95% מעץ ו-5% עמילן שמקורו אינו ידוע ויתכן שהוא חמץ היות ועשוי מחיטים ומשמש לחיזוק הנייר. אע"פ שלכאורה נפסל החמץ מאכילת כלב, מ"מ אפשר שאין החמץ עצמו נפסל, אלא שעכשיו שהוא בתוך הנייר הרי הוא במצב שאינו ראוי לאכילת כלב, אך אם יפלוט הבליעה של החמץ לתוך מאכל, אפשר שיתן טעם הראוי לאכילת כלב.

וכן הדין בנייר אפיה ומנג'טים. **הערות:** הוא שומני וקיים בשוק חשש שנמרח בשמן אסור. ויש מקילים. **הערות:** היות ומבואר ברמב"ם ובשו"ע בגדים שכיבסו בחלב חיטה, וניירות שדיבוקם בחמץ מותק לקיימו, כיון שאין צורת החמץ עומדת. וכתב הרמ"א באופן שאין החמץ נראה מבחוץ כו"ע מודו דחשיב אין צורת החמץ עומדת, ואין בו איסור חמץ. ובעדכון כשרות שעל ידי הרבנות הראשית לישראל (ניסן תשע"ד) נכתב: בכל נייר סופג המיוצר בארץ לא מוסיפים עמילן מחיטה או תירס בכל השנה אלא עמילן מתפוחי אדמה.

כוסות ח"פ- אותם עשויים מחומר "קלקר" צריכים הכשר. הואיל ובשעת הייצור משתמשים בחומר שיש בו חשש חמץ. וכן כוסות שעשויים מקרטון יש להחמיר. **הערות:** פעמים רבות מעורב עמילן במוצרים אלו, וייתכן שעמילן זה הופק מחמץ. העמילן מתערב בנייר בתהליך הייצור, והחשש הוא שכאשר יונחו מאכלים חמים בתוך הכוס, יבלע בו טעם עמילן. והמיקל יש לו על מה שיסמוך. **הערות:** כיוון שאין הצלחת או הכוס ראויים לאכילת כלב

כפפות ח"פ (ניילון לטקס)- ברובם יש עמילן שמקורו אינו ידוע, למהדרין יש לרכוש כפפות ללא אבקה- עם הכשר מיוחד לפסח. כלי פלסטיק ח"פ- צלחות סכו"ם וכו', אין בהם חשש חמץ, אך יש מחמירים בכל זאת הואיל ומשתמשים בהם לדבר מאכל חם. קוסמטיקה- עלולים להכיל חמץ אולם כיון שטעמם פגום, לרוב השיטות אין צורך בכשרות. **הערות:** איפור (מייקאפ, רימל) אין בהם חשש חמץ. אולם יש לציין כי אודם פעמים רבות היצרן אינו פוגם אותו ממאכל כלב, ולכן יש לרכוש לכתחילה אודם עם כשרות. חומרי ניקוי- (אקונומיקה, אבקת כביסה, משחת נעליים וכו') עלולות להכיל חמץ- אין צורך בכשרות, כיוון שטעמו פגום למאכל כלב. זלזין- טהור אינו מכיל חמץ ואין צורך בכשרות. אולם כאשר הוא בטעמים יש צורך.

אלומיניום- נייר כסף- בשנים האחרונות לא נמצאה בעיה של שימוש בחומר משיחה מן החי או ממרכיבי חמץ. **מקורות:** עדכון כשרות שעל ידי הרבנות הראשית לישראל (ניסן תשע"ד). ויש מחמירים כל השנה. **הערות:** לעיתים משתמשים בתהליך הייצור בשמן מן החי. תבניות ח"פ- פעמים רבות משתמשים בשמן מן החי בתהליך הייצור, יש צורך בכשרות לכל השנה, אך אינן מכילות חמץ. משחת שיניים- לכתחילה יש להשתמש עם משחת שיניים ושאר תכשירים להדחת הפה, הנושא כשרות מיוחדת לפסח. **הערות:** כיוון שהמשחה משאירה טעם מרענן בפה, וקשה להגדירה כדבר הנפסל מאכילת כלב. אולם מעיקר הדין מותר לקנותם ללא כשרות לפסח. **הערות:** היות ואינם ראויים לאכילה כלל

עֲנוּהַ מְפֻלָּאָה

בדמותו של רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל הי"ד התגלמו דברי חז"ל: "בכל מקום, שאתה מוצא גדולתו, שם אתה מוצא ענוותנותו", וככל שהוסיף ימים והגדיל תורה וצדקה, הלכה רוחו ונעשתה נמוכה יותר, השפיל ברכ והשים את עצמו כאסקופה הנדרסת. בימי חדש אלול, כשהמשגיח נשא דרשה נלהבת בהיכל הישיבה וקרא לתשובה ועזיבת החטא, עמד רבי אלחנן, כשהוא נשען על אדן החלון, מתוך התייפחות נסערת בדמעות שלישי, עד שהחלון הסמוך נרטב מדמעותיו.

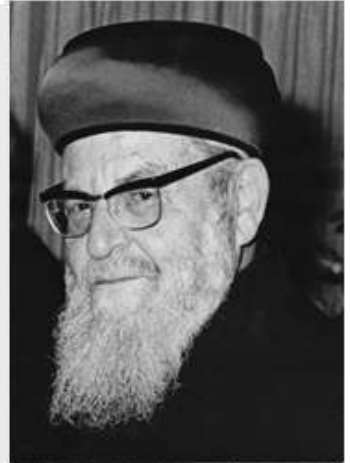
בימים הנוראים התחנן בפני תלמידיו שלא יעלוהו לתורה, מפני שחשש להתבלט והעדיף, שלא יבקר בשמיים את פנקסו וישקלו את מעשיו בפלס. בכל ימות השנה, היה מאריך בתפילת שמונה-עשרה, ולא הניח לתלמידיו לחלוק לו כבוד, אלא דרש במפגיע משליח הציבור, שלא ימתין לו בחזרת התפילה.

פעם הגיע בחור חדש אל הישיבה, ומחוסר ידיעה המתין לו, עד שסיים את תפלתו. לאחר מכן פנה רבי אלחנן אל התלמיד, ושאלו מתוך התמרמרות: "וכי רוצה אתה לסלק אותי מן הישיבה?". פעם הזדמן אחד מחשובי הרבנים לעירו של רבי אלחנן, ונשא דברים בבית המדרש הגדול בנוכחות רבי אלחנן ובהשתתפות רבים מתושבי העיר.

רבי אלחנן סירב לעלות לשבת בכותל המזרח, ונותר לעמד עם פשוטי העם מאחורי הבימה. באמצע הנאום, פתח הרב ואמר: "יהודי ברנוביץ, האם יודעים אתם, מי שרוי בתוכם? כלום הינכם מכירים את הצדיק רבי אלחנן ויודעים מה הוא?". רגע אחד בלבד חלף כמימרא, ורבי אלחנן נשא את רגליו, ולהשתוממות כל הקהל נמלט מבית המדרש החוצה, כאדם הבורח מפני הדליקה. (מעובד מהספר 'אור אלחנן')

מנויים	הקדשת העלון	לשאלות בהלכה
לקבלת העלון חנם ב-email: מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnineEH@gmail.com	נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זוג הגון, חזרה בתשובה וכו'- נא לפנות לליאור בטל" 0504-115673 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א.ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805	לשאלות נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל" 052-6329144
2/4	גיליון 631	פרשת ויקרא ה ניסן תשע"ז פניני עין חמד

הגאון מר"ן אליהו פרדס זצ"ל - רבה הראשי של ירושלים, נולד ב-י"ז בתמוז ה'תרנ"ג (1893) בירושלים. מצאצאי מגורשי ספרד שהגיעו לצפת, לחאלב ואחר כך לירושלים. למד בת"ת הספרדים, ביהמ"ד 'דורש ציון', ישיבת 'תפארת ירושלים', ישיבת 'נווה שלום' וביהמ"ד לרבנים של העזרה. בין השנים ה'תר"צ-ה'תשי"ב (1929-1951) ניהל והרחיב את בית-הספר לבנות בשכונת אוהל משה בירושלים. השכין שלום בין ראשי הציבור והעדות השונות. שימש כדוגמא של אהוב למקום ואהוב לבריות. הקים דורות רבים של תלמידים בישיבת 'שערי ציון'. כאשר יצא בשליחות לארצות המזרח להנהיג שיפורים בחינוך התורני, הוזמן לכהן פאר כרב ראשי בקהילות בירות ואלכסנדריה אך בחר לשוב לארץ ולירושלים עירו. היה ממייסדי אגודת "על המשמר", אגודה דתית-לאומית-ספרדית. עמד בראש ישיבת 'קול יעקב' והמתיבתא הגדולה ויושב ראש 'אגודת הרבנים הספרדים בישראל'. שנים רבות שמש כחבר בבית הדין לעדת הספרדים ובבית הדין לאיסור והיתר בעיה"ק ירושלים.

בשנת ה'תשי"ג (1953) נבחר פה אחד כרב העיר המתגן ופעל רבות להרמת קרן היהדות וכן הקים גמ"ח לנזקקים. עזר להקים את הישיבה הגדולה 'פורת יוסף' שלמענה עשה רבות בארצות אפריקה, אירופה ואמריקה. בתפקיד זה שימש עד שנת ה'תשכ"א (1962). לאחר מכן נבחר כרב הראשי ואב"ד של ירושלים. בתפקיד זה שימש כעשר שנים כרב ראשי יחיד המקובל על כל העדות. זכה בתואר יקיר ירושלים. ייסד והיה נשיאן של הקרנות "חונן ומלוה" ו"תומכי תורה" למתן הלוואות לנזקקים. כיהן בראש מוסדות ציבוריים ותורניים שונים. הוצע לו לשמש כרב הראשי לישראל הראשון לציון אולם הוא סירב. נפטר ב- י"א בניסן ה'תשל"ב (1972). חי כ-80 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

סבא (מצד אביו): המקובל ר' אליהו (ראש חסידי בית אל) **אביו:** הרב בן ציון נסים. **אמו:** מרת מזל אורו. **מרבתינו:** ר' בן ציון מאיר חי עוזיאל (הרשל"צ ואב"ד של ירושלים), ר' חזקיה שבתאי (חבר מועצת הרבנות הראשית), ר' יוסף מ. הלוי, ור' צבי פסח פראנק (ראב"ד הראשי ואב"ד של ירושלים). **נשותיו:** מרת אירמוזה (בת ראב"ד ר' יוסף מרדכי הלוי, נישא בשנת ה'תרע"ד 1914. נולדו להם שני ילדים. נפטרה בשנת ה'תר"פ 1920- זיווג ראשון), מרת זהרה (בת ר' שלמה אבורביע. נולדו להם שבעה

ילדים- זיווג שני), מרת לאלגרה (בת ראב"ד ר' יוסף מרדכי הלוי- זיווג שלישי).

מנהל בית הספר לבנות בשכונת "אהל משה" בירושלים בין השנים תר"צ - תשי"ב היה רבינו. מסירותו לעבודת הקודש שלו הייתה לשם דבר והוא היווה דוגמא חיה להנהגה והליכה בדרך ובמסילה העולה בית ה'. הכל ידעו כי מידי בוקר יש לרבינו שעה שהיא מקודשת, הוא לא יותר עליה ולא יחליפנה בשום הון שבעולם, זו השעה בה היה נוהג לגשת לבית אביו ולהכין לו כוס קפה בחלב ולהגישה לו עם בסקויטים כאשר אהב.

יום אחד קיבל המנהל מכתב כי הנציב העליון של ממשלת המנדט הבריטי הרברט סמואל נענה להזמנה לבקר בביה"ס. הנציב העליון הראשון לארץ ישראל היה מדינאי יהודי בריטי. ימים רבים נערכו לביקור הנכסף, וההכנות הקדחתניות לא פסקו, זה לא היה מדובר בביקור של סתם פקיד, המדובר הוא בנציב הבריטי העליון בארץ ישראל בעצמו ובכבודו. ביה"ס כולו הוברק וצוחצח, הכיתות הבהיקו בנקיונם, כל פיסת נייר סולקה מהחצר הקטנה וכל שיח נגזם וטופח. גם רבינו נערך כראוי לביקור הממלכתי. הוא תידרך את צוות בית-הספר וערך חזרה מפורטת של כל מהלך הביקור, סגנו ר' מרדכי כהן ידע היכן עליו לעמוד כל שניה במהלך הביקור והכל היו ערוכים ומוכנים לביקור שאמור היה להתחיל בשעה תשע בבוקר בדיוק. בבוקר הביקור עצמו המתח הגיע לשיאו, כל חושיו של רבינו היו נתונים לביקור החשוב, כשבתוך כל זה נשמט מזכרונו עניין הקפה והבסקויטים לאביו. באותו יום בשעת בוקר מוקדמת הוא כבר חש לביה"ס. סמוך לכניסה לבית הספר המתינו במתח גובר והולך הרב פרדס עם סגנו לשיירת הוד מעלתו הנציב העליון.

השעה הייתה שתי דקות לפני השעה תשע, בכל רגע אמורים האורח הדגול ופמלייתו להגיע. לפתע נראתה דמות שחוחה פוסעת באיטיות לעבר ביה"ס, ר' אליהו הביט לרגע בדמות והחוויר כולו, זה היה אביו ר' נסים בן ציון. "אבא" נזעק ורץ לעברו, "מה אתה עושה פה? אתה חש בטוב?" "את זה באתי לברר", השיב האב, "האם אתה מרגיש טוב? האם אינך חולה חלילה בני? למה לא באת להכין לי הבוקר קפה בחלב?" רבינו תפס בראשו, ומפיו נפלטה זעקה "איך נשמטה ממני מצוות הבוקר הקבועה?" הוא חש לסגנו ואמר: "אני חייב לחזור עם אבי לביתו, כשהאורח יגיע קבל אתה את פניו." "אבל רגע", גמגם הסגן, "מה אומר לך?" "אתה כבר תסתדר", זעק לעברו רבינו שהחל להתרחק מהמקום עם אביו, "אני סומך עליך... ברגע זה הכל התגמד לפני רבינו כולל הביקור החשוב לו המתינו שבועות רבים, מול עיניו עמד רק מצוות "כיבוד אב". צעדו האב והבן לאט לאט עקב בצד אגודל, ברגיעה ובניחותא, כאילו לא הנציב העליון צריך להגיע, הם נכנסו לבית והבן הכין לאב את כוס הקפה עם הבסקויטים, תוך כדי שהוא מסביר לאב שהוא חש בטוב, והעניין פרח מזכרונו בגלל המתח והלחץ העצומים שהוא שרוי בהם לקראת הביקור.

לאחר שלגם האב את הקפה ואלל את הבסקויטים בהנאה מרובה, שב רבינו לביה"ס. בנתיים הנציב העליון כבר היה שם, ולפני שהגיע המנהל קיבל את פני הנציב סגן המנהל, ולאחר שהציג את עצמו הזמין את הנציב לסיור. הנציב הופתע ושאל "היכן המנהל?" הסגן כמעט בלע את לשונו, הוא קיווה שהנציב לא ישאל את השאלה. הוא השיב לנציב "אדוני הנציב העליון, למנהל ביה"ס יש אבא זקן, כל בוקר הוא דואג להכין לו כוס קפה עם חלב ובסקויטים, הבוקר בגלל הביקור החשוב הוא שכח לעשות זאת, ושתי דקות לפני תשע הגיע אביו לכאן לברר אם הכל בסדר עם בנו, מדוע לא הכין הבוקר את כוס הקפה, ואז עזב המנהל עם אביו לביתו כדי להכין לאביו את כוס הקפה, אני בטוח שהוא יגיע מיד".

הנציב הקשיב לכל מילה, שקע בהרהורים, ובעודו מהרהר נכנס רבינו בחיפזון כשהוא מתנצל על האיחור, הוא חשש שהנציב יפגע מהכוס קפה שנראה שחשוב יותר ממנו, אך בתודעתו הייתה הנחה ברורה- אין דבר בעולם שידחה כיבוד אב, שום מציאות שבעולם לא תגמד את המצווה החשובה! הנציב נשא אליו את עיניו, חייך, ניגש אל רבינו חיבקו בחום, ועם דמעות בעיניו אמר "אשרינו שיש לנו יהודים כאלה שכה מכבדים הם את הוריהם!" והביקור החל. ממעשהו של רבינו יצא קידוש ה' גדול מאד.

שלא לעבור דרך ניו יורק בדרכי בחזרה לז'נבה. זה היה יכול להוזיל את מחיר הנסיעה. אך בוודאי יד ה' והשגחתו הפרטית היו בדבר. כאשר שהיתי בשיקאגו בא לפני חסיד, ססיפר, שהוא סובל ממחלת השכחה, שמפריעה לו מאד בחייו, וביקש את עצתי ואת ברכתי.

אמרתי לאותו אדם לכתוב את האות א' על דף שלוש פעמים ולהתבונן בכך (הסיבה לכך כיוון שמילוי האות א' - "אלף" בגימטריה עולה לסכום של מאה ואחת עשרה, ובהכפלת 111 בשלוש מתקבל הסכום - שלוש מאות שלושים ושלוש, שהוא כנגד המילה "שכחה" שכן המלה שכחה גם כן עולה ל-333. זוהי סגולה ידועה ומקובלת לענייני שכחה וכן מוסיף רבינו האריז"ל להעביר שלג על מצחו שבגמ' שלג עולה ג"כ 333 כנגד 'שכחה').

מיד לאחר מכן נכנס לפני אדם נוסף, שאמר שהוא גם כן סובל מבעיה של שכחה וביקש את עצתי בעניין, על כן הוריתי גם לו לכתוב שלוש פעמים את האות א', שזה כנגד המילה "שכחה" ולהתבונן בכך.

לאחר שיצא מחדרי חשבתי לעצמי, שלא ייתכן שבני העיר שיקאגו לוקים בשכחה, ובוודאי יש דברים בגו, ויש רמז עבורי.

בהמשך גיליתי, מה הייתה משמעות הדבר לגבי. אם בתחילה חשבתי, שאני עשיתי לרבי ניסים רביבו זיע"א טובה בכך שדחיתי את נסיעתי לשיקאגו, הרי שמהר מאד התברר לי, שהוא גמל עימי טובה גדולה יותר בכך, שביקש שאשתתף בדינר. כעבור זמן מה נודע לי, שהמטוס מניו יורק לז'נבה בו חשבתי לטוס מתחילה - התרסק, וכל נוסעיו נהרגו!

כשמעתי על דבר האסון הבנתי, שאם לא הייתי משתתף בדינר של רבי ניסים רביבו ובמקום זה הייתי נוסע להתרים בשיקאגו כפי שעלה בדעתי לעשות לפני הזמנתי של רבי ניסים, הייתי כעת בטיסה הקטלנית מניו יורק לז'נבה, כיוון שלא הייתי עושה את דרכי שוב לשיקאגו. וכך גם אני הייתי עלול להיות בין הנספים במטוס חלילה!!!

באותו זמן הבנתי גם את הרמז, שנשלח עבורי משמים באמצעות שני האנשים משיקאגו שסבלו ממחלת השכחה שפתרונה א'א'א'. שהרי א'א'א' עולה כנגד המספר 111 שהוא מספר הטיסה מניו יורק לז'נבה! הטיסה, שבה הייתי אמור לטוס ושמעולם לא הגיעה ליעדה ר"ל! כך נתברר לי בפשטות המאמר, "שומר מצווה לא ידע רע".

להלן סיפור מופלא, אותו סיפר הגאון הרב דוד חנניה פינטו שליט"א (אשר מכהן כראש מוסדות 'חברת פינטו' בארה"ב, צרפת וארגנטינה וכן משמש כראש מוסדות 'אורות חיים ומשה' באשדוד ו'פניני דוד' בירושלים) והביאו בעלוננו 'פחד דוד'.

יש בסיפור זה ללמדנו כי כאשר האדם עושה חסד עם הזולת, למעשה יותר עושה חסד עם עצמו ושעושה עם זולתו. או כפי שאמר האדמו"ר ר' שלמה גולדמן מזוועהל זצ"ל- על כל פסיעה שאדם פוסע עבור הזולת, חוסך הוא בכך אלף פסיעות עבור עצמו!

המתבונן במלה חסד יגלה כי היא מורכבת משתי מלים: חס ד', דהיינו בשל העובדה שעשית חסד עם בנו של הבורא, הרי שהקב"ה לא נשאר חייב ויחוס על אותו אדם אף אם נגזרה עליו מיתה.

וכך סיפר הצדיק: לפני מספר שנים התקשר אליי הצדיק רבי ניסים רביבו וביקש, שאבוא להשתתף בדינר, שהוא עורך למען החזקת מוסדותיו, והוסיף, שהשתתפותי יכולה לעזור רבות להצלחת המגבית.

האמת היא שבאותו הזמן הייתי עסוק בתכנון נסיעה לשיקאגו שבארצות הברית לצורך התרמה עבור מוסדותינו הקדושים, ולכן חשבתי להודיע לרבי ניסים רביבו, שלא אוכל להשתתף בדינר, שהוא עורך.

אולם, במחשבה שנייה החלטתי להסכים לבקשתו, ולדחות את נסיעתי לשיקאגו למועד מאוחר יותר. כך זכיתי להשתתף בדינר, שערך רבי ניסים רביבו. ב"ה בדינר נפתחו הלבבות של יהודים רבים, שתרמו מכיסם למוסדות התורה שבראשות רבי ניסים זיע"א, וסייעו בכספם להחזקת התורה.

כעבור זמן מה שוב תוכנן עבורי מסע מגבית במדינות שונות, ומסלול הנסיעה נקבע כך שאטוס מז'נבה שבשווייץ לניו יורק שבארצות הברית, ולאחר שאסיים את ביקורי בניו יורק, אשוב בטיסה ישירה לז'נבה.

והנה מאת ה' הייתה זאת, שלא הייתי שלם עם תכנון זה, כיוון שביקשתי לבקר גם בשיקאגו, זאת במקום הביקור הקודם, שבוטל בגלל ההשתתפות שלי בדינר של רבי ניסים רביבו. לכן ביקשתי לשנות את מסלול הנסיעה המקורי, שאטוס מז'נבה לניו-יורק ומשם לשיקאגו, ומשיקאגו אטוס בחזרה לז'נבה. לא ידעתי מדוע חשבתי,

אי"ה גם השנה יהא ניתן להשיג מצות מהודרות בנוסח ספרדי (עבות ורכות) בהשגחה מהודרת. למעוניינים, נא לפנות לרב אליהו פנחסי שליט"א בטל' 052-6329144. מניסיון שנים עברו, אותם שלא נרשמו מראש אזל עבורם המלאי!

<p>הרב שבתי בן אסתריא אטון זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל גאולה בת טובה ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל הרב עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרוחה ז"ל לטיף בן פרוחה ז"ל דניאל רפאל בן חגית ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה</p>	<p>הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירין ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי זידי בן קלרה ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל</p>	<p>לע"נ תנצב"ה</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמאל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יונה בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה</p>	<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חנם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>
---	--	--	--	---

שחטא שבין האדם לחברו הוא יותר גדול מחטא שבינו לבין המקום. ועל זה אמרו (אבות פ"ב מי"ב) יהי ממוון חברך חביב עליך כשלך - וזהו רמז וא"ו של "לוא יגיד", לומר: לא יגיד, שאם לא יגיד יזיק לעצמו. שממוון חברך הוא כשלך, שכולנו בני איש אחד אנחנו, נפש אחת! עד כאן דבריו. אשרינו, איכשר דרא, וממוון חברינו חביב עלינו כשלנו - מה בשלנו אנו משתמשים כסדר, אף בממוון חברנו כן... ואזכיר, שה"חפץ חיים" היה מהסס למנות בני ישיבה כעדים, משום שאינם מקפידים בעניני שאילה שלא מדעת, והשואל שלא מדעת הבעלים נחשב כגזול (חשן משפט שנט, ה)!

בשעתו, יסד ה"חפץ חיים" את ישיבתו בבית הכנסת שבראדין. למתפללים שם היו מקומות קבועים, ולכל אחד הסטנדר שלו, ובו הטלית והתפילין, הסיודר והחומר. כשהתלמידים למדו, הסיטו והעבירו את הסטנדרים ממקום למקום, כל אחד בחר סטנדר לפי גבוה ונוחותו והעבירו למקום הידוע. באו המתפללים בבוקר והנה בוקה ומבולקה, כל אחד חיפש את הסטנדר שלו. השמיעו לימודי "חיים" ישיבה קובבת: רועי הבעל דקה פוסלים לעדות משום שחשודים על הזול. ואף זה אבק גול, להשתמש בסטנדר שאינו שלך ולא להשיבו למקומו, למורת רוח בעליו. משלא עשו דבריו פירות, היה בא בעצמו באשמורת הבוקר, כשבית המדרש שומם, נושא את כל הסטנדרים הכבדים ומשיבים למקומם!

ידוע, שפעם שהיה ה"חפץ חיים" זצ"ל בפטרבורג, לרגל אחד הכינוסים בעניני הכלל. בשעת לילה מאוחרת נוקק לגליון ניר כתיבה. החניויות היו כבר סגורות. פנה לחדרו של רבי שלום בער מלובאוויטש זצ"ל ששהה במלון, וביקש לרכוש דף ניר. הרבי הושיט דף, וה"חפץ חיים" הושיט שתי קופיקות נחושת. הרבי סרב בחזק, וה"חפץ חיים" החזיר את הנייר. לא הסכים לחקותו עד שהרבי תמורתו!

נכח שם הנדיב רבי זליג פרסיץ, ותמה באזני ה"חפץ חיים": "הלא יודעים אתם שאצל הרבי מלובאוויטש אין לשתי פרוטות כל ערך!"

ענהו ה"חפץ חיים": "איכן, לשתי קופיקות אין כל ערך, אבל מגזל של שתי קופיקות נברא מלאך חבלה, שבכוחו הריס את חומות פטרבורג!"

"אבל אין כאן גזל", טען הלה, "הרבי נתן ברצונו!"

"כשמקבלים במתנה, אין לדעת. אולי הוא מחשיבני יותר מערעך, אולי נתן מפני הבושה ואי נעימות. כך, קניתי ושלמתי!"

ופעם נכנסה לו ה"חפץ חיים" לבית המרחץ, וראה יהודי שנשלט 'בהשאלה' סבון חברו. התכופף ולחש לו: "באופן זה, יוצאים מכאן מלוכלכים משנכנסו..."

אינו רוצה לקטר, רק להזכיר גמרא (בבא מציעא כד ע"א): ממר זוטרא חסידא נגבב גביע כסף. ראה בן ישיבה שנוטל ידיו ומנגבב במגבת של חברו. אמר: הוא הגבב, שלא אכפת לו ממון הזולת! כפתוהו, והודה.

וזכיר מה שמסופר על רבי מרדכי פורגמנסקי זצ"ל, שבמשך תקופת שהותו בגטו קובנה לא ישב על כסא. משום שכאשר צופפו את המוני היהודים בגטו הצר הביאו רבים כסאו מבימים והכניסו לדירות הצרות, ופעמים שהחליפו דירות או נלקחו להשמדה והכסאות נשארו מיותרים, ומי יודע האם הבעלים או היורשים מרשים!

"ונפש כי תחטא, ושמעה"

יהודי חילוני הלך ברחוב העיר בליל שבת, מניף בקלילות את מקל ההליכה שבידו. כאפת אתם ימים. לא היה עירוב בעיר, והטלטול אסור בה, כולל טלטול המקל. ראה אנשים לבושי שיראין חופזים ועולים לבית המדרש, ותמה: לאן הולכים הם בשעת לילה מאוחרת זו, החליט לעלות אחריהם ולראות.

בית המדרש הוא בהמון נרות, והיה גדול בהמוני חסידים שהצופפו בירת כבוד וחרדת קודש סביב השולחן הארוך. בראש עמד הרבי הזקן מטשורטקוב זצ"ל, עמוד היראה, ואמר "שלום עליכם" בדקות. היהודי החילוני פלס לעצמו דרך, להיטיב לראות. היה זה חידוש בעינו, מעולם לא ראה רבי מנהל שולחן. בעמל רב הגיע לפאת השולחן, נוח פני הרבי.

הרבי עמד אחוז שרעפים, מזג את היין לגביע הכסף ובנו הניחו על כפו המושטת. פקח עינו והביט בנרות, והבחין ביהודי החילוני. והמקל בזהירות. וכאסור בטלטול בשבת - מיד חוורו פניו. הניח את הגביע על השולחן, נכנס לחדרו.

הלה תמה עם כולם, אך מבין שהחל לשנעם, לא שיר ולא ניגון, משך בכתפיו, פנה והלך. מיד לאחר מכן יצא הרבי מחדרו. ראה שאותו יהודי הלך, וקידש על היין, נטל ידיו, בצע על הפת, והסביר מה היה כאן.

פתח וסיפר - הגאון הקדוש רבי יעקב יוסף מפולנאה זצ"ל, נמנה בשעתו עם מתנגדי החריפים והתקיפים של הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל ושיתנו. הואיל והיה תקיף בדעתו לא חת מפני כל, החליט לנסוע למיזבוץ ולהתעמת עם הבעל שם טוב. להוכיחו על דרכו החדשה והשגויה, לדעתו.

אמר ועשה, והבעל שם טוב קידם פניו בכבוד רב. שמע את דבריו עד תומם, ופתח בהסבר נרחב של דרכו ושיתנו. וביא סימיון ליסודותיו, והיו הדברים מאירים ושמחים.

בתוך כך נשמעו נקישות בחלון. רוכל הגרוטאות הנכרי של העירה שאל: "שרוליק, אולי יש לך כלי פגום שאתה רוצה להשליך, או כלי שבור שברצונך לתקן?"

מיד הפסיק הבעל שם טוב שחיבתו ומהו המורממת עם אורחו, וענהו: "לא, אין לי דבר לתת לך - מה שיש להשליך כבר השלחתי, ואני עומד על השולחן, ולקפדה וביקורת - והלה בשלו: "שרוליק, תחפש טוב" - והבטיח: "וכשפתחש, תמצא!"

והבעל שם טוב קם, ויצא מן המחסן שבידיכתי הבית. ה"תולדות יעקב יוסף", שהיה מהכונים הקפדנים (שקדושין ע"ב, מהושע ד, ד), נפגע והקפיד. ובצדק -

הוא טרח ובא לכאן מפולנאה הרחוקה, הוא נחשב לאחד מגדולי דורו, והם משוחחים בענינים העומדים ברומם של עולם, והמארח קם ונוטש אותו כדי לחפש גרוטאה לבקשת גוי מגושם! היכן מצאת הנכנסת הארוחים הגדולה מקבלת פני שכניו, והיכן כבוד התורה ולומדיה!

בתוך כך שב הבעל שם טוב, מאובק כולו, וגרוטאה בידו. פנה אל הרוכל וסיכם על תיקונה תמורת כמה פרוטות. לאחר מכן שב אל אורחו, והבחין בהקפדתו ובסערות רוחו. מיהר להרגיעו והפיס דעתו. אמרו לו: "הלא יבין מר - אנו יושבים ודנים בדברים העומדים ברומם של עולם, ממריאים לשחקים. ודין זה עויר מורת רוח במרום, הקפדה וביקורת - שלחו אלי נכרי זה, שיוכיחונו, לכל אהפוך את הקערה על פיה. שאבסס את היסודות בטרם אבנה מגדל וראשו בשמים. שאעסק ב'סור מרע' לפני שאעמול ב'עשה טוב - הורו לי, שבתחילה של להפטר מהמדות והתכונות הרעות, להשליך את הגרוטאות שאין להן תקנה ולשפת את המדות הטובות, לתקן את הכלים השבורים, ולשוב בתשובה על כל החטאים. שאם לא כן, הלא נאמר (תהלים נ, טז): 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, ותשא בריתי עלי פיך'..."

בדרך הדרוש

שמעתי והבנתי. עניתי לו שכבר עברתי שלב זה. כבר השלכתי מה שיש להשליך, ותקנתי מה שיש לתקן. אמר לי: חפש חיפוש מדוקדק, ותמצא עוד - קמתי, וחפשתי, ואכן מצאתי... שמע ה"תולדות יעקב יוסף", ותמה.

המשיכו בשיחתם המרוממת, ה"תולדות יעקב יוסף" שוכנו, והפך לאחד מגדולי מקושרי הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל. בסיומה של השיחה אמר: "רבנו, מסכים אני לכל, מלבד דבר אחד - איני יכול להסכים לך שנבואה פסקה מישראל ונתנה לרוכל גוי, וממרום משגרים בפיו מסרים עבורנו."

ענהו הבעל שם טוב: אל תאמר 'איני יכול', אמרו: 'איני רוצה!' - ומדוע אינך רוצה, כי אם תאמץ גישה זו היא תתחייב לחשבון נפש על כל צעד ושעל! בכל דבר, תמצא איתות. תוכחה, והדרכה.

אי יכול או לא רוצה, אינו מקבל. נפרד לשלום ויצא אל הרחוב, והימים ימי הפשרת שלגים, הרקע הפכה לביצה פוטרית. עליו נכרי עבר עם עגלתו הטעונה. גלגל שקע בכרך, והעגלה התהפכה. מיהר להתיר את הסוס מהיצול, וחיפש מי שיעזור לו להקים את העגלה. ראה את ה"תולדות יעקב יוסף" ויצא מבית הבעל שם טוב, וקרא: "בוא הנה, ראב"ן, עזור לי להפוך את העגלה!"

ענהו: "זקן אני וחלש, איני יכול" - רטן העגלון: "אל תאמר 'איני יכול', אמור 'איני רוצה!' המילים היו זה מכורות... מיד ניגש והתאמץ, ויחזיקו הצליחו להעמיד את העגלה על גלגליה. שב על עקבותיו, ואמר לבעל שם טוב: "אם בכך צדקת...!"

סיים ה"חפץ חיים" זצ"ל את סיפורו, ואמר: נוהגים אנו כבית שמאי (ביצה טז ע"א), להכין עצמנו כבר מהיום הראשון בשבוע, לשבת. על אחת כמה וכמה, מיום רביעי בשבת (פסחים קו ע"א). ואין צריך לומר בערב שבת, כי רק מי שטורח בערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג ע"א). ולאחר כענה מרותמה אין לו התפללנו קבלת שבת וערביית של שבת, וכשאתם הלכתם לביתכם לקדש ולאכול השבת נבכמה נוספת לקידוש, בלימת נאורה הקדוש על הפרשה - ולאחר כל זאת נכנסתי לקדש על היין, ונשאתי עיני, וראיתי מולי יהודי, ובידו מקל ההליכה! יהודי, מחלל שבת!?

הייתה זו תוכחה מגולה, כסירת לחי - אם הראינו חילול שבת, אותנו לי שהשבת שלי אינה מושלמת, שהכונתי שלי לוקות בחסר. שבתי לחדרי בשברון לב, הוספתי והתעליתי, וכשחזרתי לקדש לא ראיתי עוד... בין השומעים היה חבור מליטא, מיישיבת וולוז'ין, והרעיון היה כה מוחזש בעיני, לא ידע כיצד להתחייס עליו. כששב לישיבה סיפר לרבו, הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל, מה דעתו הראשונה הישיבה על הרעיון החסיד?

והנצי"ב לא התפעל. ענה: "תוספתא מפורשת היא (שבועות ג, ג) אין אדם מתחייב לשמוע אלא אם כן חטא, שנאמר (ויקרא ה, א): 'ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה'. הוראה עושי עבירות, נתחייב לראות. הוראה עושי מצוות זכה לראות - הוא אומר שכל מה שהאדם רואה, הוא איתות עבורו!

בכך נבין מה שספרו בגמרא (כתובות סז ע"ב), שעני אחד בא לפני רבא. לא זו בלבד שהעניק לו נדבה, אלא זימנו לאכול על שולחנו. ויותר מכך: שאלו במה הוא סועד, מה זימנו לצהריים. והלה לא התבלבל. לא השיב בענוה: למהי נפקא מינא, אוכל מה שישגשו. אלא מסר תפרט: 'בתרנגולת פטומה ויין ישן'..."

תמה רבא: הן ניזון אתה מנדבות, מדוע חייב הציבור לספק לך מותרות! כבר אמרנו שלא התבלבל. לימד את רבא, קדוש ישראל, פרק באמונה ובטחון. האם אוכל אני משלחה? משל הקדוש ברוך הוא אני אוכל! שנאמר: "עייני כל אליך ישברו, ואתה נתן להם את אכלם בעת קמיה, טו), 'בעתם' לא נאמר אלא 'בעת', למדו שכל אחד ואחד נתון לו הקדוש ברוך הוא פרוטתו בעתו. עוד הוא מדבר, ונוקשים בדת. פותחים, ואיזו אורח! אהותו של רבא, שלא ראה אותה מזה שלש עשרה שנה, הגיעה לביקור. היים מבאי האורח בקבוק משקה או זר פרחים. היא הביאה תרנגולת פטומה ויין ישן!

היום רבא: מהו שלפנינו, מה פשר התמונה הזו! סלח לי על דברי, קום ואכול! כלומר, ראה בכך איתות. הסכמה ממרום לדברי אותו עני.

ופסוק מפורש הוא: "ואזניך תשמענה דבר מאחריוך לאמר זה הדרך לבן כו, כי תאמינו וכי תשמעו אילוף" (ישעיה ל, כא). ומסופר בתלמוד הירושלמי (שבת, סוף פ"ו) שרבי יוחנן וריש לקיש בקשו לרדת לבבל, להקביל פני שמואל. עברו ליד תלמוד תורה, ושמעו את הנערים משננים פרשת "ישמואל מת" (שמואל א כח, ג), כונו השעה, ומצאו שנפטר באותה שעה.

רבי יונה רבי יוסה בקשו לבקר את רבי אחא שחלה. חששו, שכבר אחרו את השעה. שמעו אשה ששאלא את חברתה: "ככה הנר?" - בימיהם לא היו פנורים, בווער נר תמיד ממנו הדליקו לבישול וחימום. התפייטה השכנה: "לא ככה ולא יכבה נר ישראל". הבינו, שימצאוהו בחיים ויבריאו. והלא לא היו הדברים מכוונים אליהם, ועם כל זאת ראו בהם איתות.

ונספר - הצידיק רבי אליעזר זוסיא פורטוגל זצוק"ל, הרבי מסקולען, הצליח להיחלץ מצפריני שלטון הדיכוי ברומניה והיגר לארצות הברית בה שהו רבים מחסידי. הגיע לביקור בארץ הקודש ועלה לבקר בתרא קדישא מירון. רב הישוב, הגאון רבי מאיר שטרן שליט"א, קידם את פניו. יחידיו עלו לציון הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי. אך הניח רגלו על המפתן, ונשמע קול עזקה מחרידה: "מנוול, ארויסי!" צא, מנוול! נרעד הרבי וחוורו פניו, ונסוג לאחוריו.

רב המקום הכיר את הקול, והרגיע את הרבי: "אל ישים לב, זהו אחד התמהונים הצועק על יצרו הרע, שיעובנו! ארם לו הרבי: 'ימה, כסבור אתה, חשבת? ששמעתי בת קול מן השמים? אבל אם השמיעו לאזני בשעה הזו את הקריאה הזו, בקשו לאותו ולומר: כך לא נכנסים אל רבי שמעון בר יוחאי!" והוא שב על עקבותיו לעלה לבית הרב, והחליט להקים במירון מוסד תורני. בבחינת: "מושיבים ישיבה על קברו" (בבא קמא טז ע"ב) ישיבת "חסד לאברהם" לנוער מילידי העולים. שכרו דירות ואיתנו ראש ישיבה ומלמדים, הביאו ריהוט וציוד ורשמו תלמידים. שבועיים ימים עסק בענין עד שהשיבה החלה לפעול, ואז שב ועלה לרבי שמעון בר יוחאי, לטשוט בקשותיו... אם שמעת, אם ראית, אם הובא לידיעתך, מתכוונים אליך!

(והגדת)

וכפר עליו המון לפני ד' מכל אשר יעשה לאשמנו בה וידבר ד' אל משה לאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר וכו', דאיתא בגמ' דייפא דף (ס"ט ע"א) הני כהנים שלוחו דרחמנא ניהו דאי שלוחו דין ומי איבא מידי דאנן לא מצנין למעבד ושלווה כפי למעבד, והאי ש' וכפר עליו הכהן וכפר וקאש שלוחו דרחמנא הם משום האי מעם חטובים הם וממילא לכך אמר צו את אהרן ואת בניו שיהיו בני חטובין כמותו:

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמינים

פרשת ויקרא

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

השומר שבת... כמנחה על מחבת

"ואם מנחה על המחבת קרבנו" (כ ה)
 בפייט 'ברוך א-ל עליון' המושר בפינו בסעודת יום השבת אנו אומרים: "השומר שבת הבן עם הבת, לא-ל יצו כמנחה על מחבת". ויש לתמוה: מדוע בחר הפייטן דוקא במנחת מחבת, הכי רק בגלל שמתחרות היא עם השויה שלפניה: "הבן עם הבת"?

באר המשיג רבי אליהו לופיאן:
 מנחת המחבת הייתה נעשית ממצק קשה ויבש (ר"ש"י פאן), על כן אנו מקבילים: כשם שמנחת המחבת עולה לרצון כשאר המנחות, כך השומר שבת - אף אם יעשה זאת בצורה 'יבשה', בלא שימת לב ובהיעדר רגשות מקדש, ירצה הקדוש ברוך הוא בשביתתו 'מנחה על מחבת'.
 'ל אליהו בראשית עמ' רה

תשובה לרבים וליחיד

"אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" (ד ה)
 רמז נפלא בפסוק זה הביא בפרוש 'עבודת הגרשוני' על שיר השירים (ז ט) בשם אביו רבי אברהם אחי הנג"א מוילנא:
 במסכת עבודה זרה (ד טו) אמרו חכמים, כי מצד דרגתם הנעלה לא היו בני ישראל ראויים להכשל בחטא העגל, וכשלו בו רק כדי שילמדו מהם בני הדורות הבאים שרבים שחטאו יכולים לשוב בתשובה, וכן דוד המלך לא היה ראוי להכשל בחטא בת שבע אלא כדי להניח לדורות שיחיד שחטא יכול לשוב בתשובה.

רמז לדברי הנקרא נוכל ללמד מהפסוק שלפנינו: "אם הכהן - אהרן הכהן שעשה את העגל, וכן 'המשיח' - דוד מלכא משיחא "יחטא, דעו כי אין זה אלא 'לאשמת העם' - כדי שהעם, רבים כיחידים, ילמדו שקימת דרך לשוב מאשמת חטאם.

לא-ל אשר שבת מכל המועדים

"מכל אשר יעשה לאשמה בה" (הכו)
 העיד רבי מנחם מנדל מרימינוב: לפנינו ביישראל נהגו, כשהיה הקורא מסים את פרשת ויקרא בפסוק: "מכל אשר יעשה לאשמה בה", היה הקהל קם על רגליו וקורא בקול את פתיחתה של התפלה הידועה: "לא-ל אשר שבת מכל המועדים ביום השביעי", שראשי תבותיה הם 'לאשמה בה' ונעשו זאת כדי לקיים את פסוק הרמ"א (א"ח קלח א) שיש לסים את הקריאה בדבר טוב (פרד"ס יוסף בפרשתנו).

את דברי הרמ"מ הביא המאור ושמש' (פרשת החיד"ש אשר הוסיף ובאר את הקשר בין תפלה זו לפרשתנו:
 פרשתנו עוסקת בדני הקרבנות. כשם שהקרבנות מכפרים על ישראל, כך השבת מכפרת עליהם, כפי שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קיח ב): "כל המשומר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש - מוחלין לו".

כאן המקום לציון כי רבי חנוך צבי לוי רבה של בנדז בנספרו 'כהן פאר' (הבן יחיר לי אפרים עמ"ס כא) מצא בדברים האמורים רמז לפסקו של הרמ"א (א"ח רפא א) שאם דלג אדם מחמת אנס על אחד מן המזמורים שמוסיפים לומר בשחרית של שבת, אינו חייב להשלים לאחר התפלה, מלבד אם לא אמר את הפייט: "לא-ל אשר שבת" שחייב להשלים. וליפניו נרמזו בראש הפייט המלים 'לאשמה בה', ללמדנו כי מי שלא אמרו, אשמה בידו ועליו לתקן את הדבר.

הכתוב: 'אדם כי יקריב מקם' - 'מקם' ראשי תבות 'מדה פגגד מדה'.

זכרון עקדת יצחק בפרשת הקרבנות

"ושחט אתו על יד המזבח צפנה לפני ה'" (א יא)
 בשלחן ערוך' (א"ח כ ט) פסק, כי יש לצרף לאמירת פרשת הקרבנות את הפסוק: "ושחט אתו על יד המזבח צפנה לפני ה' וגו'".

על דברי השלחן ערוך' הוסיף והביא הט"ז (שם) את דברי המדרש בפרשתנו (ויק"ר ב א): "מעדיני עלי את השמים ואת הארץ; בין גוי בין ישראל, בין איש בין אשה, בין עבד בין אמה, קורין את המקרא הזה: 'צפנה לפני ה' - אזכר הקדוש ברוך הוא עקדת יצחק, שגאמר: 'צפנה לפני ה'".

היכן נרמזה עקדת יצחק בפסוק זה?
 בד"ד רמז באר הרב המג"ו המקבל רבי משה זלאנטי:
 בגימטריה של: "ושחט אתו על יד המזבח צפנה לפני ה'" (1543), היא בדיוק בגימטריה של: "זהו זכות עקדת יצחק בן אברהם" (1543).

קרבן משלם באמון

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מקם קרבן לה'" (כ ב)
 בפרוש 'שפתי כהן' על התורה דרש: "מקם" בגימטריה ק', מקאן שכל האומר מאה ברכות בכל יום הרי הוא כאלו הקריב קרבן.
 יש להוסיף על דבריו: כיון שענינת אמן הנה חלק מהברכה ובאמצעותה הברכה חשובה יותר (רמ"א א"ח קסו ב מ"ב שם כ), על כן יש להקפיד שקרבן הברכות יהיה משלם בענינת אמן אחריו. ואף לכך רומז הכתוב בראשי תבות: "אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מקם", שהם בגימטריה 'אמן'.
 ספר הגימטריאות' אות קא

נטילת ידים כמנחת העני

"ונפש כי יקריב קרבן מנחה" (כ א)
 דרש רבי שלמה ללונג:
 במסכת מנחות (טא א) אמרו חכמים כי בזמן שאין בית המקדש קיים, שלחנו של אדם מכפר עליו במקום הקרבנות.
 והנה, כפי שבקרבנות תקנה התורה את קרבן המנחה בעבור העניים שאין דם משגת לרכש בהמה, כך גם בזמננו הצרכו לתקן קרבן לעני בדעת' שאין דעתו משגת לכון באכילתו כדי שתעלה קרבנו כפרה. על כן תקנו חכמים את מצות 'נטילת ידים' שיש בה כדי לכפר על העני בדעת' כמנחה, ורמז נתנו לדבר בגסס הברכה: "על נטילת ידים" - ראשי תבות 'עני'.
 'תקמת שלמה' א"ח קנח א

'שלא נבוש' לעולם הבא

"אדם כי יקריב מקם" (כ א)
 מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אדם לא מקריבו מן הגזל" (ר"ש"י).

תמה מן החפץ חיים: לשם מה צריכים אנו לדרש מן הפסוק שולפנינו את אסור הבאת קרבן מן הגזל, ועל אסור הבאת בישעיה (סא ח): "כי אני ה' אהב משפט שגא גזל בעולה"?

והשיב: ישנם שני מיני גזל שאסור להביא מהם קרבן: יש אדם שגזל ממנו מחברו בעל כרחו ורוכש בו קרבן, ועל אסור הבאת קרבן שגזל מלמדו הכתוב בישעיה. אולם קיים מקרה שאדם נתן ממנו לחברו מרצונו, אלא שעשה זאת מחמת ששעה וסבר שהוא תלמידו חכם וצדיק שמונח להנות אותו מנכסיו.

על מקרה שגזל מלמדו הפתוב כאן: כפי שאדם הראשון בודאי לא הקריב ממנו ששהיג לידיו בטעות, שהרי צרכיו ספקו לו מידי צופה כל הנסתרות שהכיר היטב את מצבו האמתי, כך גם אנו צריכים להשמר מאבק גזל, לא להנות ממנו שנתנו לנו שלא בצדק, ובודאי לא להביא ממנו קרבן.

בכך באר החפץ חיים' את שאנו מקבילים אנו בברכת המזון: "ונא אל תצריכנו... לא לידית מתנת בשר ודם... שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד", ולכאורה, מה לנו לבקש שלא נבוש לעולם ועד, הלווא בעולם האמת בודאי שאין לנו להתביש במתנת בשר ודם?

לפי האמור נוכל להבין: כאשר נצרף האדם לבקש את טובת חברו, עלול הוא להגיע לידית אבק גזל חלילה אם יטעו בו, ובמקרה כזה בודאי תגרום לו בושה לעולם הבא. על כן אנו מקבילים שלא נצטרף כלל לידית מתנת בשר ודם, וקב לא נבוא לידית בושה בעולם הבא.
 'ל אליהו - בראשית עמ' ריא

הנמנע מתפלה בצבור נענש מדה כנגד מדה'

"אדם כי יקריב מקם קרבן לה'" (שם)
 בספרו 'דרך משה' (ליום ט) מספר המוכיח הקדמון רבי משה כהנא מגיבטיט:
 "פעם הגעתי לשוב אחד והתארחתי בבית פרנס העיר ששמש גם כשוחט ובודק. כשקמתי בבקר ובקשתי לצאת כדי להתפלל כמנין בבית הכנסת, ראיתי עסוק בשחיתת בהמה. כשסיים לשחט בקשתיו שיתלה אלי לתפלה בבית הכנסת, אף הוא השתמש בתואנה שעליו למהר תחילה לבדק את הבהמה כדי שסיפיק להשתמש בבשרה לסעודת הלילה, ולאחר מכן יתפלל בביתו.

אמרו לי: דע כי אם תבדק את הבהמה בשעה שהצבור מתפללים, תמצא הבהמה טרפה ולא נוכל לאכל ממנה בערב'. אף האיש טרם להאמין לדברי ונשאר בביתו. כששבתי מהתפלה בשר לי האיש בצער כי הבהמה אכן נמצאה טרפה כדברי, והתענו לפשר הדבר, וקח הסברתי לו:
 'התפלה נתקנה במקום הקרבנות: כפי שהמקריב קרבן מחוץ לבית המקדש הרי קרבנו פסול כטרפה, כך גם מי שנמנע בזדון מללכת לבית הכנסת לתפלה, נחשבת תפלתו כטרפה חלילה, ונענש מדה כנגד מדה: כשם שגרום לתפלתו שתייה טרפה, כך גם בהמותיו נעשות טרפות. ורמז לכך נוכל ללמד מן

ביום ה' לחודש ניסן (תשנ"ה) יחול יום פטירתו של הצדיק הנודע מנתיבות, הגאון רבי ראובן יוסף גרשונוביץ זצ"ל, שעל אודות הרגעים האחרונים לחייו העיד גאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א בהספדו:

"רגעים ספורים לפני יציאת נשמתו בקש לשמע ברכות השחר, והתגבר לענות 'אמן' עד סוף ברכות השחר כשבכל ברכה קולו הולך ונחלש..."

(ניצוצי אש' עמ' קפה).

אמן,
עד
הנשימה
האחרונה

"כל העונה 'אמן' בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן" (שבת קט ב).

ברכת יוצר אור (ג)

המרום לבדו מאז

בהמשך ברכת יוצר אור, אחר שפרטנו את תפארתה של הבריאה, ממשיכים אנו במלות שבח לפאר את גדולתו של הבורא ברוך הוא.

תחלה עלינו להקדים ולומר כי אמנם קטנים אנו מלהביע את גדלו, לעמת צבא מלאכי מעלה הקדושים וטהורים, אך כך עלה ברצונו יתברך, שעקר תפארתו וגדולתו תבא דוקא מבשר ודם. את זאת אנו מביעים באמרונו: "המלך המרום לבדו מאז" - עוד טרם בריאת העולם כבר היה הוא מרום, כלשון תפלת: "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, אך ה'מְשֻׁבָּח... והמתנשא מימות עולם" - לאחר שנברא העולם מתפאר הוא ומתנשא דוקא מפי בריותיו המשפחות אותו בתפלתן (שפתי חיים - ירות חיים).

מוסר השכל נפלא למד מוכן הבית אהרן מקרליו: אף שהקדוש ברוך הוא הנו מרום מצד עצמו, מפל מקום רצונו וחפצו הוא שיתעלה כבודו בכל העולם באמצעותנו. כל יאמר האדם לעצמו בריפיו: 'יכי מי אני שאחשב ביחס לבריאה כלה, הלוא שיה אני כקלפת השיום בינות רבי רבבות אפי דרי מעלה ומשהו? אלא, כיון שחפץ ה' בהתעלות שמו דוקא באמצעותנו, הכיצד נוכל להתרפות מתפקידנו?! (הגיס' בית אהרן, קל' ימי חיד).

ואכן, צדיקים וקדושים חשו התעלות מיוחדת באמירת תפלה זו. כפי שספרו על הרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנה ז"ע, שבאחת השבתות שבהן נשבע בעיר סיגטש שבה כהן הרב הקדוש בעל 'טיט לב' רבו, התייצב הייטב לב' בפתח היכל בית המדרש כדי להאזין לתפלתו החוצבת להבות אש. כאשר שמע את המלים: "המלך המרום לבדו מאז, המושב והמפאר והמתנשא מימות עולם", יוצאות מפי רבי מרדכי בקדושה ובטהרה, נרעש ואמר: 'פנעמים רבות אמרתי בבות אלו בימי חיי, ואחר הוסיף, אולם עתה בהנתי לראשונה את פרשן האמת' (מוסף תורני סכות תש"ע).

בקשת רחמים ב'יוצר אור'

בהמשך הברכה אנו פונים בבקשת רחמים: 'אלקי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו, ורבים תמיהו על הקשרה של בקשה זו בתפלה שכל כלה שבת לבנרא יתברך על הבריאה.

בדרכו היחודית באר זאת המשגיח רבי ירחם הלוי ממיר:

לאחר שהבענו את התפעלותנו מפייה ומתועלתה של הבריאה המפלאה הסובבת אותנו, והכרנו בחוכמה הנפלאה הנכרת בסדרה המופתית מיד פורצת מלבנו כמאליה התפלה: 'אנא ה' ברחמיך הרבים רחם עלינו, שנוזק שיוסר מסף הגשמיות מעיינו והבריאה לא תראה לנו כיעצים ואכבים' שאין בהם ממש, אלא נזקה להשפיל וללמד מוסר מכל פרט בבריאה, להכיר מתוכה בגדולת ה', ובקף יתגלה כבוד מלכותו לעיני כל חי ונזקה להיות קרובים אליו יתברך בכל מאדונו (דעת תורת ח"ו עמ' טקט).

על באור נוסף (המסד ע"פ באורי של רבי אברהם בן הנ"א פירושו לתפלה) שאמר המשגיח זצ"ל, העיד תלמידו הגדול הנה"צ רבי שלמה וולפה זצ"ל:

דוקא בעצמו של תאור שבת הבורא שומה עלינו לשאת תפלה. כי כפי שעתה אנו מכירים בפלאי הבריאה, מתפעלים מהם ומגיעים דרכם להכרה בהשגחת ה' על עולמו, כך נמשיך לעולם להתמיד באמונה זו, ובכל תהפוכות החיים לא נסור ממנה כמלוא ימיה, וכפי שגזרנו בהמשך הדברים:

"אדון עגנו" - בימי הנעורים שבהם אנו במלוא כחנו מאמינים אנו באמונה שלמה שאמת הוא 'אדון עגנו' וכל כחנו מופך הוא, "צור משבגנו" - בשנות הבחורות שבהן זקוקים אנו לכל גדול שישמרנו מן היצר, מאמינים אנו שאמת הוא מקור הכח ורק עליך נשען, 'מגן ישענו' - בשנות הבגרות שבהן זקוקים אנו לישיעה יום יומיה, בפרנסה ובגדול הילדים, רק הקדוש ברוך הוא יכול לספק לנו הגנה וישועה זו, "משגב בעדנו" - בשנות הזקנה שבהן נחלש הגוף, זקוק האדם עצמו לשמירה והגנה שלא ימאז והחלה, כך יוצא שבעל שנותינו לא נחל מלהאמין בה' ולסמוך על ישועתו (מוסף שב"ח שלח תשע"א).

בקשת טובה מהמלך מסמלת את גדלותו

באור נוסף לדברים כתב בספר 'לחס רב' (מ"ש וברכותיה אות תש"ט) על פי המספר בגמרא (גסינו א) שכשבשר רבי יוחנן ולאספסינוס שבעשה מקל, שאילו הוקר: "אם מלך אני, מדוע לא באת עד עתה לבקש ממני שלא להחריב את ירושלים?" על פי גמרא זאת נוכל להבין, כי מיד אחר שהבענו את שבת הבורא בברכת 'יוצר', עלינו להוסיף ולבקש ממלכו של עולם: 'ברחמיך הרבים רחם עלינו...', כי בשעה זו הנה חלק בלתי נפרד משבתו יתברך.

ספר ישעיהו רבי יוסף ל"ז ע"ל: כאשר הגיע הצאר הרוסי לבקור במחוז טבו שכנה ישיבת מיר, ונשלח לכבודו משלחות כבוד מצד כל ראשי הקהלות והדתות שדרו בעירה מיר. אף ישיבת מיר שלחה נציג מטעמה. כששב הנציג לישיבה ספר למשגיח רבי ירחם כי טרם כניסתם למעמד קבלת הפנים הורו אנשי הקיסר לנאספים שמיילד דברי השבח שיאמרו לבדו הקיסר, ויסוּפּוּ גם בבקשה אישית, שכן זהו כבודו של הקיסר שמבקשים ממנו ויש בידי היכלת לתת.

כששמע רבי ירחם את הדברים התפעל ואמר: 'עתה עלה במחיי הסבר חדש על סבת הכנסת בקשת 'אלקי עולם' בין שבחי ברכת 'יוצר' אין זו בקשה גרידה, אלא זהו חלק משבחיו של מקום שאנו תולים בו את יריבנו ומבקשים ממנו שישפוק את צרכינו" (מוסף שב"ח דברים תש"ו).

באור נוסף אמר הל"חס רב' (שם) על פי דברי הגמרא (ברכות לא ב): "אמרה חנה (אם שמואל) לפני הקדוש ברוך הוא: 'רבנו של עולם, מכל צבאי צבאות שבראת בעולמך קשה בעיניך שמתן לי בן אחד? משל למה הדבר דומה - למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו, בא עני אחד ועמד על הפתח, אמר להם: תנו לי פרוסה אחת! ולא השגיחו עליו; דחק ונכנס אצל המלך. ויצא לו: אזונו המלך, מכל עתה שישעתי קשה בעיניך לתן לי פרוסה אחת?"

על פי דברי הגמרא נוכל להבין: דוקא בעצומה של ברכת 'יוצר אור', בעת שאנו מפרטים את גדלות ה' ובצאותיו ואת הכח הגדול שבאמצעותו הוא מחיה את כל הבריות, זהו הזמן לבקש ממנו רחמים שישפוק גם לנו כדי מחסורנו.

קרוב ה' לכל קראיו

שעת לפני צהרים מקדמת ברכת התפלה המעריב. השמש הקופחת הבריחה את המתפללים הפעטים ששהו בפתח אל תוך השטח המקרה, ובחץ נותרו רק שתי קבוצות קטנות של תורים שנעמדו להצטלם לצד האבנים העתיקות, ונגם מתי מעט מתפללים שבכרו כל אחד מסבתו הוא להתפלל דוקא ברחבה הפתוחה.

על כסא שכוח לצד המחצה ישב הרב ג', מנהל 'תלמוד תורה' מצליח באחת מהערים החדריות, כשהוא מתמוגג בדמעותיו. הוא טמן את ראשו בין דפי ספר התהלים, מקנה כי איש מבין הורי התלמידים לא ישלע למקום ויבחיך במראהו האמלל.

הבקר הגיע כהרגלו לתלמוד תורה, הוא לא תכנן לנסע לכחל המעריב או למקום אחר, אולם דבר מה שקרה בפמעה פתאום גרם לבלו לעלות על גדותיו, והוא חש צרך מדי לפרק את המוקעה במקום הטוב ביותר שבו נתן לעשות זאת - בפתח המעריב.

שנים מספר קדם לכן נקרא הרב ג' על ידי אחד מידידיו לשמש כמנהל חנוכי בתלמוד תורה' שיסד זה עתה בשכונה החדשה. הרב ג', איש חנוך בכל מאודו הסכים מיד להצעתו. אלא שלאחר שנה אחת בלבד החליט הדין מסבותיו שלו למכר את זכויותיו בתלמוד תורה' לכל הפרצה במחיר.

מלכתחלה לא חשב הרב ג' להכנס לענין. לא היה לו כל נסיון בהחזקת מוסדות, ואף הסכים הנדרש היה גדול עשרת מונים מיכולותיו, אך גדולים ומובים שעמם התייעץ שכנגהו כי עתיד המקום מחיב אותו להענות להצעה. הוא גיס הלואות מידידים וקרובים ורכש את התלמוד תורה' בכסף מלא.

לא היתה זו החלטה פזוזה. מדבר היה במקום בעל עתיד מלאו וההשקעה בו היתה אמורה להיות כדאית בטוח של שנים ספורות, אלא שכפאמור הבריות: 'תלומות לחדר ומציאות לחדר', בפעל אכלוס השכונה התעכב, התלמידים היו מעטים והתלמוד תורה' צבר גרעונות חדשיים שהעיקו עליו עד למאד.

קנת היה על הרב ג' להתמודד בעצמו עם החובות שנטל על עצמו, ובנוסף לגיס תרומות והלוואות בעבור הנהול השוטף. כך, מבלי משים נכנס הוא לסחרור גורא של חובות, ומשא חיי הכבד גינת שאת.

בתחלה הוא נסה לגייס כספים בחו"ל, אך ההצליח לא האירה לו פנים. וכך עברו עליו כמה שנים קשות ביותר שבמהלכן התלמוד תורה' עלה על דרך המלך מבחינה רוחנית, אך מבחינה גשמית הוא לא הצליח להתיצב.

למרבה הפלא, למרות הקשיים הרבים חש הרב ג' שיש ה' מלנה אותו בכל עת ובכל שעה. הוא לא יכול היה להסביר כיצד, אך גם בימים הקשים תמיד הצליח לבסוף לצאת מן הסבך, לשלם את משרכות המלמדים ואת הוצאות התחזוקה ולהמשיך הלאה.

הרב ג' מאן להשבר, עד לאותו בקר שבו נקש על דלת ביתו של קרוב משפחתו, יהודי חשוב ובר אורן, שהגיע אליו כדי להחתימו על ערבות להלוואה חדשה שהא עמה עמד לטל.

עודו מתמין בפתח הבית הבחין הרב ג' מזוית ימנו כי על השלחן בפניה נחמים כמה טפסים של ג"מ מס' שבאמצעותם, כפי הנראה, בשש בעל הבית לבוש הלוואה בזמן הקורב.

הוא לא ידע להסביר מדוע, אך המראה שלפניו גרם לו לפרץ רגשות שהלך ונאחז; לפתע צצה בלבו התמיהה שאותה נסה להדחיק שנים רבות כל קף:

"הכיצד זה יתכן שדוקא אותם יהודים שפה קרובים לבנרא יתברך, הם אלו שנגאלים לנוע ולנוד מגמ"ח לגמ"ח ומביתו של גביר זה לביתו של משנהו מבלי שיהיה להם רגע של מנוחה, ואלו בתיהם של הרחוקים מן התורה והמפוזות מלאים בכל טוב?"

בנת אחת התפרצו כל המשקעים שמלאו את לבבו בשנים האחרונות והפכו לאשד גועש של מרירות וקשי. הרב ג' מהר לנסע אל הכחל המעריב ולהתמוגג בכיחו מול האבנים.

שלא כמו בספורים, אף תיר אמריקני לא שלף מכיסו המחאה שכתסה את כל הוצאותיו, אף המענה לא אחר מלהגיע.

בבקר שלמחרת הגיע הרב ג' לבית הכנסת כהרגלו, התישב על מקומו והחל באמירת פסוק דומרה. במקום הסמוך לו ישב יהודי בעל קול ערב לאן, אשר קרא את המזמורים בהטעמה מיחדת, והרב ג' לא יכול היה שלא להעצר מפעם לפעם ולהאזין לו.

כשהחל האיש באמירת 'אשרי הרגיש כי הפסוקים חודרים הישר אל לבו. הוא האזין בשקיקה לאיש הקורא: 'פוחת את ידך ומשביע לכל חי רצון, ושוב צפה המרירות בלבו והוא היה בעגמה: מדוע נאלץ אני להתרוצץ לאסוף קמון כאשר כל אוצרות תבל מצויים בידי הקדוש ברוך הוא, הצדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו.'

אלא שאז המשיך האיש וקרא: 'קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת, והתשובה הברה לו כמו משמים:

הקדוש ברוך הוא ון ומפרנס את כל בריותיו, אך דוקא משום ש: 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, על פן ככל שהאדם קרוב יותר אליו, כך שמה הוא בתפלותו ובבקשתו, ועל פן מתאווה לתתנוניו.

כאותו תינוק שאין לו כלום משלו ונזון מאמו בכל עת שצריך, לעמת אחיו הגדול ממנו שיוצא לתלמוד תורה' כשעליו תיך גדוש באכל, כך האדם, ככל שקרוב הוא לבוראו, כך מקבל הוא את צרכיו בכל יום ויום לתוכי דיו הפשוטות באמצעות התפלה.

לא זכיתי לישיעה פלאית", סיפר לזימי הרב ג', "אף זכיתי במענה ראוי לתמהיתי, ועם המענה הזה המשכתי להתחזק מעמד עוד כמה שנים. בותר שאת וגותר עז, עד שבחסדי שמים הצליח התלמוד תורה' לעלות על דרך המלך."

מפי בעל המעשה, 'מוסף כלכל' בא תשע"ז

שבת עירובים

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ה ניסן תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 6:22 תל-אביב: 6:38 חיפה: 6:29 מוצאי שבת: ירושלים: 7:36 תל-אביב: 7:38 חיפה: 7:38 ר"ת: 8:15

פרשת ויקרא

ענוה

מעלה לאדם שמקטין עצמו ונוהג בענוה עם זולתו!

נלמד מהפסוק: "ויקרא אל משה" (פרק א-א)

וּכְתַב בַּעַל הַטּוֹרִים: א' ד"ויקרא" זעירא, שמושה לא רצה לכתוב אלא "ויקר" כדרך שנאמר בבלעם, כאילו לא נראה לו השם אלא במקרה. ואמר לו הקב"ה לכתוב גם ב"אלף" וכתבה קטנה. והכלי יקר הביא מהילקוט: "אלף" דויקרא זעירא. "אלף" לשון לימוד כמו "ואאלפך חכמה" (איוב לג-לג) ורמז שאין הלימוד מתקיים אלא במי שמקטין עצמו.

כל ענין הקרבנות שמקריבים על גבי המזבח מסמל את מדת הענוה. וזהו בבחינת "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'". שאדם מקריב עצמו ומבטל כל עצמיותו למען רצונו יתברך, וזה יתכן רק כשהוא מבטל עצמו ומשים עצמו כאין וכאפס לעומת גדולתו של הבורא.

והחתם סופר בדרשותיו (דרשות ח"ב - דרשתו לשבת הגדול) מבאר זאת לפי מש"כ הרמב"ן שטעם הקרבנות שיתן האדם אל לבו שהוא היה ראוי להיות נשחט ומופשט מנותח ונשרף כבהמה זו, והקב"ה חס עליו. נמצא לפי"ז שצריך האדם להרגיש שהוא עפר, אפר ודשן כבשר העולה שזהו סמל מדת הענוה, ["אני עפר ואפר"], והוא שאומרים גם בתפלה שניתקנה כנגד תמידיו: "ונפשי כעפר לכל תהיה". ולכן נקרא "תרומת הדשן" וככתוב "והרים את הדשן", משום שכל מי שמשפיל עצמו, הקב"ה מגביהו.

וזה גם נרמז בפסוק "ושמו אצל המזבח" כדברי חז"ל: כל המשפיל עצמו זכות כל הקרבנות בידו שנאמר "זבחי אלוקים רוח נשברה", נמצא שהוא מושם אצל המזבח ושוה למזבח שכל הקרבנות עליו. עם זאת נאמר "ואש המזבח תוקד בו" שבוה נרמז שאף שהוא שפל בעיניו, מכל מקום עליו לקיים "ויגבה לבו בדרכי ה'", שתוקד בקרבו אש להבה של עבודת ה' ולא ישא פנים לאיש בכל מה שנוגע לעבודת ה'. [ונוכל לרמוז זאת בפסוק "והר סיני עשן כולו". שאף שמצד עצמו היה הר סיני סמל הענוה, אבל כשניתנה עליו התורה, היה כולו שלהבת אש קודש ("אשו הגדולה"), ללמדנו, כי במה שנוגע לתורה צריך להיות אש להבה לכבוד הש"ת].

עוד נוכל לרמוז מדת הענוה בפסוק (שמות כ-כ) "מזבח אדמה תעשה לי" והיינו מלבד הקרבנות שקריבים ע"ג המזבח ששם שורה השכינה, ישנה בחינה נוספת של השראת השכינה והוא "מזבח אדמה" תעשה לי, שהאדמה מסמלת את הענוה ככתוב "ונפשי כעפר לכל תהיה".

ענוותן ושפל ברך...

ענוותן היה הגאון רבי שמואל רוזובסקי ז"ל ושפל ברך. למרות היותו ראש ישיבה ידוע ומפורסם בכל העולם, ראה עצמו כ'יהודי פשוט' שתפקידו להרביץ תורה. היה מכבד את כולם ומכניע עצמו לפניהם. מעולם לא ישב באירועים בכותל המזרח. לכל ילד ברחוב היה אומר שלום. נסע באוטובוס כאחד העם. ופעם כשעלה יהודי "בעל-בית" לאוטובוס, ורבי שמואל שהכירו והיה בן גילו, קם בפשטות לכבודו ופינה לו את המקום לשבת... כמובן שהלה סירב.

סיפר הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל, כי התעורר פעם איזה ענין ציבורי שהעוסקים בענין רצו שרבי שמואל יהיה בין הרבנים החותמים. אך הוא סירב, וכשנשאל מדוע אינו רוצה לחתום, השיב בפשטות: "אני מתבייש לחתום בין גדולי הדור. גדולי הדור חתומים, ואני אחתום איתם!!"

ומעשה היה, שכתב אליו ידיד איגרת ובראשה תוארי כבוד חשובים. כתב לו רבי שמואל בזה הלשון: "וגם עכשיו אוכיחנו גלויות מאהבה, מסותרת על אשר כתב אלי תוארים שאינם בי לא מינם ולא מקצתם, והיו פשוט עלבון בשבילי, כי הרי ידעתי את מדך ערכי וכאילו דברי ליצנות הם, והאמת אהובה מכל, ויהי רצון שנזכה לכוין מעשינו ודברינו למטרת האמת".

ראש הישיבה

פחדו של העניו...

באחד הביקורים של כ"ק האדמו"ר מגור, בעל הבית ישראל, אצל הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, בסיום הביקור כשהרבי קם לצאת, יצא רבי אריה ללוותו. האדמו"ר באבחנתו הדקה ובעיניו החודרות הרגיש שתוך כדי הילוך ממלמל רבי אריה לעצמו דבר-מה.

שלח האדמו"ר את שמשו הנבאי רבי חנינא שיף ז"ל לברר אצל רבי אריה מה הוא ממלמל. רבי אריה לא ענה. אך לאחר הפצרות ניאות רבי אריה לספר לו שהוא התפלל להקב"ה שלא יפסיד מזכויותיו לעולם הבא בעבור הכבוד הגדול שזכה לו בעולם זה לארח את האדמו"ר הבית ישראל.

קונטרס שמחת שלמה

עלון "איש לרעהו" פרשת ויקרא הוקדש לעילוי נשמות ר' שלום בן ר' מרדכי מנדל ז"ל

שיום היאהרצייט ראש הודש ניסן

ת . נ . צ . ב . ה .

משפחת ר' מרדכי מנדל - וינה, אוסטריה

משפחת הגב' אסתר בילדר - בני ברק, ישראל

שלא להכשל בגזל ממוון חברו!

נלמד מהפסוק: "אדם כי יקריב מכם" (פרק א-ב)

וכתב רש"י: "אדם" למה נאמר: מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. עכ"ל. ובפסוק להלן נאמר: "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון" (פרק ה-כא). ולמדו מכאן חז"ל: אמר רבי לוי, קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא. ופירש הרשב"ם: גזל הדיוט הקדים בו חטא למעילה דכתיב: "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו".... דמיד בהתחלת הגזל קרי ליה חוטא, משעת כפירה, וגבי הקדש כתיב: "כי תמעול מעל וחטאה בשגגה" דאינו נקרא חוטא עד שנהנה. (בבא בתרא פח:).

על חומרת עון גזל כתב החפץ חיים (בשמירת הלשון ח"ב פרק כח): בעונותינו הרבים, יש אנשים שזהירין בכל עניני דת התורה כדין, ואיסור גזל קל בעיניהם להונות לבני אדם בכל אופני תחבולות ומורגלין בזה מאד, ולא ידעו כי בנפשם הוא ויוצא עי"ז מכלל "רעד" ו"עמיתך", מלבד מה שהוא פסול לעדות עי"ז.

ראיה לכך ממה שאמרו חז"ל (ע"ז כה). "רועי בהמה דקה [שמורגלין לרעות בשדות אחרים] לא מעלין ולא מורידין" והיינו שאם נפלו לתוך הבור אין להעלותו, אף שבשאר איש ישראל יש על זה לאו מיוחד (ויקרא יט-טז) "לא תעמוד על דם רעד", שמחוייב להעלותו וגם לשכור אנשים להעלותו (סנהדרין עג.) אבל בזה, מפני רשעו אין להעלותו.

עוד ראיה לחומרת איסור גזל - מביא הח"ח, ממה שאיתא במדרש (דב"ר ח"ב): "שמא תאמרו לרעתכם נתתי לכם את התורה, לא נתתי לכם את התורה אלא לטובתכם". ולכאורה תמוה: איך נחשוד להקב"ה שהוא מקור הטוב והחסד שיתן לנו התורה לרעתנו.

אלא כך ביאור הענין: יש בתורה כמה פרשיות בענייני הלכות איך להעניש החוטאים, במיתה או במלקות או בממון, שיחשוב האדם שאלו הענינים באים בשביל שהקב"ה כועס על החטא ועל כן הביא עליו העונשים לרעותו, אבל באמת לא כן הוא. שכן הקב"ה מביא עליו העונשים כדי לנקותו כדברי חז"ל (מכות כג.) במחוייב מלקות מפני שעבר על לאו דאורייתא, נאמר (דברים כה,ג) "ונקלה אחיך לעינך" - כיון שנקלה הרי הוא כאחיד. עכ"ד.

על המכשולים הרבים שנגרמים מהזילזול באיסור גזל, התריע הגאון רבי אלכסנדר משה לפידות זצ"ל (בספרו דברי אמת פ"ט) בדברים הבאים: "ועתה אוי לעינים שכך רואות ואוי לאזנים שכך שומעות, ואוי לדור שכך עלתה בימיו לראות מעשים בכל יום, איך הותר העוון החמור הזה של גזילה אצל כמה אנשים, ואין חוששים עליו כלל ונעשה כהיתר גמור, וכמה אונאות יש במשא ומתן ובמדה ובמשקל וכדומה ולהיות "לוה רשע ולא ישלם", אשר דבר זה נעשה בעוונותינו הרבים לדבר הרגיל בארץ, עד אשר הרבה אנשים לוקחים גם אלפים ורבבות, ומפזרים ממון אחרים על הבלי עולם הזה, שיש בזה עוונות וחטאים ופשעים, ועושים הוצאות גדולות יותר מפרנסתם, ועי"ז נעשים בעלי חובות גדולים עד אשר אין ידם משגת לשלם לנושים בהם.

"ובזה גורמים רעה לבני אדם, אשר בזה יהרגו ממש כמה נפשות מישראל אשר אינם מחזירים להם ממונם אשר עמלו עליהם בזיעת אפם, וגם גורמים רעה לעצמם כי יבואו עי"ז לעוני ומחסור. וכל זה גרם להם על אשר לא שמו עינם וליבם על דרכם להתבונן על אחריתם....

"הרי זה גזל"...

סיפר הגר"י בלזר זצ"ל: פעמים היה הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל מעניק "מכתב המלצה" לעניים לצורך פרנסתם. והנה אירע פעם, כי לאחר שצויד אחד שכזה במכתב המלצה, באו אנשים נאמנים אל רבי ישראל וטענו בפניו כי אותו פלוני אינו ראוי לכך, באשר איננו נוהג כשורה ואין דרכיו מתוקנות.

בנוהג שבעולם, הרי שבמקרה כזה, תיכף ומיד יודרו מעניק ההמלצה למצוא תחבולות להשיג את האיש ולהוציא מידו את המכתב. אך רבי ישראל לא חת ולא זע לשמע הדברים, אלא הפטיר נחרצות:

"הלא המכתב נתתי לו במתנה והוא שלו. עתה, אם אשולל ממנו את המכתב, הרי זה גזל גמור!"

ר' איצ'לה

"כלום תקנה יש ליי"?

בעת שעסק הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל בספרו "מאורי אש", היה מרבה להתייעץ ולשוחח עם רבו הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, לפלפל עמו בדבר הלכה, וגמרא ובסברא.

באחד הימים פנה רבי איסר זלמן לרבי שלמה זלמן ואמר לו כי הגאון רבי עובדיה הדאיה זצ"ל השאיר בביתו קונטרסים אחדים מספרו הגדול "שו"ת ישכיל עבדי" כדי שיעיין בו, ובאחד הסימנים עוסק רבי עובדיה בענין החשמל בשבת. "כדאי הדבר" - הציע - "כי תקח אלו הקונטרסים לידך לזמן-מה, בודאי לעזר רב יהיו לך". מיהר רבי שלמה זלמן לביתו של רבי איסר זלמן כדי לשאול את הקונטרסים. הוא שמח עליהם מאד. ואף הוסיף וסר לביתו של רבי עובדיה, לברר עמו כמה דקדוקי הלכות שהעלה בקונטרסי ספרו.

עברו ימים וחודשים. הגיע ערב ראש השנה. רבי שלמה זלמן יושב ועוסק בתורה בישיבת "עץ חיים" המעטירה. לפתע נקרא אל הדלת שם ניצבה בביתה הרבנית, אשתו של רבי איסר זלמן, ואמרה לו כי בעלה קורא לו בדחיפות. מיד אץ-רץ לבית רבי איסר זלמן.

כשעמד לפני רבי איסר זלמן נחרד למראה פניו הנפולים והמבוהלים. "מה אירע" - שאלו. ורבי איסר זלמן השיב: "רבי עובדיה הדאיה נתן לי את הקונטרסים על מנת שאעיין בהם ואחזירם אליו. האם היה לי היתר להעבירם אליך בלא רשות?... הרי יש כאן איסור של "שואל שלא מדעת" - גזלן הוא". והלא מעשה גזל הוא אחד מכ"ד דברים המעכבים את התשובה... כלום תקנה יש ליי"?

זעק רבי איסר זלמן מנהמת לבו הטהור. הבטיח לו רבי שלמן זלמן כי הולך הוא מיד לביתו של רבי עובדיה להודיע לו על הדבר ולבקש מחילתו. נרגע רבי איסר זלמן והודה להגרש"ז בכל לב וברכו ברכה משולשת.

המאור הגדול

כסף כשר לא ניזוק...

סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א כי שמע מבני משפחתו של כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל, שבביתו היו כלי כסף רבים ויקרים שקיבל בירושה. וכאשר פרצה מלחמת העולם, הטמין אותם באדמה, מאימת הצורך.

והנה בתום המלחמה, הגיע הרבי אל המקום שבו הטמין את כלי הכסף ולא מצא אותם. תמה האדמו"ר תמיהה גדולה: "היאך יתכן שכסף שהגיע אלי ביושר וללא חשש איסור גזל, נעלם ונאבד ממני ואיני יכול למוצאו?"

ובאמת אחרי שחלפו עשרות שנים, חזרו כלי הכסף לרשותו באורח פלא ולא חסר דבר מהם.

זהירות מאבק גזל

נזהר היה החפץ חיים שלא להנות מאיש, מחשש שמא נתנים לו שלא בלב שלם, אלא רק בגלל שלא נעים לסרב לו, והרי זה אבק-גזל

וסיפר הח"ח: פעם הזמין אותי הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל לסעוד עמו וסירבתי אף לו. הבנתי שלא יסכים בשום אופן לקבל ממני תשלום, לפיכך התחמקתי מהזמנתו כי לא רציתי לעבור על גדרו"....

הח"ח חייו ופעלו

הנכשל בגזל ח”ו, עליו להשיב את הגזילה !

נלמד מהפסוק: ”והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזילה אשר גזל” (פרק ה-כג)

וּכְתַב הַרְמַבֵּם (פ”א מגזילה א-ב): כל הגוזל את חברו שוה פרוטה, עובר בלא תעשה שנאמר ”לא תגזול”. ואין לוקים על לאו זה שהרי הכתוב ניתקו לעשה שאם גזל חייב להחזיר שנאמר והשיב את הגזילה אשר גזל זו מצות עשה...

סח הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן שליט”א: על כל העבירות יוצאים מהגיהנם, בסופו של דבר, אפילו פושע, רק שנים עשר חודש נשאר שם. אבל גזלן לא יוצא מהגיהנם לעולם. אפילו גזל פרוטה אחת לא יצא מהגיהנם לעולם עד שישלב את הפרוטה, ולשם כך יורד בגילגול, כמבואר בספר **אבן שלמה להגר”א זצ”ל:** ”הגזל מחברו ולא החזיר לנגזל עד כלות ימיו מוכרח לבוא בגילגול”

ונשאל הגר”י זילברשטיין שליט”א (הובא בישא ברכה) בענין מעשה שהבחינו גבאי בית הכנסת שהתרומות בקופות הצדקה המוצבות שם ירדו פלאים, הציבו מארב ונתפס הגנב על חם גונב מקופות הצדקה. תבעו הגבאים ממנו שיחזיר את כל הכספים שחסרו בקופות מזה כמה חודשים, אך הלה טען שזו לו הפעם הראשונה ולא הוא ששלח יד בקופות. איימו עליו שאם לא ישלם הכל ימסרוהו למשטרה.

ואולם אז הגיעה אשתו של הגנב והביעה מחאה: מה היא אשמה שבעלה גנב, ומה אשמים ילדיו שישבלו מהבושה והכלימה. סוף דבר הוסכם לבוא לדין תורה בפני הגר”י זילברשטיין.

החליט הגר”י להביא את השאלה בפני הגר”ש אלישיב זצ”ל שפסק שעל האיש לשלם את כל הכספים שחסרו בתקופה האחרונה, ומותר לאיים עליו שאם לא ישלם יסגירוהו למשטרה!

והביא הגר”ש ראייה לפסקו, ממה שסיפרו חז”ל בגמרא (נדריים גג:) על רבי טרפון שעבר במטע תאנים שנשארו שם הפקר ולקחם, ראהו בעל המטע, עטפו בשק וביקש להשליכו לנהר. ומששמע שמדובר ברבי טרפון, הניחו מיד וברח.

ושאלה הגמרא: מדוע ביקש להענישו והרי היו אלו תאני הפקר? ותירצה, משום שגנבו ממנו תאנים כל השנה, ועכשיו כשמצאו אוכל סבר שהוא הגנב. ופירש **המהרש”א** שאכן לא ביקש להורגו אלא רק להפחידו כדי שישלם דמי כל הגניבות. נמצאנו למדים שהנמצא גנב, חשוד למפרע שהוא שגנב עד עתה, ואפשר לאיים עליו כדי שישלם הכל!

ירידה לצורך עליה...

פעם נסע הגאון רבי יצחק זאב ידלר זצ”ל (ומח”ס תפארת ציון על המוד”ר) בשנות צעירותו, בעגלת סוסים מלאה אנשים, והנה לפתע נעצרה העגלה והסוסים לא רצו לזוז, על אף שוטו הכבד של העגלון שירד עליהם מפעם לפעם. גם הקלת המשא והורדת כמה אנשים מהעגלה ללא הועיל. הסוסים לא רצו לזוז.

ירד רבי יצחק זאב לברר מה קרה, על מה ולמה לא רוצים הסוסים לזוז. והנה לתדהמתו הוא רואה לפניו איש אחד שהכירו, אך זה כבר כמה שנים שאיננו בעולם הזה, עומד ומחזיק ברסן הסוסים ואינו נותן להם ללכת הלאה. ניגש איפוא רבי יצחק זאב אל האיש ושאל אותו: ”מה לך פה ומי לך פה? מדוע אתה מחזיק בסוסים?”

ענה לו האיש: ”כזכור לך בוודאי שלויתי ממוך פעם סכום כסף ולא פרעתי לך, ועתה אין לי מנוחה מזה, ולכן באתי לבקשך שתמחול לי”.

אמר לו רבי יצחק זאב: ”הרי כבר זה הרבה זמן שכבר מחלתי לך את החוב, וא”כ מה לך פה? אך האיש המשיך וטען, כי בפנקס שרושם בו רבי יצחק זאב את החובות עדיין רשום החוב ולא מחוק...

הבטיח לו רבי יצחק זאב למחוק את החוב. או-אז נעלם האיש, והסוסים המשיכו בדרכם לתמוהו כל נוסעי העגלה.

טוב ירושלים - יא

תוכחה ומחאה

להוכיח ולמחות [בדרכי נועם] על כל חטא ועול שרואה אצל הזולת כדי להסיר ממנו מכשול !

נלמד מהפסוק: ”חטאת הקהל הוא - אשר נשא יחטא” (פרק ד-כא,כב)

וּכְתַב בַּעַל הַטּוֹרוֹת: חטאת הקהל הוא וסמיך ליה אשר נשא יחטא, לומר כל שבידו למחות ואינו מוחה מעלה עליו הכתוב כאילו הוא חטא. עכ”ל. וכמו שאמרו חז”ל (שבת נד:): כל מי שאפשר לו למחות באנשי ביתו ולא מיחה, נתפס על אנשי ביתו [נכשל בעוונם], באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם. וכן מבואר בגמרא (סנדין כח) מי שיש בידו למחות בחברו ואינו מוחה נכשל בעוון חברו.

אופיה של מחאה אמיתית היא זו שיוצאת מפנימיותו של האדם! מחאה היא הבעת כאב אישי ואכפתיות על עוול שנעשה. אף כי גם ”תוכחה” ראוי לה שתצא מהלב כדי שתכנס אל הלב, אך בכל מקרה מצווה אדם ב”הוכח תוכיח”... לא כן המחאה. איזה תועלת יש לה, אם המוחה אינו מרגיש בעצמו את העוול עליו הוא מוחה. גם לא קשה לאדם שכנגדו לחוש, כי מחאתו היא מן השפה ולחוץ.

כתב האורחות צדיקים: מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, ואינו נותן לב על מעשי החטאים, זה דבר קרוב לחניפות, כי הם, החוטאים, חושבים, כיון שאין מוחים בידני ואין מקנטרים אותנו, סימן שכל מעשינו טובים... ונצטוונו לבער הרע מקרבנו שנאמר ”ובערת הרע מקרבך”.

וסיפר הגר”י זילברשטיין שליט”א: מעשה באחד שהיה זקוק לס”ד בענין חיוני, ופנה לת”ח שיורהו כיצד זוכים לכך, יעץ לו החכם להשפיע על אחרים שלא ישוחחו בתפלה וקריאת התורה, והביא לו מהנאמר בירושלמי (תענית פ”ג ה”ו) ”אוקיר אסייך עד שלא תצטרך ליה” והא דרך משל: כבד את הרופא טרם תצטרך לו כדי שבעת הצורך יבוא לעזרתך.

כך יש לכבד את השי”ת, רופא כל בשר, בטרם תבוא הצרה, ומכיון שענין השיחה בבית הכנסת כ”כ חמור, על כן המונע מחברו שלא לשוחח, שכרו גדול מאוד ויש בזה משום קידוש ה’, ואז גם הוא זוכה מהשי”ת למדה טובה מרובה.

מחאה כהלכתה...

סח הגר”י זילברשטיין שליט”א: בקהילת בני ספרד מקפידים מאוד שלא לדבר בעת התפלה. והנה אירע בקהילתו של הגה”צ רבי ציון הלוי זצ”ל (רבה של פנמה) שהחלו לדבר בתפלה ובקריאת התורה וכל גערותיו של המרא דאתרא נפלו על אזנים ערלות. הקהל המשיך לדבר.

ויהי בשבת אחת, בעת הקריאה בתורה לאחר עליית ”שלישי”, דפק הרב הלוי על הבימה והכריז: ”אנחנו מסיימים בכך את קריאת התורה ומחזירים את הספר להיכלו. הדיבורים בבית הכנסת הם בזיון לספר התורה, ובצורה כזו אי אפשר להמשיך לקרוא בתורה!”

הקהל היה בהלם, אבל הרב הלוי לא נרתע, והחזיר את הספר תורה להיכל, לא לפני שלחש למקורביו שבתפלת מנחה ישלימו את הקריאה, ולמרות שיהיו כאלו שלא ישמעו כבר את הקריאה, עשה זאת כדי ללמד את הציבור לקח. מיותר לציין כי החל מהשבת ההיא כבר לא שמעו הגה אחד בשעת התפלה בבית הכנסת בפנמה.

הוסיף הרב זילברשטיין: ”כשסיפרתי את המעשה למו”ח הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ”ל, נהנה מאוד ממעשהו של הרב ציון הלוי. כששאלתי את הגר”ש היכן כתוב בתורה שמותר לעשות כך, ולהפסיק את קריאת התורה באמצעה? השיב לי הגר”ש ואמר: ”היכן כתוב שמותר לשבור את הלוחות, כפי שעשה משה רבינו...?”

חוברת קול ברמה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

נפש תחת נפש

ברורה לרצחו נפש. הוא רואה כבר את המוות לנגד עיניו, והנה ברגע האחרון אשר כפסע בינו לבין המוות ממש, קופץ ערבי אחר - בעל אחד האטלזים, שהיה ממוקם בצד ימין של הרחבה - ורץ לעבר הערבי בעל החרב השלופה ותופס אותו בידיו וצועק עליו ואומר לו: אם תיגע ביהודי הזה דמך בראשך ואני לא אשאיר אותך בחיים אפילו רגע אחד!

הערבי בעל החרב השלופה נבהל ממנו ונסוג לאחור. בעל האטלז לוקח במהירות את ר' א. סלודוכין ומכניס אותו לתוך האטלז שלו. מגיף מייד את תריס החנות ובכך מצילו ממות בטוח.

* * *

"אתה הצלת את חיי - עכשיו יש לי האפשרות לגמול לך על כך; לכן הצלתי עכשיו את חייך" אומר לו הערבי בעל האטלז.

ר' א. סלודוכין לא מכיר כלל את בעל האטלז, ולא זוכר ולא יודע כלל על שום מעשה אשר הוא כביכול הציל את חיו של הערבי הזה והוא עומד משתומם על דבריו.

אולם גופא דעובדא היתה כך:

בשעת מלחמת העולם הראשונה גויס ר' א. סלודוכין לחייל ע"י התורכים, ושירת בצבא התורכים בסביבות עקבה (=אילת כיום) שעל שפת ים סוף, בכל מיני קרבות. והנה באחת הפעמים, בעת שהתנהלו קרבות בין התורכים והאנגלים בסביבה ההיא, ראה ר' א. סלודוכין איך אחד החיילים נפצע מכדור של האנגלים. ללא שהיות מיותרות לקח ר' א. סלודוכין את החייל הפצוע והרכיבו על כתפו ורץ עמו כמה ק"מ עד שהגיע לתחנת עזרה ראשונה, שם הכניס את החייל הפצוע ומסרו לאנשי ההצלה.

הוא חזר על עקבותיו לעבר עמדתו, לא שאל ולא ידע מי הוא החייל הזה, ומה הוא, ולא התעניין יותר במצבו.

ועתה אמר לו הערבי בעל האטלז:

אתה זוכר כי אתה הרכבת על כתפך חייל פצוע בעת קרב בסביבות עקבה בין מחנות היריבים התורכים והאנגלים, והעברת אותו לאחת מתחנות ההצלה? דע לך כי אני הוא החייל הפצוע והודות לך ניצלתי ממוות, כי טיפלו בי והבראתי - ועתה יש לי את ההזדמנות לגמול לך על כך שהצלת את חיי ואני מציל עכשיו את חייך מידי הערבי אשר זמם לרצוח אותך נפש. ואני אדאג להוציאך ממקום הסכנה למקום מבטחים ולהביאך אל ביתך לשלום - וכן עשה.

את הסיפור הבא מספר בעינינו, הגאון רבי זבולון זק"ש. מדוע 'בעינינו' ולא 'באוזנינו'!! משום שהגאון זצ"ל שבק חיים לפני מעל עשור שנים. אך הוא הותיר את הסיפור כתוב בכתב ידו הרהוט והמסודר.

זכינו להכיר את הדמות ה'שערי-חסד'ניקית המרוממת הזו, את ראש ישיבת 'בית זבול', אך לא עלה בדעתנו שהוא אוצר בקרבו סיפור שכזה, על מנת שנשמע זאת מפיו - לפיכך נסתפק ב"מפי כתבו". את ההתרחשות שמע מבעל-המעשה ר' א. סלודוכין ז"ל, והוא העלה את הדברים על הכתב בשנת תשי"ד. על מנת לשמר את אותנטיות הרשימה ככל הניתן, אנו מגישים אותה כמות שהיא - מלבד קיצורים ותיקונים הכרחיים.

* * *

אותו יום שישי, י"ח מנחם אב תרפ"ט, היה "יום קשה לישראל". בו ביום פרצו מאורעות הדמים והפרעות של הערבים נגד היהודים בארץ, החל בפוגרום הגדול בעיר הקודש 'חברון' ועליית הכורת על הישוב הוותיק שנוסד ע"י עליית חסידי חב"ד ותלמידי הגר"א זי"ע, ואשר נהרגו באכזריות ובמיתות משונות כשבעים יהודים ובהם כעשרים וחמישה תלמידי ישיבת "כנסת ישראל" - סלבודקא. ובו ביום היו פוגרומים ע"י הערבים נגד היהודים בירושלים עיה"ק, ביפו ובמוצא ועוד מקומות ישוב.

בבקרו של יום ששי זה משכים קום ר' א. סלודוכין - נגר במקצועו - והולך להתפלל 'ותיקין' כמנהגו. לאחר שגומר להתפלל וסעד סעודת שחרית לוקח לו את מזוודתו עם כלי עבודתו וצועד מביתו אשר בצפון ירושלים, אל עבר העיר העתיקה - למקום עבודתו ליד ישיבת "פורת יוסף".

רק מספיק להגיע לשם בשעות הבוקר המוקדמות, והנה שם עמו פועל ערבי שעובד אתו שמיד אומר לו: האם ירדת מדעתך והשתגעתי, שהגעת היום לעבוד, והלא ישנה מתיחות גדולה אצל הערבים ובכל רגע עלולים לפרוץ פרעות ביהודים, ואתה סיכנת את עצמך בלכתך ברחובות העיר העתיקה, אסוף את כלי העבודה וחזור תיכף ומיד לביתך במהירות הכי אפשרית בטרם תאחר ובטרם יתחילו ויפרצו הפרעות והצל את חייך.

ר' סלודוכין עושה כמצוות חברו הפועל הערבי, וחוזר מיד על עקבותיו מהר ככל האפשר. והנה בדרכו חזרה, לאחר שמגיע לסוף רחוב השוק ("הבטרק"), והוא צועד כבר בקטע שבין מלון אמדורסקי לעבר שער יפו ("כיכר עומר אבן אל ח'טאב") והנה הוא רואה ממולו רץ כנגדו ערבי עם חרב שלופה בידו בכוונה

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 198 | שנה ד' | פרשת ויקרא | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

קרבנות לעתיד לבא

דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה. (ויקרא ד, ב)

כשדנתי קמיה מו"ר מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א תפס כדבר מוחלט שהחוטא בזה"ז חייב קרבן חטאת לכשיבנה ביהמ"ק וכמו שמוכח בעובדא דרבי ישמעאל (שבת יא, ב) ואילו אמירת פרשת חטאת שאמרינן (שלהי מנחות) שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב חטאת ה"ז מועיל רק כל זמן שלא נבנה הבית שמגין עליו מן היסורים, אבל אינו בא במקום קיום הקרבת קרבן חטאת, וכע"ז כתב הח"ח בליקוטי הלכות בסוף מנחות ע"ש.

והביא מרן שליט"א מסידור בעל הפרדס שפירש את נוסח התפילה בתפילת מוסף ואת מוסף יום השבת "הזה" נעשה ונקריב לפניך.

ויל"ד מה הכוונה את יום השבת "הזה" והרי בשבת הזה אין מקריבין קרבנות אלא מתפללין תפילת מוסף במקום הקרבנות? ופירש שכשיבנה ביהמ"ק יקריבו את כל הקרבנות מוסף שהפסידו בכל שנות החורבן, וזהו שאומרים שאת קרבן מוסף יום השבת הזה נקרב לפניך ועד"ז

ה"ה בכל קרבנות שהחוטא בזה"ז מתחייב בקרבנות וצריך להקריבם בפועל במקדש, אלא שבעו"ה א"א להקריב בזה"ז לכן צריך לכתוב על פנקסו ולכשיבנה המקדש יהיה חייב להקריב.

ולפי"ז מש"כ הרמ"א (א"ח סי' שכ"ו סל"ד) שיתן כסף לצדקה כפי שעולה קרבן חטאת אין הכוונה שזה עולה ומכפר לגמרי כמו קרבן, אלא הוא רק נתינת צדקה לכפר קצת ולהגין מן היסורים אבל אה"נ עיקר חיוב הקרבן נשאר עליו ולכשיבנה ביהמ"ק יהיה צריך להקריב עכ"ד רבנו. (מנחת בנימין עמ' א' טז, וע"ע מה שהבאנו בגליונת פ' ויקרא תשע"ד תשע"ה)

בגדר איסור מעילה

נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם. (ויקרא ה, טו)

קידושין דף ב' ע"ב דאסר לה אכ"ע כהקדש. הנה הסתפקו באיסור ליהנות ממה ששייך להקדש אם זה מחמת דשייך להקדש והוי גזל, או שזה סתם איסור?

והנה אם זה רק איסור כגזלה מה שייך דאסר כהקדש וכמו דלא שייך לומר דאסר בדבר ששייך לאיזה אדם, דהא אינו איסור הנאה מהדבר אלא ממונו של האיש, ואף דכאן יש לדחוק דמ"מ בלשון בנ"א זה מובן דאסור בהנאה אע"ג דיסוד האיסור הוא מחמת ממון של הקדש.

מ"מ יש לעיין בהא דאמרינן בכתובות דף ל"ד א' כי קדש היא לכם מה קודש אסור באכילה אף מעשה שבת אסור באכילה, ואם אין האיסור אלא מחמת ממון הקדש, מה שייך לומר דהקדש אסור כיון דאין האיסור מחמת דין קדושה שבו, אלא מחמת דאסור לגזול ממון של גבוה כמו דאסור לגזול ממון ההדיוט ועי' מש"כ באילה"ש כתובות שם. (אילת השחר שם)

למה מומר שהפריש קרבן מקרי דחוי

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. (ויקרא א, ב)

בגמ' (חולין ה, א) זרשו מכם להוציא את המומה ועי' בסנהדרין (מז) דאם הפריש קרבן כשהוא מומר אעפ"י שעשה תשובה נעשה הקרבן דחוי. וצ"ע דעי' בתו' זבחים (דף י"ב ד"ה הגה"ה) וכן בתורי"ד (קידושין ז) האומר רגלה של זו עולה תמכר לחיבי עולה.

והק' איך יכולים להקריבה לעולה הא נדחית הרגל מהקרבה? ותירצו דכיון דבידו להקדישה כולה לא מקרי דחוי. וצ"ע א"כ גם המומר בידו לעשות תשובה ולמה מקרי דחוי?

ותי' רבנו באילת השחר קדושין (ז ד"ה רגלה) דכל הדין דבידו כשחסר קדושה אמרינן כיון דבידו להקדישה ולהשלים קדושתה ליכא לחסרון של דיחוי, אבל במומר אינו מפני שחסר בקדושת הקרבן אלא דזה פסלות, ו"בידו" לא מהני לסלק פסולים שיש בו ולא בטל הפסול מפני שבידו להוריד הפסול.

חצי שיעור בקרבן

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. (ויקרא א, ב)

זבחים קט. רבי יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר בהם כזית בשר או חלב זורק את הדם, חצי זית בשר חצי זית חלב אינו זורק את הדם. והעיר מרן הגרי"ד זצ"ל [בן מרן הגרי"ז], למה הוצרך רבי יהושע להשמיענו שאין מצטרפין, והרי אין כאן לא אכילת כזית ולא הקטרת כזית?

והעלה מכך כי אף אם דין אכילה והקטרה חל גם בפחות מכזית [כמבואר בבית הלוי ח"א (סימן ב) לענין אכילה שענינה לכלות הבשר, ואין בה שיעור מעשה אכילה עיי"ש] מ"מ הכלל ש"אם

אין בשר אין דם" הוא בכזית דוקא, כי הוא דין בקרבן שיהא לו בשר ודם, והיינו שיש תנאי בזריקה שתהא לצורך כזית בשר, ואינו דין בזריקה שתתיר איסור. ובזה היה הוה אמינא שיתיר חצי כזית לאכילה וחצי להקטרה, והשמיענו שצריך שיתיר כזית שלם לאכילה או לזריקה. [וכן נקט גם בקהילות יעקב [פסחים ג], עכ"ד הגרי"ד.]

והנה ההיתר שעושה זריקת הדם הוא על איסור אכילת קדשים או הקטרתם קודם זריקת הדם. וח"א תמה הרי גם לחצי שיעור צריך היתר של זריקת הדם ולמה לא יזרק על פחות מכזית? אולם מו"ר הגראי"ל שליט"א אומר לי ש"הדבר פשוט שאין קרבן לפחות מכזית".

ויל"ע אם כוונתו שאף אם זריקת הדם תלויה בפעולתה להתיר הבשר, היינו רק כשמתירה כזית שנחשב קרבן, אך בפחות מכך אף שיש בשר איזה שהוא איסור, לא חל דין הזריקה על הבשר [ואף אם הותר האיסור אינה נחשבת זריקה על קרבן] [או שמא רצה לומר כ"ל, שאינו דין בזריקה שתתיר איסור, אלא דין בקרבן שצריך שיהא בו בשר ודם, והוא רק תנאי בזריקה שתהא לצורך בשר]. [וראה רש"י במנחות ט, א ד"ה כחצי זריקת דם אינה אלא להתיר, וכיון דאבדו זריקה למה וצ"ע]. [רשימות הרה"ג ר' חיים ש. שליט"א]

לעילוי נשמת הרה"ג ר' אהרן נחום בן הרה"ג ר' חיים חייקל זאב מילצקי זללה"ה נלב"ע כ"ה ניסן תש"ע

איתא במדרש (ויקרא ז, ג) 'אמר רבי אסי מפני מה מתחילין לתנוקות בתורת כהנים ואין מתחילין בבראשית, אלא שהתנוקות טהורין והקרבות טהורין יבואו טהורין ויתעסקו בטהורים'. הנה להביא מדברי רבנו לילדי ישראל ולחינוכם והוראות בחינוך למלמדים ולמנהלים, נצרך חיבור גדול עד מאוד, ובפרט שרבנו משקיע זמן זמנים טובא לעניני חינוך, ונותן זמן מזומן לבחון ישראל יודעים ולומדים תורה הקדושה [וראה עוד מה שהבאנו בגיליון פר' תרומה] ונביא כאן כמה ענינים קצרים. ועוד חזון למועד בל"ג להרחיב עוד.

שו"ת שנשאל רבנו בת"ת "דרך-אמת" קרית-ספר כ"ב כסלו תשס"ג

דבר יהי' ניכר שיש יראת שמים, וזה החלק הגדול, ובודאי שא"א להתמקד רק ביראת שמים שהרי צריך גם ללמוד הגמ' והרש"י והתוס', חומש ורש"י ושאר הלימודים. עכ"פ דבר זה צריך להיות מודגש, ובפרט בדור שלנו שהוא כ"כ עני צריך כ"כ רחמים שחלילה לא נושפע מהרחוב, שהרי הרחוב כ"כ מפחיד וצריך כוחות לעמוד נגדו.

ח' איך מחדירים יראת שמים?

ת. ידוע מה שאמר הגר"א למגיד מדובנא כששאל אותו איך משפיעים על אחרים.

ומשל לו הגאון משל לא' שמזג כוס כל זמן שהכוס לא נתמלא לא נשפך לכלים הסמוכים, אבל כשנתמלא הכוס נשפך גם לכלים אחרים. והנמשל הוא שדבר ראשון צריך למלאות את עצמו ואח"כ יכול להשפיע גם לאחרים, וזה העיקר, שכאשר יש למלמד הרבה יר"ש נשפך גם לתלמידים אבל אם המלמד הוא בקושי.....

ט' איזה ספר מוסר ראוי ללמוד עם הילדים?

ת. כמה שיותר פשוט, ואורחות צדיקים זה ספר מתאים, ולא ללמוד דברים שהם לא שייכים לזה, וכי אפשר לדבר עם ילד על מדרגות גבוהות, צריך לדבר דברים פשוטים, חנוך לנער ע"פ דרכו.

י' עד כמה יש להשקיע בחזרה של משניות בע"פ ע"ח לימודים אחרים.

ת. עצם החזרה זה דבר טוב, והאמת שאם אדם רוצה יש זמן להכל, רק צריך לנצל את הזמן שאם ירצה ישאר לו זמן לדעת ולחזור, מ"מ צריך גם להתקדם בלימוד, שאם לא זה כמו שא' יגיד שבה שלומד משנה א' בלבד במשך כל החיים הוא ג"כ יקיים מצות תלמוד תורה, אה"נ שיקיים המצוה אבל 'עם הארץ' הוא ישרא.

בתנא דבי אליהו (זוטא סוף פ"ב) כתוב שאחד שאומר כסדר ואחות לוטן תמנע מקיים מצות לימוד התורה, ואם יעמוד כל היום ויאמר ואחות לוטן תמנע מה ישאר ממנו? עם הארץ שידוע ואחות לוטן תמנע.

[כמדומה שאו' בשם הגר"א שאמר שבשביל לקיים מצות יגיעת התורה הי' לומד כל היום המשנה הראשונה בברכות אבל יש גם מצוה של ידיעת התורה].

כתוב בהגר"א (עליות אליהו הערה טז) שתורה שבכתב צריך לדעת ממש כלשונה כל מילה וכל אות, אבל תורה שבע"פ מספיק לדעת את התוכן את ההו"א את המסקנה, אבל את הלשון התנא אין צריך לדעת, אע"פ שיש להקשות על דבריו שהרי כתוב חייב אדם לומר "בלשון רבו", אבל כך כתוב בהגר"א שתורה שבע"פ העיקר הידיעה הוא תוכן הדבר ולא הלשון ממש.

ולענין עצם החזרה זה טוב מאד, והלואי שיזכרו אח"כ, אני שאלתי כמה אנשים שלמדו משניות בצעירותם אם הם זוכרים אח"כ כשעברו 20-30 שנה, והם לא זוכרים, אמנם משהו נשאר וגם בגמ' כך אך בגמ' צריך לחזור עם הבנה שאם יחזור בלי הבנה ואינו יודע מה הוא אומר זה כלום, שבגמ' העיקר הוא התוכן, קושיא שהגמ' מקשה ותירוץ שמתרצת הגמ', הרי אין קושית הגמ' סתם, זה הרי בא לחדד השכל, יש קושיא שהמקשה הוא ע"ה ולכך מקשה אבל כאן זה "קושיא" של הגמ', ולא סתם קושיא.

י' למעשה האם אפשר לעשות חזרות ע"ח הלימוד, ואיך יש לחזור על המשניות.

ת. אפשר לעשות מעט ע"ח הלימוד ולא הרבה. ובמשניות עדיף שיגידו את התוכן וכמו בגמ' כך גם במשניות ואם א' יאמר רק את המילים ולא יבין כלום זה לא שווה כלום.

וסיים רבנו: ב"ה אני רואה שאתם מצליחים ומגיעים לתלמידים וד' יעזור הלאה שיגיעו עוד תלמידים, ומהחידר הזה יצאו ת"ח גדולים וצדיקים, אנחנו צריכים את זה מאד, שהרי כמה יהודים חרדים נשאר, מעט שבמעט, כל כלל ישראל לדאבונינו ... או' שיש 6-7 מליון יהודים, היכן הם? בחו"ל, באמריקה, באנגלי, בצרפת וכל מדינות אירופה רוב רובם רח"ל מתחנתים עם גוים, נורא, והמעט הזה שלא מתחנתים עם גוים, ג"כ, הרי אתם יודעים מה אתם, ומאלה נשאר יחידים יחידים ממש והם צריכים להקים את כלל ישראל, הם הרי כבר נפלו, צריך לראות שהשארית הפליטה הזה יהי' כולו טוב.

א] ילד שהתעוררה לו קושיא בשעת השיעור ואם יענו לו יפריע הדבר להמשך הריכוז לכל ילדי הכתה, ואם לא יענו לו יאבד הילד את הריכוז לכל מהלך השיעור מה לעשות?

ת. תאמרו לילד שישאל אחרי השיעור באופן אישי, שאל"כ אין לדבר סוף.

ב] ילד עם כשרונות חלשים ולקחו המלמד, וקידם אותו באופן אישי בדרכים שונות, למשל שבחן אותו קטעים קטעים והדבר גרם רפיון לילדים בכתה [למה כביכול יש לילד זה פרוטקציה אצל המלמד] ולכן אם נוציא את הילד כל הכתה תתחזק, איך צריך להתנהג עם ילד כזה?

ת. לילד כזה יש צורך לאביו לשכור לו מלמד שיקדם אותו בלימוד באופן פרטי, ואם אין לו את האמצעים לזה אולי צריך לעזור לו, אבל הילד אינו יכול לעכב את התקדמות כל הכתה.

ויש צורך בזה למלמד עם כשרון מיוחד ללימוד עם ילד כזה [לאחרונה יש בב"ב את ארגון "אחי" וגם כאן שמעתי שיש דבר כזה, והם מחפשים מלמדים מיוחדים שיוכלו להתמסר לילדים חלשים אלו, ע"י שלומדים עמם ביחידות או בקבוצות קטנות של 6-8 תלמידים], בכל הדורות היו בעלי כשרונות קשים, ולא רק היום, ורק מה שהם התאמצו, ולמעשה אם אחד רוצה באמת ללמוד הוא יצליח.

מסופר על רבנו החתם סופר שהגיע אליו בחור עם "ראש סתום" ולא ידע כלום והתמסר אליו, וביקש לתלמידים שכ"א ילמד אתו קצת, ובסופו של דבר הוא נהי' גאון גדול, אבל בשביל להיות ת"ח צריך רצון חזק, ובלי רצון חזק לא יצא ממנו כלום ורק ע"י שיתייגע ויעמול.

ג] באיזה רמה צריך לכוון את השיעור, לפי רמת הילדים החלשים וממילא הטובים יתרופפו, או לפי הילדים הטובים וממילא החלשים לא יצליחו?

ת. רמת הלימוד צריכה להיות ברמה בינונית.

והאמת הוא שלילד כשרוני צריך להוסיף לו לימוד נוסף באופן פרטי, וכמו שהילד החלש צריך ללמוד עם מלמד לבד כך גם הילד בעל הכשרונות הגדולים צריך מלמד שיקדם אותו ועי"ז בזמן קצר יוכל להיות ת"ח, ובלי זה הילד מתנתק.

מסופר על האור שמח שבהיותו ילד בגיל 9 כבר הי' גאון, וכי יכל ללמוד באותה רמה עם הילדים בני גילו?

אבל זה מקרה נדיר של ילד בעל כשרון מיוחד, "עילוי", וילד כזה צריך מלמד שילמד עמו בנפרד, שהרי אינו יכול להתקדם באותו הקצב של כל הכתה, אבל כאמור זהו מקרה נדיר.

ד] עד כמה צריך להוריד את הרמה עם הקבוצה של הילדים החלשים שהרי כל קבוצת ילדים אפשר לדרג שיש ביניהם שהם בינוני ולמעלה, ויש ביניהם שהם בינוני ולמטה?

ת. הלימוד צריך להיות בדרך הממוצע, אמנם לחלשים צריך לעזור, וכמו"כ לטובים במיוחד צריך לעזור, אך עפ"ר רוב הכתה הם בינוניים, שהרי לא שייך שיהי' כתה של 20-30 תלמידים וכולם יהיו ברמה שווה, חייב להיות שיש שינויים ברמה.

ה] לקראת סוף השבוע הילדים הטובים כבר יודעים היטב את החומר הנלמד, אך הילדים החלשים עדיין אינם יודעים כ"כ, עד כמה יש להתעכב עם החלשים ולא להתקדם בלימוד חומר חדש (השאלה היא גם על כמות הלימוד וגם באיכות עד כמה להשקיע בהסברה)

ת. לרוב הילדים לא מספיק הסבר של פ"א רק צריך להסביר כמה פעמים, ואם יש ילד שגז' לא מספיק לו מה אפשר לעשות?

לרוב הילדים צריך כמה פעמים הסבר, ולילד שהוא חזק מאד, צריך להוסיף לו בלימוד באופן פרטי, אם האבא ת"ח שהאבא יקדם אותו, ואם לו שיקח מלמד שיקדמו.

ו] האם אפשר להוסיף לילדים הכשרוניים לימוד מיוחד?

ת. יש ילדים שאפשר ויש ילדים שלימוד נוסף יפריע להם והכל לפי הענין. אני בטוח שילד כזה כמו האור שמח לא יכל ללמוד אצל רבה, הרי בגיל 9 כבר הי' גאון ויכל להיות רב"ה של הרב"ה.

ז]. מהו הדגש העיקרי שצריך להשקיע בתלמידים?

ת. כל מלמד צריך להשקיע כפי מה שהוא רואה, והדבר הראשון הוא. - מה שהי' בעבר ומסתמא גם היום כך - שהמלמדים החדירו בנוסף לעצם הלימוד גם יראת שמים, ודבר זה צריך להחזיר שבכל

ברכת ומלשינים

אמר רבנו, שמעתי שהג"ח עורר שאחרי ששינו את נוסח למלשינים, ולא מזכירים של למשומדים כנוסח הקדום, יתכן שחסר בעיקר מהות הברכה, דהרי מהות הברכה ניתקן כנגדם, ואולי לא יוצאים כ"כ יד"ח (ס' הלכות תפילה לכבוד רבנו - רה"ג ר' ישעיהו כהן שליט"א)

חזרת הש"ץ בכונה

רבנו מעורר על כך שיש אנשים שבתפילת לחש מאריכים, ובחזרת הש"ץ מתפללים במרוצה מאוד, ובספרים (ע"י כף החיים ס"י קכ"ד סע"ב ב' בשם האריז"ל ועוד) מצינו שחזרת הש"ץ זה תפילה מאד חשובה. והוסיף שאחד סיפר לו שפעם מרן הגרא"מ שך זצ"ל העיר לו על כך, שמתפלל מהר מדי בחזרת הש"ץ. (צדיק כתמר יפרח עמ' מ"ב) ופ"א היה רבנו בחולשה וישב בחזרת הש"ץ, ואחרי התפילה אמר למקורביו שהיום היה תפילה בקושי כי ישב בתפילה. ואמרו לו הרי בתפילת י"ח כן עמד רבנו, ואמר להם: הרי חזרת הש"ץ זה חלק מהתפילה ושם לא עמדת.

אמן אחרי ש"ץ שאינו מדרקד

צריך לדרקד היטב בביטוי והיגוי לשון הברכות, למשל בברכת אוהב עמי ישראל שאם אינו מדרקד חס ושלום עלול לומר אויב וכו', ונמצא מנאץ ואין עונים אחריו אמן. ומ"מ אם השומע מסופק אם הש"ץ חתם כראוי, יש לענות אמן, דתולים שאמר כראוי ומעמידים על חזקתו שלא מנאץ אף לא בטעות. (נוטרי אמן ח"ב עמ' כ"ט)

לומר אתה מלעיל

שמעתי מנכד החפץ חיים הר"צ זקס ז"ל שהחפץ חיים הי' אומר הרבה פעמים תיבת אתה מלעיל ולא מלרע, כדי להוציא מלב המשכילים. (אילת השחר פר' נשא)

תפילה בכותל המערבי

אמר רבנו שלכאורה מי שמתפלל בכותל המערבי ששם לא זה שכינה (כמבואר בשמ"ר פ"ב ב') אפשר להתפלל שם בארמית. עפ"ד הגמ' בשבת (ב, ב) שליד חולה אפשר להתפלל ארמית ששכינה למרגלותיו.

תפילה לפרש תפילתו

המשנ"ב (ס"י ק"ט סק"ב) הביא מזה"ק ח"א קסט, א צריך לפרש תפילתו. ועורר רבנו שליט"א שבתפילה ודאי כל תפילה מועילה, אך כשפרש היטב יכולה להועיל, ולכן כשמתפלל על חברותא שיתפלל חברותא טוב שיתעלה עמו, וכן שמבקש זיווג יתפלל על זיווג הגון.

לא להכניס אוכלים בזמן אמירת אמן

ראוי להדר לא להכניס אוכלין לפה כשיודע שהוא צריך לומר עוד מעט אמן (שם עמ' פ, ועיי"ש דהביא דא"י חיוב כמו ברכה רק הידור).

ברכת הנהנין באמצע תפילת י"ח

שאלה: במוצאי תענית התפלל מעריב ובאמצע שמו"ע הרגיש שעומד להתמוטט, ניגש לברז לשתות כוס מים להחיות נפשו, האם יברך קודם ברכת שהכל או עדיף לשתות בלי ברכה?

יסוד השאלה האם נימא כיון שחייב לשתות משום פיקוח נפש ממילא גם צריך להפסיק באמצע שמו"ע ויברך, או שמא כיון שלגבי פיקוח נפש מספיק לשתות את המים, שעצם השתיה לא נחשב להפסק שהרי לא מדבר כלום אבל מה"ת שיפסיק את השמו"ע בדיבור הברכה.

תשובה: כיון שחייב לשתות ויש איסור ליהנות מעוה"ז בלי ברכה ממילא הותר לו גם לברך ובפרט דמבואר בשו"ע (ס"י ק"א סע"י ב) שהפסק בשוגג לא מפסיק בדיעבד וכ"ש כאן שהיה מחייב צריך לברך ממילא בדיעבד אין זה הפסק בתפילה. (לקט הלכות המצוות בברכות עמ' כ)

מי שאביו מתפלל ספרד והוא התרגל לאשכנז

מעשה באדם שהתפלל נוסח ספרד והבן למד בת"ת שמתפללים נוסח אשכנז, והתרגל להתפלל נוסח אשכנז, ונסתפק אם לחזור לנוסח ספרד, והורה לו רבנו דימשך להתפלל נוסח אשכנז, ומציין הגב"צ פלמן זצ"ל שכן היה מעשה בדידיה עם החזו"א. (שלמי תודה אילת השחר ס"י ג')

שכח לברך על נטילת ידיים

נשאל רבנו מה יעשה מי ששכח לברך ענט"י קודם התפילה ונזכר באמצע פסד"ז, דהלא אם יחכה עד אחרי שמונה עשרה מסתמא הפסיד הברכה.

ואמר רבנו יברך אחרי ישתבח.

ונשאל במי שנזכר באמצע ברכת "יוצר אור" שלא בירכתי ענט"י לפני התפילה, והסתפק האם מותר לברך בין הפרקים [דהיינו לפני אהבה רבה] או לא. ואמר רבנו שזו שאלה טובה, ולפני "ברכו" [בפסקי דומרה] בוודאי יכול להפסיק ולברך, ובאמצע הפרק נראה שאסור, אבל בין הפרקים אה"נ יש להתספק. [א"ה וראה בפסק"ת עמוד ל"ט השיטות בזה]

וכשנשאל האם יש תקנה כלשהי לאחר התפילה?

אמר "ממילא תברך כשתשב לאכול, תכוון אז לפטור גם הנטילה הראשונה". (רשימות הרב אהרן נייב שליט"א)

לומר ותן ברכה צ' פעמים

אמר רבנו שהעצה לומר מאה פעמים מוריד הטל או ותן ברכה להחזיק עצמו כך שלא יצטרך לחזור במקרה של ספק אינה לכו"ע ולכן לדעתו אין לעשות כן. [א"ה וכו"ה בהליכות"ש תפלה עמוד ק"ט] ונשאל א"כ איך להינצל מספקות ומברכות לבטלה? ואמר רבנו: צריך להחזיק ראש. (שם)

תפילה במנין מצומצם

ביום שהתפללו בבית רבנו במנין מצומצם סיפר לאחר התפילה רנ"פ שליט"א לרבנו שהג"ר אברהם גנחובסקי [נצ"ל] דן שאם התפללו במנין מצומצם ואחד שכח לומר ותן טל ומטר תו לא מיקרי תפילת ציבור. ואמר רבנו שלדעתו זה לא נכון, ואם אחד נרדם באמצע שמונה-עשרה ודאי ג"כ זה נקרא תפילה בציבור, שהעיקר שהתחילו ביחד.

פסוקים של שמו

נשאל רבנו אודות מה שמופיע בקצת סידורים לומר פסוק המתחיל ומסיים באותיות משמו של המתפלל קודם שיגמור תפילת העמידה. ואמרתי שכמדומה שיש מפקפקים בזה, אולי מטעם הפסק. ואמר רבנו כך נוהגים, ואומרים כן בשם קיצור השל"ה.

והוסיף רבנו ושאל מי מדבר על הפסק? והשבתי שאינני זוכר וכמדומני שיש מי שכתב לומר הפסוק אחרי שמסיים יהל"ר וגו'. ואמר רבנו א"כ אפשר גם באמצע היום, ויאמר קודם שיסיים תפילת העמידה [א"ה אח"כ ראיתי שדן בזה בס' אשי ישראל לר' אי"ש פפויפר שליט"א פ' כ"ג ס' נ"ו עיי"ש בהערות].

ולענין אמירת פסוק המתחיל ונגמור באותיות כשמו של המתפלל קודם סיום התפילה, שאלתי מה לגבי מי שיש לו שני שמות האם יאמר שני פסוקים?

ואמר רבנו שיאמר את הפסוקים של שני השמות. (שם)

להרבות בתחנונים

אמרתי לרבנו שראיתי שמביאים בשם "ווי העמודים" לבן השל"ה שמתבטא בחריפות על אלה שמאריכים בתחנונים שאחרי התפילה בשעה שהש"ץ כבר התחיל חזרת הש"ץ והיה להם להקשיב לחזרת הש"ץ ולענות אמן.

ושאלתי האמנם מי שרוצה לבקש בקשות כגון על חולה ר"ל וכיו"ב האם מיד כשהתחיל הש"ץ החזרה צריך למהר ולסיים.

ואמר רבנו אפשר להתפלל גם אחרי התפילה. אמרו חז"ל הלואי שיתפלל אדם כל היום, לא מוכרחים דווקא באלוקי נצור [א"ה ראה בליקוטי אמרים מבעל הד"ח ז"ע פרק י' הובא בספר לשכנו תדרשו בהוספות לחלק ראשון]. (שם)

צורת ג' הפסיעות

הזכרתי מה שמביא המ"ב בהלכות תפילה לענין ג' פסיעות בסוף תפלת י"ח שפוסע פסיעה קטנה בשמאל, ואח"כ פסיעה גדולה בימין, ואח"כ משווה רגליו וזה מיקרי ג' פסיעות.

ואמרתי כמדומה שהרבה ובכלל זה גם רבנו נוהגים לפסוע פסיעה נוספת [היינו שיהיו ג' פסיעות חוץ מהשוואת הרגלים לבסוף]. ואמר רבנו דאה"נ המ"ב מביא רק שיטה זו, אבל באמת קשה הסברה למה זה יקרא ג' פסיעות. [א"ה לאחר מספר שבועות התבנתי שרבנו שינה ממנהגו הקודם ועתה פוסע רק כתיאור המ"ב דהיינו שמאל ואח"כ ימין ואח"כ משוה שמאל לימין, ולא כבעבר שהיה פוסע שמאל ואח"כ ימין ואח"כ שמאל ואח"כ משוה רגל ימין לשמאל. ואפשר ששינה רבנו את דעתו בזה, אך קרוב בעיני דאע"פ שעדיין מצדד כבעבר מ"מ נמלך שלא לנהוג באופן שאליבא דהמ"ב יתחזי כיוזרא, לאחר ששאלתי הג"ל גילתה לרבנו שאנשים מסתכלים עליו. וכן שמעתי ממנו בכמה ענינים שלא רוצה לשנות מהמנהג גם כשדעתו שונה]. (שם)

שלא להטריח

אם אירע שמאחר רבנו להתחלת התפילה, אינו ניגש למקומו [שבמזרח] עד לאחר "ברכו", וממתין בכניסה לביהכ"נ עד זמן זה, ונראה טעמו משום שאז הכל עומדים על רגליהם ואינו מטריחם לעשות לו "הידור" כשניגש למקומו. [וכמבואר בגמ' בסנהדרין ז, א שלא לפסוע על עם קודש יעו"ש] (שם)

מסיים עם הש"ץ אהבה רבה

רבנו מסיים ברכת "הבוחר בעמו ישראל באהבה" תמיד בשווה עם הש"ץ.

פנין למזרח

כל השנים רבנו עומד בשמונה עשרה כשרגליו ופניו מיושרות למזרח ביהכ"נ ללא שום צידוד [עכ"פ לפי הנראה לעין] אע"פ שבתי הכנסיות בעירנו בדר"כ פונים למזרח, וירושלים היא בעצם דרומית מזרחית לבני ברק. [א"ה הג"ר זאב אידלמן זצ"ל היה עומד כשכל גופו - פניו ורגליו - לדרום מזרח]. (שם)

עקב ריבוי הענינים בהל' תפילה אי"ה נמשיך אחרי חג הפסח עדיין בהל' תפילה, וע"כ אנו פונים ומבקשים לכל מי שיש בידו הלכות והליכות רבנו בענינים אלו, שישלח לנו בהקדם.

עולם הישיבות

ישיבת דרומא

ישיבת דרומא נוסדה ע"י הגאון רבי משה פיש זצ"ל [נלב"ע כ"ד אדר תשס"ט] בשנת תשמ"ב לבחורים שהתקברו ליהדות ממדינות דרום אמריקה וזכו להעמיד אברכים הגונים בני תורה. רבנו שליט"א עודד את הישיבה והגיע כמה פעמים לחזקם.

מכתב רבנו למען הישיבה

ר"ח שבט תשנ"ח בני ברק

הנני ממליץ בזה על הישיבה הקדושה "ישיבת דרומא" השוכנת כאן בבני ברק. ישיבה זו בתקופת קיומה זה כחמש עשרה שנה, משמשת כעוגן הצלה ליהדות דרום אמריקה, למעלה משלש מאות בני תורה העמידה "ישיבת דרומא" במשך שנות קיומה בבחינת להוציא יקר מזולל.

רבים מבוגרי הישיבה משמשים כרמ"ם ומשפיעים רוחניים בארץ ובחול, וחלקם הגדול מסתופפים בכללי אברכים. לאחרונה הרחיבה הישיבה את גבולה ונתרבו ספסלים בבית המדרש, ונקלטו תלמידים רבים נוספים מארצות דרום אמריקה. כמו כן נוסד בשנה האחרונה כולל אברכים לבוגרי הישיבה השוקדים על תלמודם.

והנני בבקשה לנדיבי עמנו יחיו, להטות שכם ולתת יד להנושא בעול וטורח להעמיד את המקום הקדוש הזה על תילו, ה"ה הרה"ג רבי משה פיש שליט"א. וכל הנותן יד לחזק ולבסס את המקום הקדוש הזה. יתברך מן השמים בברכת ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת.

הכו"ח לכ' התורה. אהרן יהודה ליב שטינמן

שעשה לי נס

כשהגיע רבנו לאירוע מיוחד באדר תש"ס לרגל י"ח שנה לישיבה אמר בתו"ד: כי עליכם תלמידי דרומא בכל אתר ואתר לברך בכל פעם שאתם מגיעים למקום משכן הישיבה: ברוך שעשה לי נס במקום הזה שהרי ללא הישיבה הקדושה הזו מי יודע היכן הייתם היום?

וכשהתעורר רעיון להקים בארגונינו ישיבה עם לומדי חול, והרב פיש זצ"ל עמד בפרץ כנגד זה. ורבנו שלח מכתב מיוחד לזה.

בס"ד. ג' מנחם אב תשנ"ז לפ"ק

לאחינו בני ישראל יושבי ארגונינו. ה' עליהם יחי'.

הן יודע שכלל ישראל למרות היותו בגלות כל כך הרבה שנים, לא נטמעו בגוים, מחמת ששמרו תורתנו שקיבלנו מסיני, ובה כולל מה שמסרו נפשם על לימוד התורה וקיומה כי בלי לימוד אין קיום, ובמקומות שלימוד התורה נתרופף לא החזיקו מעמד ונטמעו ר"ל בגוים, ולימוד התורה היא נשמרת עד היום בישיבות הקדושות, והחדרים, ובכל המקומות אשר לומדים רק תורה, ומהם פינה ומהם יסוד לשמירת צביונם של כלל ישראל, וזה רק בישיבות אשר לומדים רק לימוד התורה הקדושה.

והחושבים להציל ע"י עשיית מקומות בהם ילמדו לימודים אחרים כדי שלא ילמדו במקומות יותר גרועים, הסוף שעוזבים לימודי התורה להנוער כי מהלימודים האלה חושבים שיהי' להם מקצוע להתפרנס בכבוד, ושוכחים כי זה הורס את התכלית שלזה כלל ישראל נועדו כמאמר הכתוב (ימיהו ב. יז) אותי עזבו לחצוב להם בורות נשברים, ובשום אופן אין ליסוד מקומות לימוד חוץ ממקומות לימודי התורה בלי עירוב לימודים אחרים.

ושמענו בכאב אשר רוצים ליסוד מקום של לימודי חול גבוהים, וזה אבן נגף מרחיק לב הצעירים מראת שמים, וכל א' מצווה ועומד לא לתת יד בשום אופן לגרוע ממה שאבותינו מסרו נפשם מדור דור. ולהשומעים יונעם ויזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות ויתברכו בברכת ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת.

הכו"ח למען לימוד התורה בקדושתה.

אהרן יהודה ליב שטינמן (קובץ אגרות אגרת ג')

שיחה בכולל דרומא

כ"ד תמוז תשס"ג הגיע רבנו לביקור בכולל דרומא, ודיבר במעלת מבקש ה', ואלו דבריו: אנחנו עומדים היום בימי בין המצרים, וידוע בחז"ל שהזמן הזה הוא זמן שכלל ישראל לא נמצא במצב טוב, בין המצרים, חוץ ממה שבמציאות יודעים היום שיש כ"כ הרבה גזירות, כמעט בכל הדורות יש צרות, ובימי המצרים במיוחד המצב קשה, לכן בעצם הי' צריך לדבר מענין של החורבן בית המקדש, אבל מה עושים שהדורות חלשים, מאד חלשים, ולא יכולים לסבול כל כך, אם מדברים דברים שמכאיבים את הבן אדם, לכן באנו לומר

רק כמה מלים, כפי שבקשו.

יש גמ' בסוף מס' ברכות (דף ס"ג ע"ב) תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה היו שם רבי יהודה ורבי יוסי ור' נחמיה ור' אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, פתחו כולם בכבוד אכסניא ודרשו.

פתח רבי יהודה ראש המדברים בכל מקום בכבוד תורה ודרש: ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה, והפסוק מסיים והי' כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד וגו', אומרת הגמ' והלא דברים קל וחומר ומה ארון ה' שלא הי' מרוחק אלא שנים עשר מיל, אמרה תורה והי' כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד, תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה, ללמוד תורה, על אחת כמה וכמה.

ומבואר שם ברש"י שאם התורה קוראת מבקש ה' אפי' שהי' צריך ללכת כ"כ קרוב אל הארון, בכל זאת נקרא מבקש ה', כל שכן תלמידי חכמים שצריכים ללכת מעיר לעיר וממדינה למדינה.

אנחנו רוצים לומר זכויות לכלל ישראל בזמן של בין המצרים, היות שזה באמת זמן של חורבן, צריך נחמה, אז בזמן הזה שאנחנו נמצאים למרות שהגלות כל כך כבד, כל כך הרבה דורות, כל כך הרבה צרות במשך כל הדורות, ובאמת כל דור ודור יורד ויורד, מצד שני רואים שיש אנשים שלמרות שהם גדלו ע"פ רוב אצל הורים שהם כבר שכחו את התורה, חלק גדול מאלה שנמצאים כאן, ההורים שלהם קצת התרחקו מן התורה, ובכל זאת הם התקרבו, והלכו מעיר לעיר וממדינה למדינה... ללמוד תורה, על אחת כמה וכמה שהם נקראים מבקשי ה'.

בן אדם צריך לחשוב, אם הקב"ה קורא לבן אדם "מבקש ה'" איזה שמחה צריך להיות לבן אדם, על שהוא זוכה לתואר כזה, "מבקש ה'".

אני חושב היום הרי יש מבול של תוארים, כותבים על בן אדם תוארים, תוארים נוראים, אבל מבקש ה' זה תואר הכי גדול! וכל אחד שעושה את זה, הוא זוכה לתואר של מבקש ה', וחז"ל אומרים על זה שהוא ק"ו, מדור המדבר שהם היו על יד משה רבינו, והי' צריך ללכת למשה רבינו כשהי' רק מרחק של י"ב מיל, [זאת אומרת הכי רחוק, כי בעצם גם י"ב מיל לא הי' שהי' הי' באמצע, רק אולי שש מיל, עכ"פ אפי' נחשב שנים עשר מיל], בכל זאת הוא נקרא מבקש ה', אומרים חז"ל ק"ו למי שהולך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה, בודאי שהוא מקבל תואר של "מבקש השם"

כמה צריך בן אדם להיות שמח?! שהוא זוכה לתואר כזה, הוא נקרא מבקש ה', וזה כל אחד ואחד יכול לזכות, ומקום שכל אחד ואחד שואף להיות ככה, כי כל אחד יכול להיות נקרא מבקש ה'. אתם יודעים איזה שמחה! אם הי' צריך לעשות תוארים, ויכתבו פלוני זכה להיות נקרא מבקש ה', נדמה לי שזה הי' התואר הכי חשוב, וזה ב"ה אתם יכולים לזכות, ובעז"ה תזכו.

רק מה, צריך עוד קצת, לא רק לבוא אלא גם לנצל את הזמן באמת ללמוד תורה, כמו שכתוב שהולכים מעיר לעיר "ללמוד תורה", אתם מנצלים את הזמן הזה, וכל מי שיזכה יותר לנצל ללמוד תורה, הוא יותר נקרא במדרגה של מבקש ה', וכל אחד ואחד מכם ראוי לזה.

ולא באנו להאריך רק רצינו לומר "אשריכם" שאתם זוכים, ובזכותכם ובידכם להיות נקראים מבקש ה' בקנה מדה הכי גדול, וזה יש לכם אפשרות, רק תנצלו את זה, ולא רק שבאים ללמוד תורה, ואחרי זה ח"ו יכול להיות שלא מנצלים את הזמן, אם לא מנצל את הזמן, יוצא שאפי' שהוא עשה מאמץ, אמנם עשה מאמץ, אבל עדיין לא ניצל את כל מה שיש בכחו, ומה שיותר ניצל את הזמן לטובת לימוד התורה, תפילה, מעשה המצות, חסד, כל הדברים מה שהקב"ה דורש מהאדם, בזה אדם יכול לזכות, עד בלי גבול! ונקרא מבקש ה'.

הקב"ה באמת יעזור שכולכם, שאתם מקריבים את עצמכם ועושים כמו שכתוב שהולכים ממדינה למדינה ומעיר לעיר ללמוד תורה, תזכו להיות מבקש ה' במדרגה הגדולה ביותר. והקב"ה יעזור שבזכות זה באמת תעלו ותעלו, להיות באמת נקראים מבקשי ה'.

והקב"ה יעזור לכם בכל הענינים, ברוחניות ובגשמיות, וכולנו נזכה במהרה לגאולת עולמים במהרה בימינו אמן. (ימלא פי תהלתך עוני ציבור עמ' קפו)

הודעה משמחת

נותרו עוד כמות מצומצמת של אוגזן הגיליונות כאיל תערוג תשע"ו ניתן להשיגו במחיר עלות ב"ב בחנות גל-פז רח" רע. ובירושלים בחנות גל-פז רח" מלכי ישראל

סיפורים נפלאים פרשת ויקרא

"ויקרא" (א, א)

הלכתי לשוק הבהמות לקנות שעירת עיזים לקרבן, דווקא שעירה? שואל המוכר הרי אפשר לשלמים גם זכר, השפלת את עיני ואמרת אמנם כן, אבל זהו קרבן חטאת, נתן בי המוכר עיניו ומצמץ בשפתיו: לא מתאים לך ר' זרח.

שילמתי ולקחתי את הבהמה לבית המקדש והייתי בטוח שכולם מסתכלים עלי, כולם נדים לי בראשם, כך הגענו לשער הר הבית, והבהמה שנבהלה מהמון העם, נשאה רגלים וברחה, ואני הצדיק ר' זרח רודף אחריה, ואני שואל את העוברים ושבים: אולי ראיתם שעירת עיזים רצה? והם שואלים 'שעירה'? לקרבן חטאת נו... ר' זרח לא מתאים. עד שמצאתי אותה בקרן זוית, וחזרתי אתה את כל הדרך, ובכל קרן רחוב שואלים אותי 'הא? מצאת אותה? שיתכפר לך', איזו הרגשה נוראה! ואני עולה להר הבית ומוסר את הבהמה לכהן והוא שואל אותי 'זבח שלמים?' ואני אומר לו, לא, חטאת היא, ואז הוא מסתכל עלי ואומר: ר' זרח, חטאת? באותו היום הלבינו שערותי, שאלו התלמידים, אם כך רבי, אם הקרבנת את הקרבן, מדוע התגלגלתם ובאתם שוב לעולם? אמר להם אין לכם מושג מהו הפגם של חילול שבת.

"אדם כי יקריב מכם קרבן לד" (א, ב)

דואג ועצוב, עטוף ביוגן קודר, התהלך לו אותו בעל עסק אנה ואנה, כאשר לב יודע מרת נפשו כי לאחרונה מצב פרנסתו הולך מחמיר וכמה אנשים שהיו רגילים לקנות אצלו מדי יום ביומו כבר אינם פוקדים כלל את בית מסחר, ובמקום זאת הם קונים אצל שאר הסוחרים שבעיר. דאגתו המרובה שהשתרגו על צוואריו טרם הגיעו לכדי חציים, עד שנתברר לו שאפילו ידידיו הנאמנים כבר עזבוהו לאנחות, וקונים אצל שאר הסוחרים החדשים, הוא הצטער על כך וחישב עצות ותחבולות כיצד לגרום לכך שיחזרו הקונים אליו. משלא מצא שום עצה החליט לגשת אל ידידו ולדבר עמו גלויות, ניגש אליו ואמר לו: הלא היית ידיד הנאמן, ואם כן מדוע לאחרונה אינך פוקד כלל את בית מסחרי, השיבו הלה ואמר: אכן הצדק עמך, מעתה אשתדל למלא את בקשתך ולגשת לבית המסחר שלך. ומאותו יום והלאה היה הלה נכנס ודורש בשלומו ובשלום בני משפחתו כדרך רעים וידידים קרובים, אך לא קנה אצלו מאומה אלא המשיך לקנות את כל קניותיו אצל סוחר העיר האחרים, כפי שנהג עד כה. פקעה סבלנותו של אותו סוחר ואמר לו: וכי סבור אתה שבקשתי ממך שתסור אלי כדי לדבר דברים בטלים, הלא כל כוונתי הייתה שתעסוק עמי במסחר ותאפשר לי להרוויח מעט ולהתפרנס ממך.

על פי משל זה מבאר המגיד מדובנא זלה"ה על נכון מאמר הכתוב (ישעיה א, יא) "למה לי רוב זבחיכם יאמר ד', שבעת עולות אילים וחלב מריאים, ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי". אכן ענין הקרבנות הוא קדוש ונעלם, ברם תכלית הקרבנות היא שבאמצעותם יתעלה האדם ויזהר מהחטאים, המטרה היא שהוא יבוא לבית ד' ויתקיימו בו דברי הפסוק "למען תלמד ליראה את ד' אלוֹקֶיךָ כֹּל הַיָּמִים", וכשמו כן הוא "קרבן ד'" - להתקרב אל הקב"ה. לעומת זאת, אם הקרבנת

ויקרא, אלף זעירא. דווקא ה'אלף זעירא', ולא אותיות אחרות, כי הא' בעבודת ד' לדעת להיות עניו וזהו למעשה כל עניני הקרבנות, ההתבטלות. ודרך הצדיקים היה להיות בענווה, ומסופר מהרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע שכל יום היה לו מנין לתפילה לאחר כמה שעות של הכנה וידוע היה שלא נכנסים אליו בזמן ההכנות לתפילה.

פעם אחת איכר שרצה להיכנס לרבי, הגיע בדיוק לפני תפילתו, והגבאי ר' אריה לא הסכים להכניסו לפני התפילה, האיכר התחיל לעשות צעקות, עד ששמע ר' מאיר את הקולות ויצא החוצה לשאול מה הקולות האלו, מיד ניגש האיכר ונכנס לדבר עם הרבי, ודיבר אתו הרבה זמן, אח"כ יצא מהחדר והרה"ק ר' מאיר סגר את חדרו והמשיך את ההכנות במשך הרבה זמן יותר מהרגיל, והמניין חיכו בחוץ, ולא הבינו על מה העיכוב הממושך. לאחר התפילה שאלו תלמידיו רבי מה יום מיומיים, ענה הרבי, בכל יום לפני התפילה אני מסתכל בעצמי איזה אדם שפל אני שהולך להתפלל לפני הקב"ה, ואיני ניגש לתפילה עד שאני רואה שאני השפל מכל האנשים בעולם הזה, אבל היום הגיע אלי איכר לפני התפילה והוא מגדל דבר אחר (חזיר), ואני הרגשתי שאני יותר ממנו, שהרי למצב של מגדל חזירים עוד לא הגעתי, אם כן לא יצאתי לתפילה כי לא הרגשתי שאני השפל מכל העולם, עד שחשבתי לעצמי שאם אני הייתי במצב כזה הרי לא הייתי נוסע בעגלה לבוא לשאול בעצת הרבי, א"כ שהוא מסוגל עוד להיכנע לאדם אחר, הוא במדרגה יותר ממני, על כן יצאתי לתפילה.

באחת הפעמים שנסע ה"חפץ חיים" בענייני ישיבתו למוסקבה ביקש להסתיר ממקורביו וממיודעיו את יום בואו לעיר, כדי שלא יבואו לקבל את פניו בבית הנתיבות, לאחר הגיעו שאלו אחד המקורבים המאוכזבים מדוע מנע מהם את הזכות לבוא ולקבל את פניו וליתן לו את הכבוד הראוי לתלמיד חכם כמוהו. כשבת צחוק על שפתיו השיב לו ה"חפץ חיים" ואמר: "אין לי כל ספק כי כבודו אוכל "קוגעל" בשבת. אם יתאווה לאכול מן הקוגעל בים ישישי תיעץ לו בוודאי בעלת הבית לטעום משהו אחר בטענה כי קוגעל אוכלים רק בשבת. סיים החפץ חיים ואמר כבוד זהו קוגעל ואותו אוכלים רק ביום שכולו שבת (בעוה"ב), והיה אם מאן דהו לא יוכל להתאפק ויאכל אותו בערב שבת (בעוה"ז) יאלץ להישאר רעב בשבת..."

(מורשת אבות)

"אדם כי יקריב" (א, ב)

הרב הקדוש ה"אוהב ישראל" מאפטא זצ"ל סיפר שהוא זוכר את גלגוליו הקודמים: בזמן שבית המקדש היה קיים, הייתי יהודי נכבד ונשוא פנים, אז קראו לי רבי זרח, אפשר לומר שנחשבתי צדיק! "אם כן" שאלוהו תלמידיו, במה נענשתם לשוב ולהתגלגל בעולם? אה, נכשלתי פעם אחת ויחידה בעוון חילול שבת... בשוגג, ענה. אמרו, אבל אם היה זה בזמן המקדש - הרי הבאתם קרבן חטאת! אמנם כן, ואל תשאלו עד היום אני זוכר זאת, ואיני יכול להירגע! ענה.

סיפורים נפלאים פרשת ויקרא

הוא יהיה לזיכרון עולם לפני ד'. העני מתברך בזכותו של זכרון זה והקב"ה אוהבו. (חתם סופר)

"אשר נשיא יחטא" (ד, כב)

לשון אשרי - אשרי הדור, שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו. (רש"י)

לקהל המשתתפים בשמחת בר המצוה של אחד מילדי העיר בני ברק נכונה הפתעה: בפתחו של אולם השמחות נראתה לפתע דמות מזכרת. "הסטייפלר!" עברה לחישה מפה לאוזן. והכל קמו ממקומותיהם, מבקשים לחזות בהדרת פניו של הצדיק, אשר זה זמן רב אינו יוצא-מפאת חולשתו-מפתח ביתו. נרגשים במיוחד היו בני משפחתו של חתן השמחה, נרגשים ונבוכים כאחת, הן אין הם קרובי משפחה של רבי יעקב ישראל קנייבסקי. על מה ולמה זכו הם אפוא, כי הצדיק, ששנים רבות אינו משתתף אף בשמחות משפחתיות יגיע דווקא לשמחתם? עד מהרה התבררו הדברים. שכן, עם היכנסו לאולם השמחות בקש הסטייפלר לשוחח ביחידות עם חתן בר המצוה. נפעם לחלוטין שמע הנער מה בפיו של הצדיק הדור. ובתם השיחה, עזב האורח הנכבד את המקום. "מה אמר לך?" הקיפו הנוכחים את הנער, "מה אמר לך הסטייפלר?" נחנק מהתרגשות הצליח הנער לפלוט: "הוא בא לבקש ממנו מחילה..." . הסתבר, כי אביו של חתן השמחה נהוג להתפלל בבית המדרש "לדרמון", בו התפלל הסטייפלר זצ"ל. בעת שהיה הילד כבן שבע שנים, נדמה היה לו, למרן ז"ע, כי הילד לומד בזמן התפילה. הוא גער בו על כך, ואחר כך התברר לו כי סידורו של הילד דומה היה לגמרא, והילד אמנם התפלל ולא למד. כיון שכך, חפץ הצדיק לבקש את מחילתו של הילד אך לפי שקטנים (טרם בר-מצוה) אינם בני מחילה - לא יכול לבקש את מחילתו. לפיכך בירר הסטייפלר זצ"ל מה שמו של הילד ומה גילו. שש שנים שמר את הדבר בליבו, ובהתקרב מועד בר המצוה של הנער, בקש לדעת היכן תערך שמחת המצוה. ומיד עם צאת הכוכבים, ביום בו מלאו לנער י"ג שנים והוא יצא מגדר "קטן", מהר הצדיק לבקש את מחילתו... (מעשיהם של צדיקים).

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בד' וכחש

בעמיתו" (ה, כא)

רבי יעקב אורנשטיין, רבה של לבוב, שנודע כמקל בדיני איסור והיתר, נפגש בערב יום הכיפורים עם רבי הירצל, הדיין בעירו, ששמו הלך לפניו כמחמיר גדול. בשעה שנפרדו נתן לו רבי הירצל את ידו וברכו: "יתן השם ונזכה כולנו בגמר חתימה טובה. העיר רבי יעקב אורנשטיין בחינוך: אתה חייב להרבות בתפילה יותר ממני. תמה רבי הירצל, וכי למה, השיב לו: שכן אני איני צריך להתיירא אלא שמא הכשרתי דבר איסור, וזוהי רק עבירה שבין אדם למקום, ועל כך יום הכיפורים מכפר. ואילו אתה כמחמיר, לעתים קרובות אתה עלול לאסור את המותר, וגורם הפסד לממונם של יהודים, וזוהי עבירה שבין אדם לחברו, ועל כך אין יום הכיפורים מכפר. (שמועות טובות)

הקרבת לא מביאים את המקריב למטרה זו, עליו הכתוב אומר (ישעי' א, יב) "מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי", שהקב"ה כביכול אומר לישראל שהתכלית אינה להתהלך ולהסתובב בחצרי ללא מטרה וללא שום תועלת, רק המטרה היא לעסוק עמי בעסקי קודש, ובלעדיהם לא הושגה כלל מטרת הקרבנות. (ספר משלים עה"ת)

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה" (א, ב)

מבאר רש"י מדוע נאמר כאן לשון "אדם"? אלא ללמדנו כשם שאדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל!

אל הצדיק רבי מאיר מפרמישלאן באו שני שותפים שפתחו עסק חדש ובקשו את ברכתו של הרבי. נו... שאל הרבי ושטר שותפות יש לכם? לא השיבו השנים. אם כן אמר הרבי אכתוב אני לכם שטר שותפות... נטל הצדיק גיליון חלק וכתב עליו: א. ב. ג. ד. לאחר מכן הגיש להם את הגיליון וברכם בהצלחה רבה. הסתכלו בגיליון ותמהו השניים איזה נוסח שותפות הוא זה? אינו מבינים דבר... בארבע אותיות אלה אמר הרבי טמון יסוד הצלחת השותפות ביניכם שכן א. ב. ג. ד. הם ראשי התיבות: אמונה ברכה, גניבה דלות!

"אזכרתה המזבחה אשה ריה ניחוח לד" (ב, ב)

"הקומץ העולה לגבוה הוא זכרון המנחה שבו נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח" (רש"י)

למלך היו הוצאות כספיות גדולות מאד לצורך מלחמותיו ולצרכי הגנה על ארצו. כדי למלא את אוצרות המלך התנדבו בני המדינה להביא לו מתנות רבות, והמלך שמח לקבל את המתנות והודה להם. יום אחד הגיע עני שהלך ברגל מרחק רב מאד מביתו עד שהגיע לארמון המלך ובעמדו לפני המלך הוא אמר בבכי רב, אילו היית אדני המלך צריך אנשים שימסרו נפשם עבורך, הייתי עושה זאת ברצון רב ובאהבה. אולם רצונך אדוני המלך הוא בכסף שהעם יתן. והנה, לי יש רק פרוטה אחת ויחידה, ואותה אני נותן למלך בשמחה רבה. הלכתי במשך ימים רבים מרחק רב כדי להביאה למלך. המלך שמח מאד בפרוטה זו שהוכיחה את אהבתו והקרבנות של אותו עני ואמר, אם אצרך פרוטה זו ליתר האוצרות, הרי היא תאבד שם ולא יהיה ניכר מקומה כלל. לכן, אשים אותה בנפרד ואכתוב לידה את שמו של העני ואת כל הפרטים של מעשהו הטוב, למען יהיה הדבר לעדות ולזיכרון עולם.

המתנות והאוצרות שנתנו לי האנשים האחרים יכלו במשך הזמן, ולעומת זאת מתנתו של העני תישאר לעד.

הנמשל הוא על הפסוק, "אזכרתה לד'", שנאמר במנחת עני וכפי שפירש רש"י שם שהיא נשארת לזיכרון לפני ד'. כל האנשים מביאים קרבנות והם נעשים לנחת רוח לפני ד'. העני עצמו מוכן להקריב למען ד' את נפשו וכפי שנאמר "נפש כי תקריב", אולם הקב"ה אינו מעוניין בנפש האדם אלא בדורון. העני יכול להביא כדורון רק קומץ מנחה, וד' מקבלו בשמחה, ואומר שחביב עליו קומץ זה מאד ועליו נאמר "אזכרתה לד'",

ליקוטים נפלאים פרשת ויקרא

אחת כמה וכמה כשבר ישראל לומד ומתפלל בוודאי שעושה רושם ומתעלה ע"י זה אע"פ שאינו מרגיש. וזהו שאמר הקרא "אדם כי יקריב מכם" כשתרצה להתקרב אל ד', "מן הבהמה" תיקח לך ראי' מן הבהמה שע"י דיבורו עצמו בפעם אחד נתעלה מאוד... (תפארת שלמה)

"כי יקריב מכם" (א, ב)

ר"ת של מ'כ'ס' מדה כנגד מדה. ולהסביר מה שייך כאן מדה כנגד מדה, יש לפרש עפ"י ההסבר של הרמב"ן על ענין הקרבנות שאדם המקריב צריך לחשוב שהרי באמת הוא בעצמו עשה את העבירה והיו צריכים לענוש אותו אלא הקב"ה ריחם עליו ואמר שיכול להתכפר במה שמביא בהמה ושורפים אותו וכל העונש שהיה מגיע לו עושים לבהמה וזהו מדה כנגד מדה, המדה שעושים לבהמה היו צריכים לעשות לאדם, וכל זה בזמן שבית המקדש קיים.

וידוע מאמר חז"ל שאלו לחכמה 'חוטא' מה עונשו ואמרה חטאים תרדוף רעה, שאלו לנבואה 'חוטא' מה עונשו אמרה הנפש החוטאת תמות, שאלו לתורה אמרה יביא קרבן ויתכפר, שאלו לקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר, ופרשו בזה על פי שניים עדים או שלשה יומת המת, הם אלו שענו שהחוטא ימות אבל לא יומת על פי עד אחד, זה הקב"ה שהוא אחד אמר לא יומת אלא יעשה תשובה ויתכפר, וזה הכל בזמן שבית המקדש קיים, אבל העצה שאמר ה' שיעשה תשובה היא שייכת גם בזמן שאין בית המקדש קיים, ובזה פירשו הפסוק (תהלים צג) "עדותיך נאמנו מאד" אלו החכמה והנבואה והתורה וודאי נאמנים מאוד, אבל העצות שלהם זה דווקא בזמן שבית המקדש קיים אבל "ה" העצה של ה' "לאורך ימים" היא עצה שטובה לאורך ימים גם בזמן שאין בית המקדש קיים, וזה גם פירוש הפסוק 'אדם ובהמה תושיע ה'" שלפי העצות שנתנו או האדם ימות או הבהמה תמות אבל ה' הושיע את שניהם שלא ימותו אלא יעשה האדם תשובה ויתכפר לו גם בזמן הזה. (וילקט יצחק)

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה" (א, ב)

והרי היה צריך לכתוב להיפך: "אדם מכם כי יקריב קרבן?" אלא אמרו תלמידי הבעש"ט, האדם צריך להקריב קרבן מעצמו, "מן הבהמה" = מתאוותיו הבהמיות המורידות אותו לדרגת חי.

ועיקר העבודה שלנו להקריב את עצמנו ממש. והרי איך הקרבן מכפר? "טוביה חטא וזיגוד מנגיד"=? (איך יתכן שאדם בשם טוביה חטא ואת המלקות מקבל אדם אחר? הרי טוביה הוא זה שצריך ללקות?) אם האדם חטא, מה פתאום שהקרבן יכפר עליו? אלא, החוטא היה מגיע לביהמ"ק ומתחרט ותוהה על חטאיו וחושב מחשבות להיטהר וזו התשובה האמיתית שבקרבן.

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו" (א, א)

ל"פ בדרך הלצה בדרך משל, דהנה כשיש עשיר אחד בעיר ושאר בני העיר המה עניים, אז כשאדם שולח שליחות אל העשיר אין צורך להזכיר שם העשיר, כי מזכיר רק בקיצור "לך אל העשיר" וכל אחד כבר מעצמו יודע ממי המדובר, משא"כ כשיש הרבה עשירים בעיר. וכמו כן אצל משה רבינו, הרי ה' הוא היחיד בדורו שדיבר הקב"ה אליו, וממילא שאם אחד ה' רוצה להזכיר את שמו של משה רבינו לא ה' מן הצורך כי אם לומר "אותו האיש אשר הקב"ה מדבר אליו", וכבר ה' מובן בדבריו ממי המדובר. וז"ש "ויקרא אל משה", אם אחד רוצה לקרות את משה, אז אינו מזכיר שמו, רק אומר "וידבר ה' אליו", היינו האיש אשר ה' מדבר אליו... (אמרי נועם)

"ויקרא אל משה" (א, א)

המפרשים שואלים מי הוא הקורא, כ"ק האדמו"ר מסלונים זצ"ל משיב שקולו של הקב"ה "קורא" לאדם בכל מאורעות החיים, ובכל מאורע ומאורע יש בכוחו של היהודי לשמוע את דבר השם, ואת הקריאה המיוחדת המופנית אליו.

"ויקרא אל משה" (א, א)

"לכל דיברות ולכל אמירות ולכל ציוויים קדמה קריאה - לשון חיבה" (רש"י). רמזה תורה למוכחים בשער, המדברים אל ישראל, אומרים לישראל, ומצווים את ישראל - שמוטלת עליהם חובה להקדים דברי חיבה לדברי לקחם, שלא יהיו "נביאי זעם" ואל ידברו לישראל, בין ציבור ובין יחיד, בפנים זועפות ובקוצר רוח.

"ויקרא אל משה" (א, א)

אומר רבי מרדכי הכהן: היה משה ירא שקריאת ה' דווקא לו, בפתחת ספר "תורת כהנים", עלולה לגרום צער לאהרן ששמו לא נזכר כלל בכל פרשת "ויקרא" - אפילו פעם אחת. כדי להפיס את דעתו של אהרן כתב: ויקר אל משה" - לשון "מקרה" - רק במקרה הוא שה' קרא לו ולא לאהרן, אבל הקב"ה ציווהו לכתוב "ויקרא", הצטנע משה וכתב: "ויקרא" באל"ף זעירא, לומר, רק מקרה הוא שנקראתי אני בפרשתו של אהרן אחי.

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן

הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (א, ב)

אפ"ל שלפעמים קורה שהאיש הישראלי, גם לאחר שעוסק בתורה ותפילה אינו מרגיש שום התקרבות להשי"ת, אל לו ליפול ח"ו בייאוש אלא יקח לעצמו ראי' מן הבהמה שמיד כאשר אדם מוציא מאמר מפיו ואומר "הרי זו קרבן", מיד נעשית אותה הבהמה קדשים, ואף שכלפי חוץ נשארה אותה בהמה כבתחילה, הרי לך שדיבור עושה רושם אדיר. א"כ על

ליקוטים נפלאים פרשת ויקרא

"יקריב אותו לרצונו לפני ה'" (א, ג)

הקשה הרמב"ן על מה כתב הפסוק "לפני ה'" הרי הוא מביא הקרבן לפני ה', ויש לפרש ע"פ דברי חז"ל המובאים ברש"י הק' יקריב אותו - מלמד שאם אינו רוצה החוטא להביא קרבן כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ולכאורה האם זה נקרא לרצונו הרי זה בכפיה.

ומבאר הרמב"ם (סוף פ"ד מהלכות גירושין) שבאמת כל אחד מישראל דבוק בלבבו אל ה' רק היצר הרע מסיתו ואינו מניחו לקיים רצון ה' ולכן מייסרים את יצרו שלא ימנע אותו מלקיים המצוה ואז מביא מרצון את קרבנו, אבל באמת לפני בני אדם נראה כעושה בעל כרחו שהרי הם רואים שצריך לכופו אבל ה' היודע מחשבות מכיר את ערך האדם ויודע שכל סיבת המניעה הוא רק מצד יצר הרע שמונע אותו ולכן כתבה התורה "לרצונו לפני ה'" שה' יודע שזה לרצונו אבל לעיני בני אדם לא נראה שזה לרצונו. (כתב סופר)

במעשה, בדיבור או במחשבה, והוא הורם לאשמת העם. (אמרים ערבים)

"כהן המשיח יחטא לאשמת העם" (ד, ג)

אפ"ל, דהנה לכאורה יוקשה היאך יצויר שהכהן המשיח יחטא, הרי הוא מזכה את הרבים כשמלמד אותם דרכי ה' ותורתו, וקיי"ל במס' אבות, שכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו?

אלא, דאכן זהו רק כשהעם חוטאים, ועל כן מאחר שאינם מציינים לו לילך בדרכי התורה, על כן הרי הוא אכן אינו בכלל מזכה את הרבים... וז"ש, "אם הכהן המשיח יחטא", ותקשה היאך זה אפשר הרי הוא מזכה את הרבים, על זה מתרץ "לאשמת העם", שעל ידי אשמתם הוא אינו מזכה את הרבים... (כתב סופר)

"כהן המשיח יחטא לאשמת העם" (ד, ג)

בעצם הרי זה תמוה מאוד, כיצד יתכן שהכהן המשיח יחטא, והרי אמרה המשנה בפרקי אבות 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו' וכי יש מזכה את הרבים יותר גדול מן הכהן גדול, המורה לעם ומכפר עליו.

אלא כאשר העם הולך בדרכים עקלקלות, ואינו שומע לקול מנהיגו לעשות כפי אשר יורהו, הרי יוצא מזה שהמנהיג אינו מזכה את הרבים, וממילא יתכן שיבוא חטא על ידו, נמצא שאם "הכהן המשיח יחטא" הרי זה רק "לאשמת העם" האשמה תלויה רק בעם שאינו שומע בקול מנהיגו וגורם לכך שהוא לא יהיה בחינת מזכה את הרבים. (כתב סופר)

"כהן המשיח יחטא לאשמת העם" (ד, ג)

רבי שמעון סופר היה אומר: כך קיבלנו מרבותינו (ערכין יז, א): רבי יהודה הנשיא אומר: "דור לפי פרנס". אם ראית דור שמנהיגיו גדולים וצדיקים - זכות הדור היא, אם ראית דור שראשו דלים וריקים - אשמת הדור היא. לכן, "אם הכהן המשיח יחטא", סימן הוא ש"לאשמת העם" - העם אינו ראוי למנהיג טוב יותר.

"לאשמה בה" (ה, כו)

יש המקפידים שלא לגמור ענין בדבר שלא טוב וכאן לכאורה המילים 'לאשמה בה' זה לא רמז טוב, ולכן אומרים בסיוס הפרשה את הראשי תיבות של המילים לאשמה בה "לא-ל-אשר ש'בת מ'כל ה'מעשים ב'יום ה'שביעי", ויש הנותנים טעם לדבר שבא זה אחר פרשת הקרבנות כי לצערנו אין עכשיו בית המקדש שיכפר עלינו אבל יש לנו את השבת קודש שאמרו חז"ל 'כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו' ע"כ מרמזים לנו בראשי תיבות לשומר היטב את השבת שיכפר לנו במקום קרבנות שבפרשת ויקרא. (תפארת שלמה)

"והסיר את מראתו בנצתה והשליך" (א, טז)

רש"י: בשביל שניזון מן הגזל. אמרה תורה דבר זה אצל קרבנו של העני ללמדנו, שאפילו העני אל יורה היתר לעצמו לשלוח ידו אל ממון חברו. (אלשיך)

"נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר

לא תעשינה ועשה מאחת מהנה" (ד, ב)

ויל"ד, שלכאורה מה שאמר "ועשה מאחת מהנה" מיותר הוא? ויל"פ דהנה באמת לא הי' צריך כפרה כלל על השוגג, דהרי עשה בלא דעת.

אמנם באמת גם בלא דעת לא טוב הדבר, שאם חוטא בשוגג בעל כרחו נפשו לא טובה, מאיזה עוון שכבר עשה בתחילה, כי מי שאין בידו שום עוון של מזיד אין חטא של שוגג בא על ידו. כי אפילו בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם. וזהו שאמר הכתוב "נפש כי תחטא בשגגה מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה", וכי תימא מהיכן נמשכה לו תקלה זו, הלא אפילו בהמתם של צדיקים וכו'?! לזה אמר "ועשה מאחת מהנה", שכבר עשה פעם מכל עבירה, שזה גרם להגיעו לשוגג זו... (אלשיך)

"אם הכהן המשיח" (ד, ג)

רבי אריה ליבוש (מלבי"ם) רגיל היה להוכיח בדברים כבושים את בני עדתו, את היחיד או את הציבור, על כל עבירה קלה כבחמורה. פעם כשהטיף מוסר לקהל, נאנח מתוך לבו ואמר: אל תחשבו רבותי, שדברי המוסר והתוכחה שלי מכוונים כלפיכם, אני מתכוון כלפי עצמי, כי כך מקובלני מאת מורי ורבי שאמר בשם הבעש"ט על הפסוק: "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" אם מוצאים אנו אשמים בעם, בתוך הקהל, אז עלינו לדעת כי בוודאי נכשל הכהן הגדול המשיח, רב הקהילה,

גליון זה יוצא נודב לעילוי נשמות
אמו של רבינו שליט"א
הרבנית מרת פעשא מרים ע"ה
בת הגאון הצדיק ר' שמריהו יוסף זצלה"ה
אבד"ק קוסובה
נלב"ע ער"ח ניסן תשל"ג
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשט על הפרשה

"אם עולה קרבנו" (א, א)

העולה נקרא ע"ש שעולה כולה כליל. ונשאלתי למה נקרא עולה ל' נקבה ולא עולה ל' זכר שהרי עולה לעולם זכר. ונראה דהא דעולה זכר שייך רק בחייה אבל לאחר שחיטתה היא כשאר חתיכת בשר שהוא לשון נקבה וכדמסיים ונתח אותה לנתחיה, ואע"ג דגבי צאן כתיב ונתח אותו לנתחיו הוא כמש"כ האע"ז כל שאין בו רוח חיים זכרו ונקבהו. ועי"ל דבהמה נקראת לעולם לשון נקבה בין זכרים בין נקבות כדכתיב בפ' נח מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה אבל כשמדברים על מין מסוים כגון שור כתיב וחצו את כספו. ועדיין צ"ע.

(טעמא דקרא)

אם לא יגיד ונשא עונו (ה, א).

סיפר רבינו שליט"א: אבא זצ"ל שמע פ"א מעילוי גדול ביותר בפולין טעם מקור הדרשה "אם לא יגיד - כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד", כי יש "דיבור", "אמירה" ו"הגדה", "הגדה" פירושו אויס ג'אגט, וזה רק פעם אחת, ומאד מצא הדבר חן בעיני אבא זצ"ל.

כשאבא ז"ל אמר זאת לחזו"א, אמר לו החזו"א על אתר עשר דוגמאות שלא שייך בהם הכוונה הנ"ל. מסתמא אחד מהן הוא "הגדתי היום לה", ולא שייך לה' אויס ג'אגט.

עלי שי"ח

כל דכפין

(דרך שיחה)

בחזר בן עליה, נכנס אל רבינו עם שאלה הלכתית נוקבת וקשה.

'אני' סיפר הבחור לרבינו, זוכה לקיים ולשמור תורה ומצוות כדין וכמו כל בן ישיבה, אבל לצערי הרב, משפחתי, הורי אחי ואחיותי אינם כזה. הם נוהגים באורח חיים אחר, ואינם שומרים תורה ומצוות כלל, אמנם הם מכבדים את הדרך בה בחרתי ואני מכבד אותם, אך אינם הולכים אחרי. וכעת אני עומד נבוך לקראת חג הפסח.

ברצוני לחזור הביתה להתאכסן שם, מוכן לי מצות מהודרות ויין כשר ושאר סימני הסדר, אלא שבבית הורי הם אוכלים חמץ גמור! לא מוכנים לנקות את הבית ולא להפסיק לאכול חמץ לשבעה ימים! אימי אמרה לי 'תאכל לך מה שאתה רוצה מתי שאתה רוצה ואיך שאתה רוצה, אך אל תפריע לנו'.

וכעת השאלה היא - אם אשהה עמם בחג, יתכן ואכבד אותם מהמצוות ויאכלו איתי בלי' הסדר, אבל השאלה אם מותר לי לשהות שם, כי הלכה פסוקה היא שאסור ליהודי לגור במקום שיש בו חמץ שמא יבוא לאוכלו, אפילו אינו חמץ שלו, מאידך אם לא אהיה שם, הם יאכלו חמץ גמור רח"ל, ולי לא יהיה מקום להרגיש בו בן חורין. - זה תוכן שאלתו.

[בשלב זה יש להדגיש, כי במקרים רגישים מעין אלו על כל ערום לעשות בדעת, כי יש הרבה פרטים היכולים להשתנות, ופעמים במעט רצון טוב ניתן לשכנע וכו' ופעמים אסור לשכנע כי זה גורם להיפך, וכבר אמרו חז"ל 'מין דוחה ושמאל מקרבת, ומי כעמד ישראל שעומדים במצבים רגישים כאלה].

רבינו שליט"א ענה לו על אתר: עריך לעשות כל טעדי ולחפש מקום אחר לצון בו בימי הפסח, ולא לגור במקום בו אוכלים חמץ גמור. ובודאי תמצא שהרי כל אחד מישראל אומר בלי' הסדר כל דכפין ייתי וייכול... והוסיף רבינו כי שמע שיש שמוכרים חמץ עבור אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, אפילו בלי ידיעתם מדין 'זכין', שאפשר לזכות עבור אדם גם בלי ידיעתו. אמנם - אני סבור כי אם היהודי הזה ממשיך לאכול חמץ בפסח, אין המכירה שעושים עבורו שווה כלום כי בזה שאוכל חמץ בפסח מראה בזה שלא רוצה בכלל למכור את החמץ. עכ"ד. כמובן שאין ללמוד הלכה למעשה מכל המובא כאן אלא לעורר לב הקורא לדעתו של רבינו שליט"א.

דבר העורך

ערב פסח - סיום הסיומים'

נביא כאן את המשך התיאור כפי שמובא בספר הנפלא 'בית אמי' כפי שכתבה בתו של רבינו איך התנהלו ימים אלו של ראש חודש ניסן בביתם:

אבא אינו מתחיל לבדוק חמץ לפני ליל י"ד בניסן, ולכן בדיקת חמץ נמשכת אצלו שעות ארוכות. (כשעברנו לשיכון 'חזון איש', לא הטרד את אבא דבר, אלא שגודלה של הדירה החדשה לא יקשה על בדיקתה מחמץ...) את הבדיקה החל אבא במטבח, ומיד בצאתו מן המטבח החלה אמא להוריד את כלי הפסח. עד אז לא בישלה לחג דבר כיוון שהמטבח עדיין לא נבדק! אבא נוהג לכסות את ארונות הספרים בוילון ולמוכרם לגוי.

מדי שנה בשנה בערב פסח לאחר תפילת שחרית זוכה אבא לעשות את 'סיום-הסיומים' המפורסם: סיום תלמוד בבלי, סיום תלמוד ירושלמי, סיום התנ"ך, סיום המדרשים, סיום השולחן ערוך, ועוד ועוד... יום זה הוא יום שמחה גדולה בביתנו.

אבא נוהג לשרוף את החמץ במגרש הסמוך לביתנו. לאחר מכן היה עולה הביתה ואומר עם אמא את נוסח 'כל חמירא' שלוש פעמים. כי אכן, אמא היתה שותפה לאבא גם בכל ענייני המצוות.

אחרי הצהריים היתה אמא יוצאת למרפסת, שם ריסקה את ה'חריין' (חזרת) בפומפייה כשעיניה זולגות דמעות מפני החריפות. (במשפחתנו נוהגים לאכול חזרת ל'מרור', גם הילדים הקטנים.)

ליל הסדר - דבקות עילאית

שיא השיאים של כל ימי השנה היה כמובן ליל הסדר. אי אפשר לתאר את שירת ב'צאת ישראל', שאבא שר שוב ושוב בדבקות עילאית. אני זוכרת היטב גם את אמירת 'שפוך חמתך'. בילדותה של אמא היתה סבתא חיה מושא פותחת את הדלת לאליהו הנביא, ואמא המשיכה במנהג זה: אמא והילדים היו הולכים לדלת, פותחים וקוראים בקול רם: "ברוך הבא! ברוך הבא!" תמיד נראתה על פניה של אמא הציפייה לראות את אליהו הנביא. אנו הילדים התבוננו היטב בכוסו של אליהו, לבדוק אם הוא אכן שתה מן היין... בעת אמירת 'שפוך חמתך' היתה אמא עומדת. מנהג זה הביאה אמא מבית אביה. את הפיוט 'חד גדיא' אבא שר באידיש.

לאחר סיום ה'סדר', אבא אומר 'שיר השירים' עם טעמים, ע"כ.

בברכת שבת טובה

יחזקאל אביב (ב"ב)

סיום מסכת בערב פסח, ועניני סיום

- א. מרן הוא בכור ולכן מסיים בערב פסח אחר שחרית מסכת, ואומר קטע מסוף המסכת (ומסביר קצת באופן שיבינו את הענין) ואח"כ שותה יין וטועם מעט.
עי' סי' ת"ע במ"ב סק"י.
- בכל יום מימות השנה לומד מרן שבע או שמונה דפים מתלמוד בבלי, לפי סדר הש"ס, ובערב פסח מסיים כולא ש"ס, ויש להאריך הרבה בהנהגה זו שמעולם לא ביטלה גם כשהיה חולה וגם בימי שמחה וגם כשישב שבעה על הוריו או אשתו הרבנית - מיד כשקם מאבלותו (בבוקר), התיישב בהתמדה עצומה להשלים כל 'חובותיו' (כפי שהוא מכנה את סדרים אלו כחובותיו) כמו כן מסיים בערב פסח גם כל התלמוד ירושלמי, שולחן ערוך, רמב"ם, משנה ברורה, תנ"ך, זוהר (ועוד דברים שמסתיר בהצנע לכת).
- ב. כשחל ער"פ בשבת מסיים גם ביום ה' וגם ביום ו'.
עי' שו"ע סי' ת"ע ס"ב, וכן נהג אביו מרן הקה"י זצ"ל שהיה ג"כ בכור לאמו.
- ג. נוהג לגמור המסכת יום קודם הסיום (ולהשאיר קטע לסיום) ולא לגמור מוקדם ולכן כשמסיים ב' פעמים (בע"פ שחל בשבת) ביום ה' מסיים מה שלמד בתקופה שקודם, ואח"כ לומד מסכת חדשה, ולמחרת ביום ו' מסיים אותה.
ועי' ש"ך יו"ד סי' רמ"ו ס"ק כ"ז דמשמע שאין צריך לסיים מיד.
- ד. בכל סיום מסכת במשך ימות השנה אינו מקבץ עשרה אנשים לקדיש.
ואינו מקפיד לומר הדרן עלך "בלי נדר".
ואמר לי טעמו מפני שאין זה נדר אלא דרך בקשה. ועי' בתשובה ממרן שנדפס בספר אורייתא כרך ב' בעמוד קצ"ו אות ח' ואות כ"ב.
- ה. אומר אח"כ הערב נא וכו' וצאצאינו וצאצאי צאצאינו וכו' ואח"כ מתחיל משנה ראשונה ממסכת הבאה, ונוהג בכל סיום לשנות מעט יין. ופעמים אוכל מעט לכבוד המצווה.
ואמר לי טעמו כי אם לא ישתה בכל סיום מסכת לא יוכל לפטור עצמו בסיום של ערב פסח, כי אם פעמים אין עושה סיום מראה בכך שסיום מסכת אינה סעודת מצוה אצלו, וע"ע במ"ב סי' תקנ"א סקע"ג שמשמע כעין זה. ועי' שבת קי"ט א' תיתי לי וכו'.
- ו. כשלומד אבות דר"נ ומסכתות קטנות אין עושה סיום אחר כל מסכת רק אחרי מסכתא מזוזה (שהיא אחרונה) מסיים על הכל.
עי' בזה בשו"ת פני מבין אר"ח סי' קל"ג.
- ז. במסכת מירושלמי שחסר ואין על כל המסכת (כגון מס' נדה) ועל מסכת תמיד, עושה אח"כ סיום כרגיל.
עי' בספר יומא טבא לרבנן פרק ב' סעיף ח'.
- ח. על תנ"ך ומדרשים אינו עושה סיום ולא אומר הדרן, אמנם ראיתי כשגמר ללמוד תורת כהנים, אמר: הדרן עלך ספרא פ' ויקרא (היינו שאמר הדרן אחרי סיום פרשה).
ואמר לי טעמו דבגמ' שבת קי"ט א' מבואר שעשו סיום רק על גמרא, וכן הוא המנהג, ומה שפעמים אמר הדרן עלך וכו' א"ל טעמו כיון שזה רק תפילה מותר לומר זה, אמנם אינו חיוב, לכן לפעמים אומר אבל לא תמיד.
- ט. כשמסיים ד' חלקי שו"ע או כל ה"ד החזקה להרמב"ם שותה מעט יין ופעמים אומר ההדרן.
ואמר לי שפעמים גם בסיום הספרי אומר ההדרן, כי הדרן הוא תפילה ואפשר לאומרה מתי שרוצים.
- י. כשלומד גמרא נזהר שלא לעצור בסוף פרק אלא אומר ג' פעמים הדרן עלך וכו' ומיד מתחיל משנה מפרק הבא.
וא"ל מקורו דאיתא בעובדיה (א' י"ד) ואל תעמוד על הפרק, ופירש"י מכאן שאסור להפסיק בק"ש בין פרק לפרק, והיינו שלא יעמוד בסוף ענין.
מנהגו של רבינו ללמוד משניות טהרות קודם מסכת נדה, ואיני יודע טעמו.
- בסדר לימוד ש"ס הבללי, ראיתי שלומד לפי סדר המשניות, דהיינו שאחרי פסחים שקלים לומד יומא, סוכה ביצה ואח"כ ר"ה.
- יא. פעם אחת ראיתי שעשה סיום על מסכת פלונית בבלי וירושלמי יחד (שכידוע כן היה דרכו ללמוד במקביל את הגמרא של בבלי עם ירושלמי) ושאלתי אותו מה טעם אין עושה כל אחד בנפרד וענה כי למד אותם יחד בזה אחר זה לכן גם הסיום עשה בבת אחת בזה אחר זה.
שאלו את רבינו מדוע הוא לומד עדיות ומסכתות קטנות אחרי מכות וענה כי זה שייך לזה ולא זכינו להבין טעמו.
(מתוך הספר 'אלא' הנהגות מרן שליט"א על סדר השו"ע)

שו"ת לפרשת ויקרא

- ש. העושה מצות גמ"ח וצדקה וכדומה ולא כיון לשם מצוה האם קיים המצוה, שהרי קי"ל דהרי מצות צריכות כונה.
- ת. עי' רש"י ויקרא ה' י"ז. [וז"ל רש"י שם, "ולא ידע ונשא עונו. ר' יוסי הגלילי אומר כו' ר' אלעזר בן עזריא אומר (דברים כד, יט.) כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה (שם ג.), הרי הוא אומר למען יברכך וגו', קבע הכתוב ברכה למי שבאת על ידו מצוה בלא ידע, אמור מעתה היתה סלע צרורה בכנפיו, ונפלה הימנו, ומצאה העני ונתפרנס בה, הרי הקב"ה קובע לו ברכה" עכ"ל].
(תשובות הגר"ח)
- ש. בחומש שמות מצינו שהמקום ששם השרה הקב"ה את שכינתו נקרא בשם משכן. מדוע בחומש ויקרא יותר לא נקרא המקום הזה בשם משכן כי אם בשם אוהל מועד. וכן בפרשת תצוה מוצאים פעם משכן ופעם אוהל מועד.
ת. היינו הך ואחר שנגמר נקרא בשם אוהל מועד.
(קונטרס עזרת אליעזר על התורה)
- ש. בויקרא פ"א פ"ב "דבר אל בני ישראל וכו' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם הבקר לצאן, ואילו בשמות פ"ב פכ"א כתיב "מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך" והקדים הצאן לבקר.
ת. די ש מקרים צריך להקדים המובחר והגדול, וכשמקריב צריך להקדים החשוב (שדרך להקריב מהם).
(חידושי הגר"ח קניבסקי על התורה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק